

ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนซิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นางสาวผาณิต เย็นแข

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

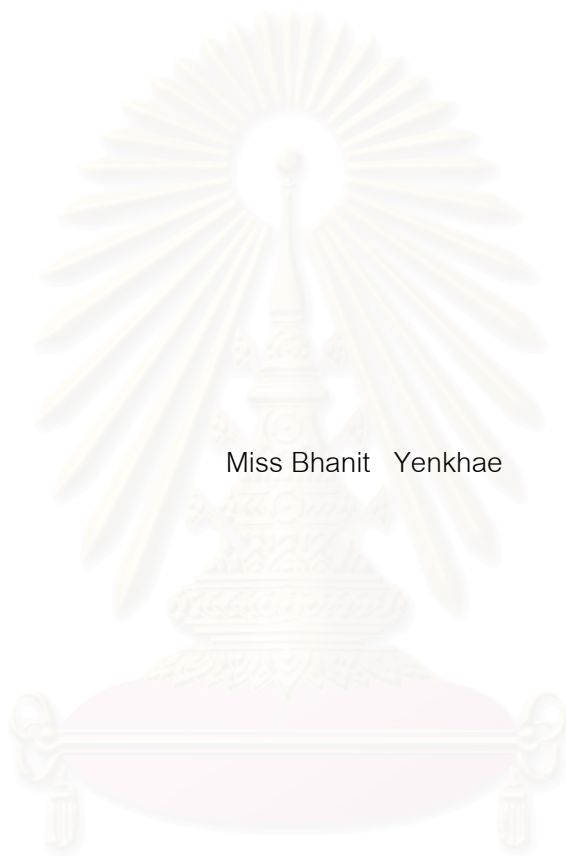
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0367-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF EMPLOYING CIPPA INSTRUCTIONAL MODEL FOR MORAL DEVELOPMENT
ON LEARNING ACHIEVEMENT IN MORAL EDUCATION AND MORAL BEHAVIORS
OF PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS

Miss Bhanit Yenkhae

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0367-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มี
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

โดย   นางสาวผาณิต เย็นแข

สาขาวิชา   ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุขคนธมาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผาณิต เย็นแฆ : ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนา
จริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

(EFFECTS OF EMPLOYING CIPPA INSTRUCTIONAL MODEL FOR MORAL
DEVELOPMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT IN MORAL EDUCATION AND MORAL
BEHAVIORS OF PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS)

อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ทิศนา ขัมมณี ,

170 หน้า ISBN 974-17-0367-8

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา
เพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนประถมสาธิต
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 46 คน ซึ่งได้จากการสุ่ม
แบบง่าย กลุ่มทดลองจัดการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม กลุ่มควบคุม
จัดการสอนโดยใช้แผนแบบปกติ ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้นทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลา 17 คาบ
เครื่องมือที่สร้างขึ้น ได้แก่ แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิง
จริยธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที (t-test) และ
วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้
ผลดังนี้

2.1 จากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมด้าน
ความซื่อสัตย์เพียงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่
ด้านความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการ
ปฏิบัติตนของนักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 2.95 หมายความว่า การปฏิบัติตนอยู่ในเกณฑ์ดี

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมด้านความ
รับผิดชอบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ด้านความ
ซื่อสัตย์เพียง และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการปฏิบัติตนของ
นักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 13.39 หมายความว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับดี

ภาควิชา .....ประถมศึกษา..... ลายมือชื่ออนิสิต.....
สาขาวิชา .....ประถมศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา .....2544..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

KEY WORD : CIPPA MODEL / MORAL DEVELOPMENT / LEARNING ACHIEVEMENT /
 MORAL EDUCATION / MORAL BEHAVIORS / PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS
 BHANIT YENKHAE : EFFECTS OF EMPLOYING CIPPA INSTRUCTIONAL MODEL FOR
 MORAL DEVELOPMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT IN MORAL EDUCATION AND
 MORAL BEHAVIORS OF PRATHOM SUKSA FOUR STUDENTS .
 THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. TISANA KHEMMANI, PhD.
 170 pp. ISBN 974-17-0367-8

The purpose of the research was to study effects of employing CIPPA instructional model for moral development on learning achievement in moral education and moral behaviors of Prathom Suksa Four students .

The samples of this study were 92 Prathom Suksa Four students the Primary Demonstration School, Rajabhat Suansunandha Institute , Bangkok Metropolis . They were randomized and divided into two groups , 46 students each. The experimental group was taught by using CIPPA instructional model for moral development ; while the control group was taught by conventional method . Both groups were taught for 17 weeks . In this study , there were 3 research instruments . The first one was the achievement test , the second one was the questionnaire and the third one was an observation form . The data of this study were analyzed by using arithmetic mean , standard deviation , t-test and ANCOVA .

The findings indicated that :

1. The post tests on achievement of the experimental group was higher than those of the control group at the .05 level of significance.
2. Moral behaviors from questionnaire form of the experimental group was higher than those of the control group at the .05 level of significance. Moral behaviors of students were 2.95 which was at a "good" level .
3. Moral behaviors from observation form of the experimental group was higher than those of the control group at the .05 level of significance. Moral behaviors of students were 13.39 which was at a "good" level .

Department Elementary Education

Student's signature.....

Field of study Elementary Education

Advisor's signature.....

Academic year 2001

Co- Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด ตลอดจนแนวทางต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุขคนธมาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา และคณะกรรมการจัดสรรเงินทุนอุดหนุนการศึกษาของอาจารย์และข้าราชการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ที่พิจารณาให้ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาตลอดเวลาที่ผู้วิจัยลาศึกษาต่อ และการวิจัยนี้ได้รับทุนบางส่วนจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อดิศักดิ์ ไทวิชา อาจารย์โปรแกรมสถิติประยุกต์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ โรงเรียนประถมนสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือตลอดเวลาที่ทำการทดลอง และขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ผาณิต เย็นแซ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม.....	14
การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม.....	20
ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย.....	26
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักชิปปา.....	29
การสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม..	43
แนวคิดพื้นฐานของหลักการและรูปแบบการเรียนการสอนชิปปา.....	54
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร.....	57
การสร้างแผนการสอนที่ใช้ในการวิจัย.....	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
5. สรุปผลการวิจัย	85
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อสังเกตจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	91
รายการอ้างอิง.....	92
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	98
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือ.....	100
ภาคผนวก ค แผนการสอนกลุ่มทดลอง	107
แผนการสอนกลุ่มควบคุม.....	124
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	131
แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	132
แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน.....	137
แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน.....	139
ภาคผนวก จ	141
คะแนนแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	142
คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน.....	144
คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน.....	152
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. พัฒนาการทางจริยธรรม.....	18
2. กรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (การพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม).....	24
3. พฤติกรรมย่อยของความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย	27
4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 ภาคเรียนที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ก่อนการทดลอง)	58
5. วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	59
6. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม.....	62
7. เปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	66
8. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง	74
9. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	74
10. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	75
11. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	76
12. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	76
13. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	77
14. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	78
15. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	78
16. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	79
17. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและกลุ่มควบคุม	79
18. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลองก่อนและกลุ่มควบคุม.....	80
19. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	81
21. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลองก่อนและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	82
22. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง.....	82
23. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	83
24. เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลองก่อนและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	83

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. โครงสร้างการเกิดจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก.....	15
2. รูปแบบการวัดและประเมินผลด้านจริยธรรม.....	25
3. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักชิปปา (CIPPA).....	31
4. สภาพความพร้อมตามทฤษฎีของธอร์นไคค์.....	36
5. กระบวนการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม.....	46
6. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปรับพฤติกรรม.....	47
7. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบ.....	49
8. กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีกระจายค่านิยม.....	51
9. กระบวนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางจิตพิสัย.....	53
10. โครงสร้างการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทดลอง.....	61
11. กระบวนการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม	63
12. ขั้นตอนการสร้างแผนการสอน	65
13. รูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม	67
14. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ส่งผลให้ความเชื่อ ค่านิยมซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสติปัญญามากกว่าสอนให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งเท่ากับว่าคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นรากฐานของความสงบสุขในสังคมถูกมองข้ามหรือลดความสำคัญลงไป ค่านิยมของบุคคลในปัจจุบันจึงเป็นไปในลักษณะของการแข่งขันมากกว่าการให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เยาวชนได้รับการเลี้ยงดูและหล่อหลอมให้มีวิถีดำเนินชีวิตที่แฝงไปด้วยการ เชาว์ตเอาเปรียบ ขาดระเบียบวินัยและขาดความรับผิดชอบ เป็นการก่อปัญหาระยะยาวขึ้นในสังคมจนไม่สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากพลเมืองของชาติขาดการพัฒนาทางจริยธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราโชวาทในตอนหนึ่งกล่าวว่า

“นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรม ให้ดีพร้อมไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่งทั้งดีมาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดา หนุนนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์”

(सानปฏิรูป , 2542: ปกหลัง)

กล่าวได้ว่าการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรมนั่นเอง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ มีความสมดุลที่เป็นองค์รวมเน้นความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเองในด้านการคิดการปฏิบัติ และการตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ (กรมวิชาการ , 2545:1) ทั้งนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ คือ ความรู้ ทักษะและกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (กรมวิชาการ , 2545:3)

พระธรรมญาณมุนี (2539) กล่าวว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ จริยธรรม อาชีพ หน้าที่ และสังคม ทั้งนี้จะมีจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นเครื่องสร้างสรรค์ ค้ำครองและนำทางส่วนประกอบที่เหลือ นอกจากนี้ Walsh (1990, อ้างถึงใน W.Huitt, 1998) และ Huitt (1997, อ้างถึงใน W.Huitt, 1998) ยังกล่าวว่า การให้การศึกษาแก่เยาวชนในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาทั้งสติปัญญา วิสัยทัศน์ และจริยธรรม เพราะทุกประการที่กล่าวจะช่วยให้เยาวชนดำเนินชีวิตและปรับวิถีชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้องมีคุณภาพตามความต้องการของสังคม ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือมีลักษณะนิสัยดี สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พึงงาม มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยไม่ต้องใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์จากภายนอกมาบังคับ เพราะผู้ที่มีจริยธรรมในระดับสูงจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองได้ดีกว่าผู้ที่มีจริยธรรมในระดับรองลงมา สรุปว่า การพัฒนาสติปัญญาควบคู่ไปกับการพัฒนาจริยธรรมจะปลูกฝังกล่อมเกลาเยาวชนให้มีคุณลักษณะตามความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี

กรมวิชาการ (2521 , อ้างถึงใน อุทุมพร โกมลวรรณนะ , 2528) ระบุว่า จริยธรรมบุคคลมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition) หมายถึง ส่วนที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม อันทำให้บุคคลประเมินหรือวิเคราะห์ระหว่างผลทางบวกและผลทางลบได้ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม ค่านิยมทางจริยธรรม ความเชื่อทางจริยธรรม การใช้เหตุผลทางจริยธรรม และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม
2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective) หมายถึง ความรู้หรือความพึงพอใจที่มีผลต่อพฤติกรรมจริยธรรม มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ทศนคติทางจริยธรรม ความรู้สึกทางจริยธรรม และปฏิกริยาทางจริยธรรม
3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ที่สามารถตัดสินได้ว่าถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม การกระทำทางจริยธรรม บุคลิกภาพทางจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรม

ในระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางจริยธรรมของบุคคล 4 ด้าน คือ ความรู้ทางจริยธรรม ทศนคติทางจริยธรรม เหตุผลทางจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม , 2520)

1. ความรู้ทางจริยธรรม เป็นความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาของตน เพื่อให้เรียนรู้ว่าสิ่งใดควรกระทำและสิ่งใดควรงดเว้น ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้ตั้งแต่เกิด และจะได้รับการปลูกฝังเป็นพิเศษในช่วง 2 – 10 ปี

2. ทักษะทางจริยธรรม เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคม

3. เหตุผลทางจริยธรรม เป็นการให้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างไร - อย่างไม่ - การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งนักวิจัยหลายคนพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมทางจริยธรรม เป็นการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมนิยมชมชอบ เช่น การให้ทาน การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก การเสียสละเพื่อส่วนรวม

แนวคิดในการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อของเพียเจต์และโคลเบอร์ก ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีรากฐานมาจากการพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์ของบุคคล ซึ่งจะเจริญขึ้นตามความสามารถในการรับรู้ (Cognitive Ability) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์, 2520) นอกจากนี้โคลเบอร์กยังเชื่อว่า จริยธรรมเกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลซึ่งเป็นกิจกรรมทางปัญญา (Cognitive) ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางสังคมที่ได้รับ กับเหตุผลและความเข้าใจของบุคคล ทั้งนี้ จริยธรรมจะพัฒนาเป็นขั้น ๆ ไม่มีการสลับขั้นหรือเร่งขั้น เนื่องจาก เมื่อมีการรับข้อมูลใหม่ก็จะเกิดกระบวนการจำแนกและบูรณาการข้อมูลแล้วนำไปจัดระเบียบโครงสร้างทางปัญญาจนเกิดความเข้าใจใหม่ ซึ่งหมายถึงการเกิดจริยธรรมใหม่ จึงสรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นผลจากความสามารถทางสติปัญญานั้นเอง

เพียเจต์กล่าวว่า เด็กจะมีพัฒนาการทางปัญญา และพัฒนาการทางจริยธรรมได้ถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ขวบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์, 2520 ; สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2533) เนื่องจาก เด็กวัยนี้จะมีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าเด็กเล็ก มีมาตรฐานทางจริยธรรมที่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์ กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทัศนคติ และค่านิยม ดังนั้นเด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงอายุดังกล่าว จึงมีความเหมาะสมที่สุดสำหรับการส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างจริงจัง

แผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) กำหนดมาตรการในการปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนว่า

“เร่งพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะที่ต้องสอนโดยการปฏิบัติ และสอดแทรกจริยธรรมคุณธรรมในกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภท”

(กระทรวงศึกษาธิการ , (มปป.) : 16)

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่าง ๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัย

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดมาตรการของการจัดการเรียนการสอนเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพของเด็กไทย ให้สนองรับกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่ดี และเข้มแข็งพอที่จะไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ในช่วงหกปีแรก จึงเน้นการฝึกปฏิบัติตนให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีวินัย ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบต่อ และความมีระเบียบวินัย เป็นจริยธรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ทุกสถานการณ์

นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอแนวทางการสอนจริยศึกษาไว้อย่างสอดคล้องและน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า ไม่ต้องให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหา แต่ต้องสร้างให้เกิดศรัทธาจนกลายเป็นความเชื่อและค่านิยมเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติ สอนให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในชีวิตจริง มีโอกาสค้นพบความรู้และทัศนคติที่เหมาะสมกับวัย ด้วยการให้มีส่วนร่วมในบทเรียนและมีการกระทำต่าง ๆ ร่วมกัน ใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคล้อยตาม ดังนั้น การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยนิสัยดี ค่านิยมดี เจตคติดี เป็นคนช่างคิด ปรับพฤติกรรมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ จึงต้องให้ความสำคัญกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถทางสมองและประสบการณ์ทางสังคม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530) กล่าวว่า กระบวนการสอนจริยศึกษาต้องเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยนำแนวคิดวิธีสอนแบบต่าง ๆ มารวบรวม แล้วสร้างกระบวนการสอนที่เหมาะสมขึ้นใหม่เพื่อเป็นแนวทางของการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาทางจริยธรรม และเนื่องจากการสอนจริยศึกษาต้องเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับความสามารถทางสติปัญญาและวุฒิภาวะ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีการคิดไตร่ตรอง มีความเชื่อที่จะกระทำในสิ่งที่เกิดคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคม และสามารถปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า รูปแบบชิปปา (CIPPA) น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

ทิตนา เขมมณี (2543) ได้เสนอหลักชิปปา (CIPPA) ซึ่งเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน โดยประสมประสานแนวคิดหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย

1. แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ทั้งนี้การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 แนวคิด อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

ทิศนา แคมมณี (2543) ได้กล่าวถึงที่มาของชื่อ CIPPA ไว้ดังนี้

1) C มาจากคำว่า Construction หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivism กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางปัญญา

2) I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลายซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

3) P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายโดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางร่างกาย

4) P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการ - แก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

5) A มาจากคำว่า Application ซึ่งหมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนและเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงแต่สอนเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนเข้าใจโดยขาดกิจกรรมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จะทำให้ผู้เรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้นี้ เท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน แล้วแต่ลักษณะของสาระและกิจกรรมที่จัด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปสามารถทำได้หลายรูปแบบ และรูปแบบหนึ่งซึ่ง ทิศนา แคมมณี ได้พัฒนาขึ้นและทดลองแล้วใช้ได้ผลดี คือ รูปแบบการเรียนการสอนชิป “CIPPA INSTRUCTIONAL MODEL” ซึ่งมีกระบวนการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน
2. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาได้

3. **ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล / ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล / ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม ในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม
4. **ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม** เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน
5. **ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้** เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรารู้ให้เป็นระบบระเบียบเพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรารู้ได้ง่าย
6. **ขั้นการแสดงผลงาน** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์
7. **ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้** เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

จากหลักชีปปาและรูปแบบการเรียนการสอนชีปปาที่กล่าวช่วยให้เห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีทักษะและกระบวนการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชีปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเน้นจริยธรรม 3 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย เพราะรูปแบบการเรียนการสอนชีปปามีหลักการสอนที่ส่งผลโดยตรงต่อสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน กล่าวคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมและความตระหนักในการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชีปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชีปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สมมติฐานการวิจัย

พิกุลทอง ศรีเมือง (2535) ได้เปรียบเทียบผลของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการสอนแบบสร้างเสริมมนต์ศน์โดยวิธีการระบวนการกลุ่มและวิธีครูนำการอภิปราย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยเป็นที่น่าพอใจและไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิธีสอนทั้งสองวิธีทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนานเป็นกันเองและนักเรียนได้ฝึกทักษะที่สำคัญ ๆ เช่น ทักษะการอภิปราย ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการแปลความหมาย

ศศิธร ดีเหมาะ (2539) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้วิธีสอนตามแผนการสอน

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสโดยการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรม ฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกัน สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่า การใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในขณะที่เรียน รวมทั้งการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของรูปแบบชิปปาจะช่วยให้พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีขึ้นได้

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมแล้ว คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี
2. จริยธรรมที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย
3. เวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โดยจัดสอนตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา คือสัปดาห์ละ 1 วัน รวมทั้งสิ้น 17 ชั่วโมง (ไม่นับสัปดาห์ที่สอบกลางภาคและปลายภาค)
4. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
  - 4.1 ตัวแปรต้น คือ การสอน ประกอบด้วย
    - การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม
    - การสอนแบบปกติ
  - 4.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างความรู้เพิ่มเติมและสร้างแนวคิดใหม่ได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักชิปปา (CIPPA) หมายถึง หลักการจัดการเรียนการสอน 5 หลัก ซึ่งนำเสนอโดย ทิศนา แคมมณี ได้แก่

1. C (Construction) หมายถึง หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
2. I (Interaction) หมายถึง หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว
3. P (Physical Participation) หมายถึง หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

4. P (Process Learning) หมายถึง หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา เป็นต้น
5. A (Application) หมายถึง หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้

รูปแบบการสอนชิปปา (CIPPA Instructional Model) หมายถึง กระบวนการจัดการสอนที่สร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดหลัก 5 แนวคิด หรือหลักชิปปา ซึ่งทีศนา แชมมณี ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม
2. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่
3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล /ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม
4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม
5. ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้
6. ขั้นการแสดงผลงาน
7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้

การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาแบบบูรณาการที่ผู้วิจัยประยุกต์จากรูปแบบการเรียนการสอนชิปปา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีขึ้นโดยเน้นการใช้กระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 8 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสำรวจความรู้เดิมและพฤติกรรมของตน
2. ขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม
3. ขั้นสรุปและสร้างแนวคิดใหม่
4. ขั้นฝึกปฏิบัติ
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงผลงาน
6. ขั้นวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้
7. ขั้นประยุกต์ใช้
8. ขั้นประเมินผล

กระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม หมายถึง รูปแบบในการเรียนรู้ทางจริยธรรมซึ่งบูรณาการไว้ในขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม เพื่อจัดการสอนให้กลุ่มทดลอง ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ค่านิยมด้วยการกระจ่างค่านิยม
2. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบ
3. กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปรับพฤติกรรม
4. กระบวนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางจิตพิสัย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง คะแนนจากแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการ อันเป็นลักษณะของผู้มีความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ดังนี้

1. ใฝ่รู้
2. ซื่อสัตย์
3. ตรงต่อเวลา
4. เสียสละไม่เห็นแก่ตัว
5. กล้าหาญและมั่นใจในตนเอง
6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
7. อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้
8. อาสาและช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม
9. ตั้งใจทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
10. ทำงานด้วยความเต็มใจและไม่ปัดงาน
11. ทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ

การเรียนการสอนจริยศึกษา หมายถึง เนื้อหาตามพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและจัดกลุ่มไว้เป็น 4 หน่วย สำหรับสอนกลุ่มทดลอง ได้แก่ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การทำชีวิตให้ประสบความสำเร็จ การเป็นพลเมืองที่ดี และการสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้า

การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการสอนสำหรับกลุ่มควบคุมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้ในโรงเรียนตามปกติโดยไม่ได้ใช้กระบวนการทางจริยธรรม 4 กระบวนการ ดังที่กลุ่มทดลองใช้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการสอน 4 ขั้น คือ ขั้นทบทวนความรู้ ขั้นรับความรู้ใหม่ ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้ โดยนำพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการที่กำหนดไว้มาแยกสอนเป็นรายคาบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามวัดความรู้เชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักสูตรจริยศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้จริยศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลักชิปป่า และการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลัก 5 ประการ
2. ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญา จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 46 คน รวม 92 คน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน 138 คน
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
4. สร้างแผนการสอนที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มทดลองเป็นแผนที่สร้างขึ้นโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่าเพื่อการพัฒนาจริยธรรม รวม 4 แผน ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นแผนแบบปกติโดยแยกสอนตามพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการ รวม 11 แผน
5. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
6. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน และอยู่ที่บ้าน ก่อน (Pre-test) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
7. ดำเนินการสอนตามแผนการสอน กลุ่มทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่าเพื่อการพัฒนาจริยธรรม กลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนแบบปกติ
8. สังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตเป็นระยะ ๆ รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง
9. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน และอยู่ที่บ้าน หลัง (Post – test) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
10. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา หลังเรียน (Post – test) โดยใช้แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
11. นำคะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน(Post-test) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า t (t – test)
12. นำผลจากแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้งหมดของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
13. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายเพื่อสรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัย และเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้การจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจรรยาธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ได้แผนการสอนจรรยาวิชาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจรรยาธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. ได้แนวทางการสอนจรรยาวิชาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอโดยจัดไว้เป็นลำดับดังนี้

1. การปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม
  - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
  - 1.2 การเกิดจริยธรรม
  - 1.3 พัฒนาการทางจริยธรรม
2. การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม
  - 2.1 ความหมายของจริยศึกษา
  - 2.2 จุดประสงค์ของหลักสูตรและการเรียนจริยศึกษา
  - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษา
  - 2.4 รูปแบบการวัดและประเมินผลจริยศึกษา
3. ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย
4. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักชิปปา
  - 4.1 แนวคิดพื้นฐานของหลักชิปปา
  - 4.2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา
5. การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา
  - 5.1 แนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา
  - 5.2 การสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม
  - 5.3 การปรับพฤติกรรม
  - 5.4 การสังเกตตัวแบบ
  - 5.5 การกระจ่ายค่านิยม
  - 5.6 การสอนด้านจิตพิสัย
6. แนวคิดพื้นฐานของหลักการและรูปแบบการเรียนการสอนชิปปา

1. การปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า “**จริย** [จะริยะ -] น. ความประพฤติ , กิริยาที่ควรประพฤติ ... **จริยธรรม** น.ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม , กฎศีลธรรม , ...”

ซามูเอล สตัมป์ (Stump, 1977) อธิบายว่า จริยธรรมเป็นความประพฤติปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกหรือผิด เลวหรือดี ฟังประสงค์หรือไม่ฟังประสงค์ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ พฤติกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลอีกด้วย

พนัส หันนาคินทร์ (2526) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติ (Conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม

มลิวัลย์ บำรุงการ (2531) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางแห่งความประพฤติ และการปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2537) กล่าวว่า จริยะ มาจากคำว่า จร แปลว่าประพฤติ และ อริยะ แปลว่า ควร ซึ่งสรุปได้ว่า หมายถึง ความดีความงามของสิ่งที่ควรประพฤติทั้งหลาย

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) กล่าวว่า จริยธรรม คือ กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการประพฤติทางกาย วาจา ใจ เกี่ยวกับความดี – ความชั่ว ถูก – ผิด

คำพลอย โพธิ์ทอง (2542) สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติที่ถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

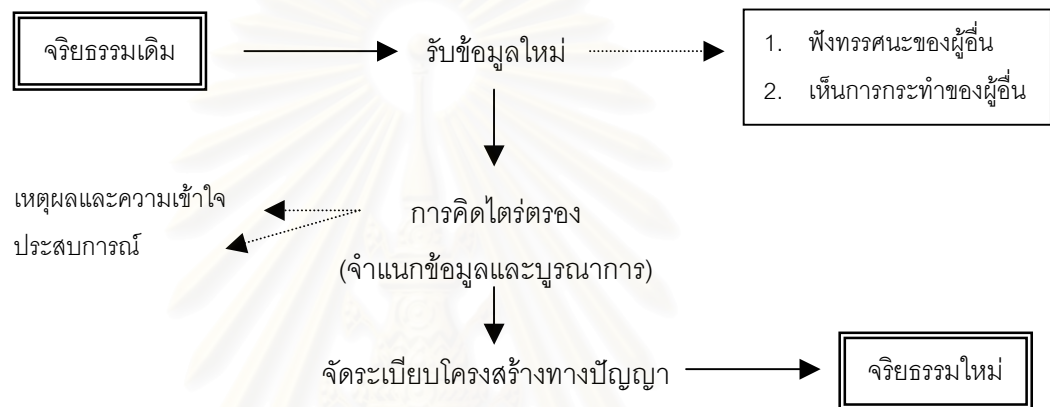
พระเมธีธรรมมาภรณ์ (2542) สรุปไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

จากความหมายที่นำเสนอแสดงให้เห็นว่า จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความประพฤติของบุคคล ซึ่งสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมดีงามและถูกต้อง อันก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและสังคม

1.2 การเกิดจริยธรรม

พระราชวรมนูณี (2523) กล่าวว่า จริยธรรมนั้นเกิดทางกาย คือการฝึกหัด เกิดจากแรงเร้าในเรื่องอุดมคติ สิ่งประทับใจในเรื่องต่าง ๆ เกิดจากความรู้ความเข้าใจ คือการมองเห็นความจริงในสิ่งทั้งหลาย ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) ให้แนวคิดที่ จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อคุณธรรมหรือค่านิยมตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เกิดการขัดแย้งกันทำให้คนตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจหรือต้องแก้ปัญหา ดังนั้น เมื่อสอนค่านิยมหรือคุณธรรมทีละตัว จึงไม่เพียงพอให้คนตัดสินใจกระทำอย่างมีจริยธรรมสูงได้

ชัชพร วิชชาวุธ และคณะ (2531) ได้กล่าวถึงการเกิดจริยธรรมตามความเชื่อของโคลเบอร์กว่า จริยธรรมเกิดจากองค์ประกอบ 2 อย่าง คือ เหตุผลและความเข้าใจของบุคคล และประสบการณ์ที่ได้รับ เนื่องจาก เมื่อมีการรับข้อมูลใหม่ไม่ว่าจะได้จากการรับฟังทฤษฎีหรือเห็นการกระทำของผู้อื่นก็ตาม จะเกิดการจำแนกและบูรณาการข้อมูล (Discrimination and Integration) แล้วนำไปจัดระเบียบโครงสร้างทางปัญญาของตนเองจนเกิดเป็นความเข้าใจใหม่มาทดแทนความเข้าใจเก่า ซึ่งทำให้เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ที่มีคุณภาพและระดับสูงกว่ามาแทนที่จริยธรรมเดิม ดังนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกต้องดีงามจึงมิได้เกิดจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคล

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการเกิดจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า จริยธรรมเกิดจากองค์ประกอบภายในคือ สติปัญญาและอารมณ์ กล่าวคือ เมื่อรับรู้และเข้าใจในจริยธรรมแล้วก็จะพัฒนาไปสู่การคิดไตร่ตรองเพื่อประเมินว่าจะเกิดคุณค่าต่อตนอย่างไร เมื่อเห็นว่าจะมีผลในทางบวกก็จะเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาและนำไปปฏิบัติจนกลายเป็นกิจนิสัย แต่ถ้าประเมินแล้วว่าจริยธรรมนั้นไม่ส่งผลที่ตนเองพอใจก็จะไม่เกิดศรัทธาที่จะนำไปปฏิบัติ

เนื่องจากการเกิดจริยธรรมนั้นมีองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง นักการศึกษาจึงตั้งข้อสังเกตว่า บุคคลที่สามารถแสดงเหตุผลหรือบอกได้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี และทางที่ดีควรทำอย่างไร มักมีการประพฤติปฏิบัติจริงที่สวนทางกับการให้เหตุผล ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถประเมินได้ว่าการที่บุคคลรู้ว่า สิ่งใดดี - ไม่ดี สิ่งใดควร - ไม่ควรกระทำ รวมไปถึงการบอกวิธีแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้องได้ จะแสดงว่าบุคคลนั้นเกิดจริยธรรมแล้ว พระเมธีธรรมาภรณ์ (2542) เสนอแนวคิดว่า การจะประเมินว่าผู้เรียนเกิดจริยธรรมแล้วนั้นต้องประเมินที่ความองงาม 3 ประการ คือ

1. เกิดความรู้ (Knowledge) คือรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว อะไรถูกอะไรผิด อันเป็นความรู้ความเข้าใจตามทฤษฎี
2. เกิดเจตคติ (Attitude) คือมีศรัทธาในความดี นิยมยกย่องคนดี มีอุดมคติมีคุณธรรมประจำใจ
3. เกิดทักษะ (Skill) คือคล่องแคล่วชำนาญในการปฏิบัติโดยนำหลักจริยธรรมมาปฏิบัติในชีวิตจริงจนเป็นนิสัย

จากข้อมูลที่กล่าวแสดงว่า การเกิดจริยธรรมต้องอาศัยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อ จนรู้สึกมีศรัทธาและพร้อมที่จะนำความรู้ความเชื่อนั้นไปปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัย และยึดไว้เป็นคุณธรรมประจำใจต่อไป

1.3 พัฒนาการทางจริยธรรม

กรมการศาสนา (2544) สรุปว่า คนไทยถือว่าพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของขนบ - ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม Costley and Todd (1983) กล่าวว่า จริยธรรมมักจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกกำหนดโดยธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มบุคคลซึ่งแต่ละคนอาศัยหรือทำงานอยู่ร่วมกัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกจึงทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนความเชื่อและค่านิยม เพื่อปรับสภาวะของการดำเนินชีวิตและการประพฤติปฏิบัติของตนเพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมได้

จิตวิทยาพัฒนาการที่กล่าวถึงพฤติกรรมของเด็กแต่ละวัยช่วยให้เราได้ทราบว่า เด็กจะมีพฤติกรรมที่ชอบเลียนแบบผู้ใหญ่หรือบุคคลที่ตนรักและนับถือ ซึ่งในบางช่วงอายุอาจยังไม่สามารถแยกแยะได้อย่างถี่ถ้วนว่า พฤติกรรมนั้นจะถูกต้องเหมาะสมสำหรับตนเพียงใด ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของผู้ใหญ่จึงส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็ก ทำให้นักวิชาการและนักการศึกษาหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมในวัยเด็กกันมากขึ้น ทั้งนี้ ต่างก็มีความเชื่อว่า จริยธรรมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และการพัฒนาทางสติปัญญาจะสามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมได้

ความเชื่อดังกล่าว มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของเพียเจต์และโคลเบอร์กที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมมีลักษณะเช่นเดียวกับพัฒนาการทางสติปัญญา คือเมื่อมนุษย์เติบโตและเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ความสามารถทางสติปัญญาจะเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็จะพัฒนาขึ้นไปตามระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะ (ฤกษ์ชัย คุณูปการ , 2542) ซึ่ง กรมวิชาการ (2542) สรุปชั้นต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Premoral Stage) เกิดขึ้นในช่วงอายุ 0 - 2 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กไม่สามารถรับรู้สิ่งแวดลอมได้อย่างละเอียด จึงตัดสินใจผิดของการกระทำจากสภาพการณ์ภายนอกหรือความเห็นของผู้อื่น การกระทำในช่วงนี้ขึ้นอยู่กับการอนุญาตของพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิด
2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (Heteronomous Stage) เกิดขึ้นในช่วงอายุ 2 - 8 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดลอมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น ตัดสินใจด้วยตนเองว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ สามารถประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ เริ่มรับรู้และกระทำตามความเห็นและความรู้สึกของตนเองมากขึ้น
3. ขั้นเหตุผลของตนเอง (Autonomous Stage) เกิดในช่วงอายุ 8 ขวบขึ้นไป เป็นขั้นที่เด็กสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจและตั้งกฎเกณฑ์เป็นของตนเองได้ เริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น ประพฤติปฏิบัติเพื่อตอบสนองจิตใจมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและความเป็นธรรม ซึ่งถือว่าเป็นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นสูง

โคลเบอร์กเชื่อว่า จริยธรรมมีการพัฒนาเป็นขั้นๆ ตามลำดับอย่างแน่นอน โดยพัฒนาจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น สลับขั้น หรือเร่งขั้น อีกทั้งได้พัฒนาแนวคิดต่อจากแนวคิดของเพียเจต์ โดยแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Level) และแบ่งเป็นขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับละ 2 ขั้น (Stage) รวมทั้งสิ้น 6 ขั้น ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางจริยธรรม

ขั้น/ระดับจริยธรรม	อายุ	ความถูกต้อง	เหตุผลที่กระทำ	การรับรู้ทางสังคม
ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นที่ 1 ปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ขั้นที่ 2 ยึดตนเองยึดผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำ และยึดการแลกเปลี่ยน	2-10	<ul style="list-style-type: none"> - กระทำในสิ่งที่ตนเองไม่ถูกลงโทษ - เชื่อฟังผู้ให้ประโยชน์แก่ตน - ไม่ทำลายชีวิตและทรัพย์สิน 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ - เชื่อในอำนาจของผู้ที่อยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่รับรู้ความสนใจของผู้อื่น - ตัดสินการกระทำตามผลทางกายภาพมากกว่าเจตนาของผู้กระทำ
		<ul style="list-style-type: none"> - กระทำในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ - มีการแลกเปลี่ยนหรือการได้ผลตอบแทนอย่างเท่าเทียมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การตอบสนองความต้องการและความสนใจของตน ต้องคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้อื่นด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักว่าทุกคนมีความต้องการเป็นของตนเอง - ความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมขัดแย้งกัน
ระดับกฎเกณฑ์ ขั้นที่ 3 มุ่งความสัมพันธ์และความคาดหวังร่วมกับบุคคลอื่น	10-13	<ul style="list-style-type: none"> - กระทำในสิ่งที่ผู้ใกล้ชิดหรือคนทั่วไปคาดหวังเพื่อได้ชื่อว่าเป็นคนดี - กระทำในสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อกัน เกิดความภักดีและความเคารพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการเป็นคนดีตามบรรทัดฐานของตนเองและของบุคคลอื่น - บรรทัดฐานที่จะรักษากฎเกณฑ์ ทางสังคมเพื่อรักษาพฤติกรรมดีงามให้คงอยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในความรู้สึก ข้อตกลง และความคาดหวังของผู้อื่น และให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้มีมากกว่าความต้องการส่วนบุคคล - ไม่เข้าใจระบบสังคมโดยทั่วไป
	13-16	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเพื่อเป็นการสนับสนุนกลุ่ม สังคม และสถาบัน กฎหมายต้องเป็นกฎหมายยกเว้นในกรณีที่ขัดกับหน้าที่ทางสังคม - การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ต่อกลุ่มหรือต่อสถาบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อรักษาสถาบันและระบบต่าง ๆ ทางสังคมดำรงอยู่ต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - มองสังคมอย่างเป็นระบบ เข้าใจและกระทำตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด - พิจารณาระบบความสัมพันธ์ของบุคคล
ขั้นที่ 4 ทำตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดในสังคมของตน				

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางจริยธรรม (ต่อ)

ขั้น/ระดับจริยธรรม	อายุ	ความถูกต้อง	เหตุผลที่กระทำ	การรับรู้ทางสังคม
ระดับเหนือกฎเกณฑ์ ขั้นที่ 5 ทำตามคำสั่งสัญญาของสังคมและเคารพในสิทธิของผู้อื่น	16 ปีขึ้นไป	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักถึงค่านิยมและความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม - เข้าใจกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงร่วมกันของบุคคลในสังคม - ปฏิบัติตามสัญญาสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อประโยชน์และความสุขของทุกคนในสังคมและเพื่อพิทักษ์สิทธิของทุกคนในสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในค่านิยมและสิทธิของแต่ละบุคคล - มองปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบของสัญญา ข้อตกลง ความเป็นกลางและการดำเนินการตามขั้นตอนที่ตกลงกัน - แยกทรรคนะทางกฎหมายและจริยธรรมออกจากกัน แต่ยังไม่อาจรวมทั้งสองเข้าด้วยกันได้เมื่อเกิดการขัดแย้งระหว่างสองทรรคนะ
ขั้นที่ 6 ทำตามหลักจริยธรรมสากล		<ul style="list-style-type: none"> - ทำตามหลักจริยธรรมที่ตนเองเลือก - กฎหมายและสัญญาสังคมที่ถูกต้องควรเป็นไปตามหลักการ - เมื่อกฎหมายขัดกับหลักการควรเป็นไปตามหลักการ - ยึดถือหลักการสากลที่เกี่ยวกับความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์และการเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อว่าหลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีจุดยืนทางจริยธรรม

(Kohlberg L., 1976 อ้างถึงใน ชัยพร วิชาวุธ และคณะ, 2533)

ตารางระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กช่วยให้สรุปได้ว่าระดับจริยธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับวัยและสติปัญญา หมายถึงมีลำดับของการพัฒนาที่เป็นไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความเชื่อว่า ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามการเปลี่ยนแปลงของวุฒิภาวะ ดังนั้น การพัฒนาให้บุคคลมีจริยธรรมที่สูงขึ้นจึงต้องอาศัยช่วงเวลา มีการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ รวมทั้งฝึกให้เกิดการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม

2.1 ความหมายของจริยศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า “จริยศึกษา น. การศึกษาเกี่ยวกับความเจริญงอกงามในทางความประพฤติและการปฏิบัติตน เพื่อให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรมและวัฒนธรรม”

ก่องแก้ว เจริญอักษร (2534) กล่าวว่า จริยศึกษา หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้องและดีงามสมควรนำไปปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2537) กล่าวว่า จริยศึกษา คือ กระบวนการฝึกอบรมจริยธรรมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวคนจะโดยวิธีใดก็ตาม

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2542) สรุปว่า กระบวนการที่สังคมจัดการศึกษาอบรมเรื่องจริยธรรมเรียกว่า จริยศึกษา

สรุปว่า จริยศึกษา หมายถึง การถ่ายทอด อบรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้คนในสังคมมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงขึ้น

2.2 จุดประสงค์ของหลักสูตรและการเรียนจริยศึกษา

จริยศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษามีสาระสำคัญเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมให้กับเยาวชน ให้มีการประพฤติปฏิบัติตลอดจนมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่ดีงามตามมาตรฐานสังคม กรมวิชาการได้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนจริยศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจในคุณธรรมที่กำหนด
2. ให้เห็นคุณค่าของคุณธรรมและชื่นชมบุคคลที่มีคุณธรรม
3. ให้สามารถปฏิบัติตามคุณธรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง / คาบ แต่ต้องฝึกทุกวันอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่คุณธรรม 13 ประการ ดังโครงสร้างต่อไปนี้

โครงสร้างจรรยาวิชาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6

- ใฝ่รู้
- ขยัน
- อุตุน
- ประหยัด
- ซื่อสัตย์ สุจริต
- ระเบียบวินัย
- ตรงต่อเวลา
- สามัคคี
- เสียสละ
- เมตตากรุณา
- กตัญญูกตเวที
- ยุติธรรม
- ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบที่ครูกำหนดหรือกระทำตามตัวอย่างจากครู จากเพื่อน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อให้นักเรียนเป็นคนช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้

สรุปได้ว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาเป็นไปเพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม โดยจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่าง ร่วมคิดไตร่ตรอง ร่วมแก้ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษามีทั้งแบบบูรณาการและจัดสอนแยกเฉพาะคุณธรรมที่ต้องการเน้นตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) กำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาว่า ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติ 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย ได้แก่ การเกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรงดเว้น
2. จิตพิสัย ได้แก่ การเกิดความรู้สึกที่สะท้อนออกมาในลักษณะของการชอบ – ไม่ชอบ ในบางสิ่งบางอย่าง มีความพอใจ สนใจ ซาบซึ้ง เต็มใจ เห็นความสำคัญ มีความสุขที่ได้กระทำ รับเอาค่านิยมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ
3. ทักษะพิสัย ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือปฏิบัติด้วยกายหรือวาจาในจริยธรรมต่าง ๆ

แนวทางที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กล่าวคือ ต้องให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชีวิตตัวอย่างที่ดี มีปัญหาให้ได้ขบคิด ชัดเจนจิตใจ ให้ศึกษาประสบการณ์จากบางวิชา และพัฒนาการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบ กรมวิชาการ (2534) อธิบายเพิ่มเติมว่า ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำอันจะนำไปสู่การกระทำด้วยความชื่นชม คือเมื่อผู้เรียนกระทำดีก็ควรจะได้รับผลตอบแทนที่ดีต่อการกระทำนั้น ซึ่งผู้เรียนก็จะเกิดความตระหนักและค่อย ๆ พัฒนาการกระทำจากกระทำเพื่อตนเองเป็นกระทำเพื่อสังคมในที่สุด

กรมวิชาการ (2545) กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยระบุว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความองอาจในในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านความรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญ ๆ
2. ด้านทักษะกระบวนการ ให้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะและกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม
3. ด้านเจตคติและค่านิยม ให้พัฒนาเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญู รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ

กรมวิชาการ (2545) สรุปว่าแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรมคุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาทางศาสนามาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมี

อุดมคติในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี บำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวการสอนจริยศึกษาไว้อย่างสอดคล้องและน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า ไม่ต้องให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหา แต่ต้องสร้างศรัทธาจนกลายเป็นความเชื่อแล้วนำไปปฏิบัติ โดยสอนให้สัมพันธ์กับประสบการณ์จริง ให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในบทเรียนและมีการกระทำต่าง ๆ ร่วมกัน และใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อให้เกิดความคล้อยตาม ซึ่งแสดงว่า การสอนจริยศึกษาที่ได้ผลดี คือ การจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้แนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของพระพุทธศาสนา ที่ มลิวัดีย์ บำรุงการ (2531) กล่าวว่า ลำดับขั้นตอนการเกิดจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาจะเริ่มจากการปฏิบัติก่อนจนเกิดความเคยชิน เห็นผล จึงให้เกิดความพอใจ ศรัทธา นอกจากนี้ พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2541) ยังได้เสนอแนะว่า การให้แสดงบทบาททางจริยธรรมที่นอกเหนือไปจากที่เป็นอยู่ จะเป็นการรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่น ซึ่งช่วยให้เข้าใจผู้อื่นไม่ยึดแต่ตนเอง

สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้เรียนคือ ต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ฝึกการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และฝึกการปฏิบัติตนตามพฤติกรรมที่ดีงาม โดยต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผล การเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม

2.4 รูปแบบการวัดและประเมินผลจริยศึกษา

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) กล่าวถึง การวัดและประเมินผลจริยศึกษาโดยสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาให้เป็นลักษณะนิสัยได้นั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ และโทษของจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมก่อนนำไปปฏิบัติ
2. การวัดและประเมินผลเป็นการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยจะเน้นหนักในด้านจิตพิสัย
3. การประเมินผลการพัฒนาต้องสรุปผลจากหลายวิธี หลาย ๆ ครั้งประกอบกัน
4. คุณลักษณะที่ต้องการเน้นเป็นคุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเสียสละการทำงานร่วมกับผู้อื่น การนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนเห็นคุณค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม
5. การวัดด้านจิตพิสัยกระทำได้ด้วย การประเมินตนเอง การสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต ฯลฯ แต่วิธีที่จะได้ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดคือ การสังเกต

6. การวัดและประเมินผลปลายภาค / ปลายปี เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบสาระของสิ่งที่เรี้นรู้มาตลอดภาคเรียน / ตลอดปี โดยเลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์สำคัญครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และเน้นกระบวนการ

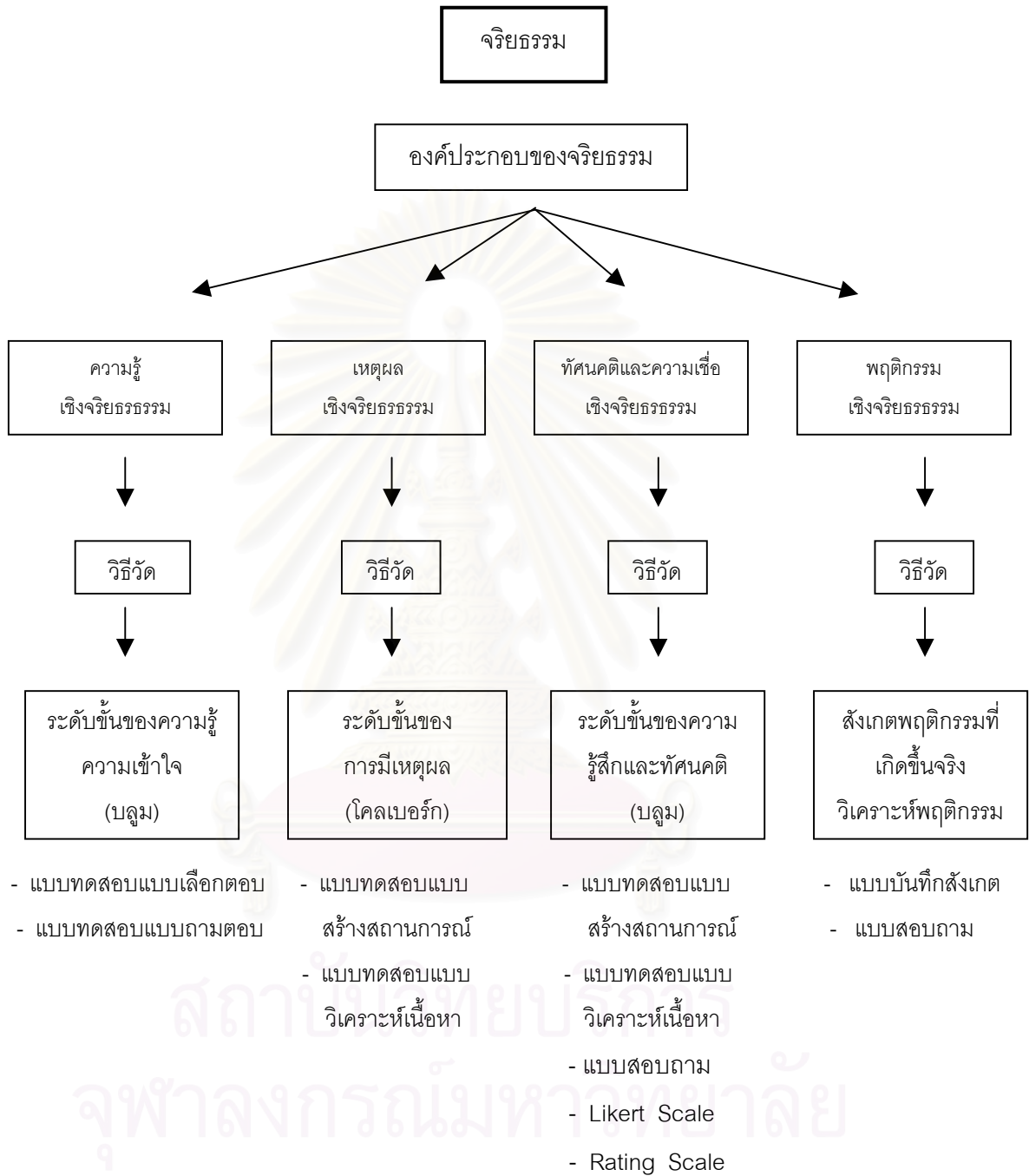
7. การวัดที่เน้นกระบวนการ เป็นการวัดลำดับขั้นของการพัฒนาตามกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา

การวัดและประเมินผลจริยศึกษาต้องดำเนินการตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ป. 02 ข้อ 1 - 6 โดยหลักสูตรได้กำหนดกรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ดังนี้

**ตารางที่ 2 กรอบจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
(การพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม)**

สมรรถภาพ / พฤติกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้ชั้น ป.3 - 4
1. รู้และเข้าใจจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม วิเคราะห์	1. บอกพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
2. วิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม	2. วิเคราะห์พฤติกรรมจากเหตุการณ์ต่างๆ ว่า สอดคล้องหรือขัดแย้งกับจริยธรรม คุณธรรม และ ค่านิยม
3. เสนอแนะและเลือกแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมใน สถานการณ์ ต่าง ๆ	3. บอกพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และพฤติกรรมที่ควร หลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์เกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
4. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจริยธรรมคุณธรรม ละค่านิยม	4. ปฏิบัติจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม
5. แก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ไม่ ถูกต้อง	5. แก้ไขพฤติกรรมและการปฏิบัติจริยธรรมคุณธรรม และค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของตนเอง
6. เห็นคุณค่าของจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม	6. ตั้งใจปฏิบัติจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม และชื่นชมยินดีต่อผู้มีจริยธรรม คุณธรรม และ ค่านิยม

กรมวิชาการ (2542) ได้กำหนดรูปแบบการประเมินผลด้านจริยธรรม ดังในแผนภูมิที่ 2

(กรมวิชาการ ,2542 : 72)

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการวัดและประเมินผลด้านจริยธรรม

3. ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย

วาสนา เพิ่มพูน (2542) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดมาตรการของการจัดการเรียนการสอนเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ และศักยภาพของเด็กไทยให้สนองรับกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่ดี และเข้มแข็งพอที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ดังนั้น ในช่วงหกปีแรกจึงเน้นการฝึกปฏิบัติตนให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีวินัย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ความขยัน ความรับผิดชอบ และความมีวินัย คือคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในอนาคต อีกทั้งจะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทุกสถานการณ์

การศึกษางานวิจัยและหลักสูตรจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 พบว่า มีการกล่าวถึงความหมายของจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

อุทุมพร โกมลวรรณนะ (2528) กล่าวว่า

ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการประพฤติปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ทอดทิ้งเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกาอันจะนำมาซึ่งความสุขสงบและความเป็นระเบียบในสังคม

กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542) สรุปว่า

ความขยัน หมายถึง ความตั้งใจและกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง มีพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ตอรับการทำงาน อาสาทำงาน ทำทันที และทำอย่างต่อเนื่อง

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

นอกจากความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีการกล่าวถึงพฤติกรรมย่อยไว้ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 พฤติกรรมย่อยของความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย

พฤติกรรมย่อย		
ความขยันหมั่นเพียร	ความรับผิดชอบ	ความมีระเบียบวินัย
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำงานอย่างต่อเนื่องและสำเร็จตามเป้าหมาย 2. อาสาทำงานแม้จะไม่ใช่งานที่ได้รับมอบหมาย 3. ทำงานทันทีโดยไม่ปล่อยให้เวลาผ่านไปอย่างไรประโยชน์ 4. ตอบรับการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตรงต่อเวลา 2. มีวินัยในตนเอง 3. เชื้อมั่นในตนเอง 4. ละเลียดรอบคอบ 5. เพียรพยายามต่อสู้โดยไม่ย่อท้อ 6. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว 7. เอาใจใส่ในการทำงานโดยใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ 8. กล้าเผชิญความจริง ยอมรับผลการทำงานของตน 9. ควบคุมตนเองได้ มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรค 10. ช่วยเหลือกลุ่มในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 11. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด 12. รู้จักหน้าที่ กระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดีและไม่บิดงานที่ได้รับมอบหมายไปให้ผู้อื่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตรงต่อเวลา 2. รับผิดชอบ 3. ไม่เห็นแก่ตัว 4. อุดทนเสียดสละ 5. ตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง 6. ซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล 7. เป็นผู้นำและเชื้อมั่นในตนเอง 8. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล 9. รู้จักสิทธิหน้าที่ของตน ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้นำมาจัดกลุ่มคุณลักษณะสำคัญของความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ได้ดังนี้

1. ความขยันหมั่นเพียร

- มีความตั้งใจ → กระตือรือร้นและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
→ ไม่ทอดอ้อยต่ออุปสรรคในการทำงาน
- มีความพยายาม → ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุเป้าหมาย

2. ความรับผิดชอบ

- มุ่งมั่นในผลงาน → มีวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์
- ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า → วางแผนใช้เวลาได้เหมาะสมและปฏิบัติทันเวลา
→ ใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
- ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน → วางแผนปฏิบัติงานอย่างมีระบบ
→ ปฏิบัติงานเต็มความสามารถจนสำเร็จตามแผน
→ มีความรอบคอบในการทำงาน
→ ประเมินผลการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุง

3. ความมีวินัย

- มีวินัยในตนเอง → ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง
→ มีวิธีการทำงานที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น
- ปฏิบัติตามกฎระเบียบ → ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

จากนั้นผู้วิจัยนำคุณลักษณะที่กล่าวมาระบุเป็นพฤติกรรมบ่งชี้เพื่อนำมาปลูกฝังให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไว้ 11 ประการ ดังนี้

- 1) ใฝ่รู้
- 2) ซื่อสัตย์
- 3) ตรงต่อเวลา
- 4) เสียสละไม่เห็นแก่ตัว
- 5) กล้าหาญและมั่นใจในตนเอง
- 6) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- 7) อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้
- 8) อาสาและช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม
- 9) ตั้งใจทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
- 10) ทำงานด้วยความเต็มใจและไม่ปัดงาน
- 11) ทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ

4. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักชิปปา

แนวคิดพื้นฐานของหลักชิปปา

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้ง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของหลักสูตรนี้เรียกว่า กระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ต้องบูรณาการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยต้องกำหนดกรอบของหลักสูตรและออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

ทศนา เขมมณี (2543) เสนอแนวคิดที่เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical Participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา ทำทลายความคิดของผู้เรียนสามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดความจดจ่อในการคิด สนุกที่จะคิด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) คือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว
4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotion Participation) คือเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเอง

ชิปปา (CIPPA) เป็นหลักการและรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง ทศนา เขมมณี (2543) ได้กล่าวถึงที่มาของชื่อ CIPPA ไว้ดังนี้

1. C มาจากคำว่า Construction หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivism กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางปัญญา

2. I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลายซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

3. P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายโดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางร่างกาย

4. P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเป็นการช่วยให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

5. A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เพียงแต่สอนเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนเข้าใจโดยขาดกิจกรรมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ จะทำให้ผู้เรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้นี้เท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแล้วแต่ลักษณะของสาระและกิจกรรมที่จัด

แนวคิดหลัก 5 แนวคิด ที่เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปาหรือแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ

1. แนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ทั้งนี้การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 แนวคิด อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

แผนภูมิที่ 3 การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักซีปปา (CIPPA)

พัฒนาโดย ทิศนา แคมมณี

แนวคิดหลักทั้ง 5 แนวคิด อันเป็นแนวคิดพื้นฐานของการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามหลักชิปปา (CIPPA) ผู้วิจัยสรุปรายละเอียดของแนวคิดและหลักการสำคัญไว้ดังนี้

1. แนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivism)

แนวคิดของทฤษฎี Constructivism เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่พบเห็นมาจัดเป็นเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) หรือที่เรียกว่า Schema โครงสร้างทางปัญญานี้ประกอบไปด้วยความหมายหรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ อาจเป็นความเชื่อ ความเข้าใจ คำอธิบายความรู้ของบุคคลนั้น (วัฒนาพร ระวังทุกข์ ,2541)

Bell (1993 , อ้างถึงในสุกัญญา กตัญญู , 2542) แสดงทรรศนะว่า การเรียนรู้ตามแนว Constructivism ไม่ใช่การเติมสมองที่ว่างเปล่าของผู้เรียนให้เต็มหรือไม่ใช่การได้มาซึ่งความคิดใหม่ ๆ ของผู้เรียน แต่เป็นการพัฒนาความคิดหรือจัดโครงสร้างของความคิดที่มีอยู่แล้วโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ความคิด และประสบการณ์ด้วยตนเอง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ประเภทนี้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จากที่ครูเป็นผู้บอกความรู้และเป็นผู้สั่ง (Instructionism) ไปสู่เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง เปิดโอกาสให้เด็กค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถ้าหากเป็นเรื่องที่เด็กถนัดและสนใจ เด็กจะสนุกและมีใจจดจ่ออยู่กับการเรียน

Driver and Bell (1986 อ้างถึงใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์ , (มปป.)) ได้ระบุลักษณะ และขั้นตอนของการเรียนการสอนแบบนี้ว่าประกอบด้วย

1. ขั้นนำ (Orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียน
2. ขั้นลวงความคิด (Elicitation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่ม ให้ออกแบบโปสเตอร์ หรือให้เขียนแสดงความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่
3. ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด (Restructuring of ideas) มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้
  - 3.1 ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนความคิด (Clarification and exchange ideas) ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้นเมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับของคนอื่น
  - 3.2 สร้างความคิดใหม่ (Construction of new ideas) จากการอภิปรายและการสาธิต ผู้เรียนจะเห็นแนวทาง รูปแบบ วิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์แล้วกำหนดความคิดใหม่

3.3 ประเมินความคิดใหม่ (Evaluation of the new ideas) โดยการทดลองหรือคิดอย่างลึกซึ้ง

4. ขั้นการนำความคิดไปใช้ (Application of ideas) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ

5. ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่าความคิดความเข้าใจของเขาเปลี่ยนแปลงไปโดยเปรียบเทียบความคิดเมื่อเริ่มต้นบทเรียนกับความคิดของเขาเมื่อสิ้นสุดบทเรียน

ดังนั้น ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความรู้จึงเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้

2. แนวคิดกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)

กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่อาจใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมได้เพียงลำพัง ดังนั้นธรรมชาติของมนุษย์จึงต้องการที่จะอยู่และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม คำว่ากระบวนการกลุ่ม (Group Process) มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น พลังของกลุ่ม พลวัตของกลุ่ม กลศาสตร์ของกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

ในวงการศึกษายอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชน เพราะเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และหาวิธีแก้ปัญหาพร้อมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จากการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นานตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ , 2540)

ทิสนา แหมมณี (2536) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ผู้นำกลุ่ม คือ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำเพื่อให้กลุ่มทำงานได้บรรลุเป้าหมาย
2. สมาชิกกลุ่ม คือ บุคคลในกลุ่มที่รู้ว่าตนมีหน้าที่ช่วยเหลือกลุ่มอย่างไรเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ
3. กระบวนการทำงาน คือ วิธีการที่กลุ่มใช้ในการทำงานให้ได้

การทำงานของกลุ่มจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของปัจจัย 6 ประการ คือ (ทิสนา แชมมณี , 2537) 1. การมีเป้าหมายร่วมกัน 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม 4. การร่วมมือประสานกันในกลุ่ม 5. การตัดสินใจร่วมกัน 6. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ทิสนา แชมมณี (2537) กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มโดยทั่วไป ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Active Participation) การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม และความกระตือรือร้นที่จะเรียนและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา
2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มได้พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Group Interaction) ข้อมูลต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย
3. ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูต้องจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning) ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
4. เน้นกระบวนการ (Process—Oriented) ควบคู่ไปกับผลงานโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย ดังนั้นการเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น
5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of Knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูพยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเทคนิคที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจ คำนึง และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล , 2533) ดังนั้น กระบวนการกลุ่มจึงส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้สมาชิกสามารถปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสนุกสนานและมีชีวิตชีวา จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพอันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

นักการศึกษาให้ความสนใจและสนับสนุนการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม และเตรียมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีคุณภาพ จนกล่าวได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในประวัติศาสตร์การศึกษา (Slavin, 1999)

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1999) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนที่จัดขึ้นโดยคณะนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน มาทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จ

นิตยา เจริญนิเวศนกุล (2541) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกภายในกลุ่มมีความแตกต่างกันทั้งเพศ อายุ และความสามารถแต่มีเป้าหมายในการเรียนร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียนหรือการทำการกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้น นักเรียนจึงต้องช่วยเหลือพึ่งพาและสนับสนุนเพื่อนทุกคนในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

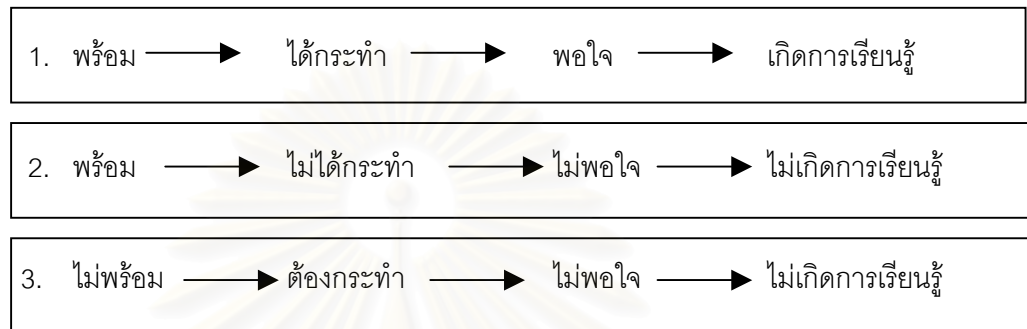
สลาวิน (Slavin, 1995) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในหลายวิชาและหลายระดับ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มต้องมีผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไป ความสำเร็จของผู้เรียนจะอยู่ที่ความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ Slavin (1999) ยังกล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือผู้สอนจะต้องมีทักษะในการสอน คือรู้จักวางแผนการสอน และเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้เพราะนอกจากจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ แก่นักเรียนแล้ว ยังจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อการสอนที่มีลักษณะเฉพาะของผู้สอนอีกด้วย

Cynthia Huff (1997) กล่าวว่า ลักษณะธรรมชาติของการเรียนรู้แบบร่วมมือจะให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากนักเรียนจะร่วมกันไตร่ตรองในเรื่องราวที่เกิดประโยชน์และไม่เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะร่วมเป็นผู้ตัดสินใจว่าการกระทำอย่างไรจะเป็นประโยชน์และทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้บทบาทหน้าที่เป็นเครื่องมือกำหนดความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มจะมีลักษณะตามธรรมชาติของสังคมมนุษย์ คือ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศ วัย และสติปัญญา ซึ่งวิธีการจัดกลุ่มดังกล่าวนอกจากจะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมให้สูงขึ้นได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางหลังจากที่ธอร์นไคค์พบ ทฤษฎีซึ่งกล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งจากการทดลองตามทฤษฎีดังกล่าวธอร์นไคค์ ได้แบ่งสภาพความพร้อมออกเป็น 3 สภาพ คือ

แผนภูมิที่ 4 สภาพความพร้อมตามทฤษฎีของธอร์นไคค์

จากสภาพความพร้อม 3 สภาพ สามารถสรุปได้ว่า

1. เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำก็จะเกิดความพึงพอใจ และเกิดการเรียนรู้
2. เมื่อบุคคลพร้อมแล้วไม่ได้กระทำก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจและไม่เกิดการเรียนรู้
3. เมื่อบุคคลไม่พร้อมแต่ต้องกระทำก็เกิดความไม่พอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

ความพร้อม (Readiness) จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ ซึ่ง Good (1973) ให้ความหมายว่า หมายถึง ความเต็มใจ ความต้องการ และความสามารถที่จะกระทำกิจกรรม ตามที่กำหนดให้ ความพร้อมจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน

สุโท เจริญสุข (2520) กล่าวว่า ความพร้อมในการเรียนรู้คือสภาพความเจริญเติบโต ของผู้เรียน บวกกับพื้นฐานความรู้เดิมและความสนใจที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้สะดวกขึ้น

พนัส หันนาคินทร์ (2520) กล่าวว่า ความพร้อมในการเรียนรู้หมายถึงความสามารถ ของคน ๆ หนึ่งที่มีต่อการเรียนรู้ในขณะนั้น และพร้อมที่จะตอบสนองสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางกายและสมองตลอดจนวิธีการตอบสนองที่เคยกระทำมา

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) กล่าวว่า ความพร้อมเป็นเรื่องของธรรมชาติอันเนื่องมาจาก แรงขับที่เกิดขึ้นภายในโดยไม่ต้องอาศัยแรงกระตุ้นจากภายนอก และพฤติกรรมทุกชนิดในทุกวัยขึ้นอยู่กับ พัฒนาการซึ่งค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติ

สรุปว่า ความพร้อม คือ ความสนใจและความรู้สึกพื้นฐานของแต่ละบุคคลต่อสิ่งที่จะ เรียนรู้ก่อนเริ่มเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความเจริญเติบโต วุฒิภาวะและประสบการณ์เป็นองค์ประกอบ ความพร้อมในการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้นั้น

นักการศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมมาเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง ความพร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตามอายุ เด็กยิ่งเจริญวัยเพียงใดก็ยิ่งมีความพร้อมที่จะรับรู้มากขึ้นเท่านั้น
2. ประสบการณ์หรือความรู้เดิม (Experience) หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้ผ่านพบมา สิ่งใดที่เด็กเคยพบเห็นมาก่อนเมื่อมาพบใหม่อีกครั้งหนึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายขึ้น
3. ความต่อเนื่องในบทเรียน การรับรู้จะเกิดได้ง่ายขึ้นหากครูสอนในสิ่งที่เด็กสนใจ โดยสอนให้เนื้อเรื่องต่อเนื่องกันเป็นลำดับ
4. บทเรียนสัมพันธ์กับเด็ก การจัดบทเรียนที่มีธรรมชาติสัมพันธ์กับความสนใจของเด็กจะทำให้เด็กรับรู้เร็วขึ้น (พนัส หันนาคินทร์, 2520)

ทิสนา แชมมณี (2543) กล่าวว่า หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดี ๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ เพราะความพร้อมในการเรียนของเด็กขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางร่างกายและสติปัญญา ตลอดจนความสามารถที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ ความพร้อมในการเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี การเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้จึงควรมีการเตรียมพร้อมทั้งใจ การเตรียมพร้อมทางกาย และการเตรียมพร้อมทางอารมณ์ด้วย (ธีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2537) ดังนั้น การเกิดความพร้อมนอกจากจะต้องอาศัยวุฒิภาวะตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนแล้ว ผู้สอนยังต้องช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมอีกด้วย

จำเนียร ศิลพานิช (2538) เสนอแนวทางในการเตรียมผู้เรียนให้เกิดความพร้อม 3 ลักษณะ คือ

1. การเตรียมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดที่นั่งเพื่อสะดวกต่อกิจกรรมการเรียน ในชั้น การจัดอุปกรณ์การเรียนสำหรับกลุ่มหรือรายบุคคล การแนะนำวิธีการเฉพาะอย่างของกิจกรรมที่กำลังทำการทบทวนความรู้เก่าที่นำไปใช้ในเรื่องใหม่ การแนะนำหัวข้อสำคัญในการเรียน โดยการบอกจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือบอกคำถามหลักที่ผู้เรียนควรตอบได้หลังจากเริ่มเรียน การสมมติเรื่องเพื่อให้ผู้เรียนตั้งใจคิดตอบสนองต่อบทเรียน
2. การเตรียมทางด้านสติปัญญาหรือความคิด ได้แก่ การคอยให้ความช่วยเหลือกระตุ้นผู้เรียนด้านความรู้ความคิดเพื่อทำกิจกรรมในชั้นต่อไปให้ได้ผลดี เช่น การสัมพันธ์สิ่งใกล้ตัวไปหาความรู้ใหม่ การทบทวนความรู้เก่าที่นำไปใช้ในเรื่องใหม่ การแนะนำหัวข้อสำคัญในการเรียน โดยการบอกจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือบอกคำถามหลักที่ผู้เรียนควรตอบได้หลังจากเริ่มเรียน การสมมติเรื่องเพื่อให้ผู้เรียนตั้งใจคิดตอบสนองต่อบทเรียน
3. การเตรียมทางด้านความสนใจและอารมณ์ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในการเรียน และบุคลิกภาพของครู เช่น ท่าทางกระฉับกระเฉง มีความเป็นกันเอง ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ใช้คำพูดเชิงบวกที่ส่งเสริมผู้เรียน เสนอวัสดุอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน ให้นักเรียนทำกิจกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับบทเรียน

จากที่กล่าวทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า ความพร้อมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ เพราะถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ จะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพและเกิดความหมายต่อผู้เรียน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจรรยาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาสาระและประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มาช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ จนเกิดความพร้อมที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)

วรรณิ ลิ้มอักษร (2540) กล่าวว่า การเรียนรู้กระบวนการ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียนเพื่อให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้น โดยการรับสัมผัส ชักถาม คิดหาเหตุผล หรือทดลอง ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมภายในหรือภายนอกก็ได้ การเรียนรู้กระบวนการเป็นองค์ประกอบ 1 ใน 4 ของการเรียนรู้ที่ John , B. Biggs (1987) กล่าวว่า ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Learning) คือ การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้
2. การเรียนรู้ทางจิตพิสัย (Attitude Learning) คือการเรียนรู้ในเรื่องอารมณ์ ค่านิยม และความรู้สึก
3. การเรียนรู้เนื้อหาสาระ (Content Learning) คือ การเรียนรู้เรื่องราวตามหลักสูตร
4. การเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) คือการเรียนรู้วิธีที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิผลทางการเรียน

ปัจจุบันพบว่าการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาหลากหลายเนื่องจากจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาการเรียนรู้มากกว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ เห็นได้จากการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ และวัดผลประเมินผลเฉพาะเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนได้รับการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา ต้องจัดให้ครอบคลุมทั้งทางด้านเนื้อหาความรู้ และทักษะกระบวนการทั้งหลายที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ (ทิตนา แชมมณี , 2542)

ทิตนา แชมมณี (2543) กล่าวว่า แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา โดยนักศึกษามองเห็นว่า เนื้อหาความรู้ในโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เรียนคงไม่สามารถเรียนรู้ได้หมด แต่คงจะต้องเลือกสรรสิ่งที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยแสวงหาและศึกษาด้วยตนเองได้หากผู้เรียนมีทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process Skills) ที่จำเป็น ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะและกระบวนการวิธีที่จะเรียนรู้ เพราะผู้เรียนในสังคมอนาคตจำเป็นต้องมีคุณสมบัติทางด้านการคิด การปฏิบัติการแก้ปัญหา ซึ่งต้องสร้างสิ่งเหล่านี้ให้ผู้เรียนตระหนักว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสวงหาความรู้

การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การเรียนรู้ด้านเนื้อหาสาระ ซึ่งพบว่า ไม่พอเพียงที่จะให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพราะไม่มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมหรือฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้น การสอนจริยศึกษาโดยจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางสติปัญญา ฝึกการปฏิบัติตน พร้อม ๆ กับได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็น จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาเป็นไปอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน จนนำไปสู่การนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปปฏิบัติได้จริง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ฮิลการ์ด (1962 , อ้างถึงใน ไพจิตร สดวกการ , 2538) ให้ความหมายการถ่ายโอนการเรียนรู้ว่า หมายถึงอิทธิพลของการเรียนรู้ครั้งก่อน ที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ไพจิตร สดวกการ (2538) สรุปว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่เรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีบริบทต่างกับสถานการณ์เดิม และการได้ความรู้ใหม่จากการบูรณาการความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำประสบการณ์ที่เรียนรู้ในอดีตมาใช้สัมพันธ์กับสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเรียนรู้ในปัจจุบัน ผลของการเรียนรู้จากอดีตจะมีผลต่อการเรียนรู้ใหม่ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมหรือขัดแย้งก็ได้

สรุปได้ว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้ คือ การนำความรู้ที่มีอยู่เดิมมาบูรณาการกับความรู้ที่ได้รับใหม่ เพื่อช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องเดิมได้ง่ายขึ้น

การถ่ายโอนการเรียนรู้เป็นหลักการสำคัญอีกหลักการหนึ่งที่ผู้สอนทุกคนต้องตระหนักว่า มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ การฝึกให้ผู้เรียนนำสถานการณ์การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งไปเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ จะช่วยให้การรู้นั้นเกิดความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งจะเรียกว่า การถ่ายโอนทางบวก (Positive transfer) เช่น การเล่นแชร์บอลช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเล่นบาสเก็ตบอลได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าสถานการณ์การเรียนรู้อย่างหนึ่งไปขัดขวางการเรียนรู้ในอีกสถานการณ์หนึ่งจะเรียกว่า การถ่ายโอนทางลบ (Negative transfer) เช่น เคยฝึกพิมพ์ดีดโดยใช้นิ้วจิมจะทำให้เรียนพิมพ์ดีดด้วยการสัมผัสช้ากว่าคนที่ไม่เคยพิมพ์มาก่อน และถ้าการเรียนรู้เรื่องใหม่ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เคยเรียนรู้มาแล้วจะเรียกว่า การถ่ายโอนเป็นศูนย์ (Zero tranfer) เช่น การเรียนรำวงมาตรฐานกับการฝึกเล่นปิงปอง (เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาการสอนเด็กวัยเรียน , 2542)

การถ่ายโอนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะช่วยให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้และแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ (ไพจิตร สดวกการ , 2538) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความคล้ายคลึงกันของสิ่งที่เรียน (task similarity) เพราะจะส่งผลให้เกิดการถ่ายโอนเป็นบวก เป็นลบ และเป็นศูนย์
2. ช่วงเวลาระหว่างการเรียนในสองสถานการณ์ (time interval between tasks) เพราะจะมีอิทธิพลต่อการจำและการลืมในสิ่งที่เรียนมาแล้ว
3. ระดับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (degree of original learning) กล่าวคือ การเรียนรู้ระดับสูงสุดคือเรียนรู้จนเกิดทักษะ ส่วนการเรียนรู้ในระดับต่ำสุด คือเรียนรู้โดยการจำแต่ไม่มีความเข้าใจซึ่งจะถ่ายโอนการเรียนรู้ได้น้อยกว่าการเรียนรู้ในระดับสูง

(เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาการสอนเด็กวัยเรียน , 2542)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความคล้ายคลึงกันของสิ่งที่เรียนรู้ กล่าวคือ อาจจะคล้ายกันในลักษณะของสิ่งเร้าหรือการตอบสนอง หรือมีกฎเกณฑ์ของเรื่องเก่าคล้ายกับเรื่องใหม่
2. การถ่ายโอนการเรียนรู้โดยอาศัยกฎเกณฑ์ เช่น นำหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น
3. การเรียนรู้เทคนิคในการเรียนว่าทำอย่างไรจึงจะเรียนรู้บทเรียนใหม่ได้รวดเร็วขึ้นในกรณีที่ไม่มีความคล้ายคลึงกับเรื่องเก่า เช่น รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดหรือความเมื่อยล้าในขณะที่กำลังเรียน
4. ผู้เรียนมีความสามารถรับรู้ในสิ่งนั้นได้มากน้อยเพียงใด
5. ผู้เรียนต้องเรียนรู้หลักการต่าง ๆ ที่เป็นความรู้พื้นฐานอย่างแม่นยำ
6. ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเดิมที่สูงก็จะทำให้การเรียนรู้ใหม่มีโอกาสสูงตามด้วย

สรุปว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ เรื่องที่จะเรียนใหม่มีความคล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยเรียนผ่านมาแล้ว และผู้เรียนมีความสามารถทางสติปัญญาหรือมีความฉลาดทางการเรียน คือมีเทคนิคเฉพาะตัวที่ช่วยในการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้

จากข้อมูลเรื่องความพร้อมในการเรียนรู้และการถ่ายโอนการเรียนรู้ จะเห็นว่า แนวคิดทั้งสองเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกัน เพราะการถ่ายโอนการเรียนรู้ต้องอาศัยความพร้อมของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) กล่าวว่า ความพร้อมนั้นเป็นสิ่งที่ครูสามารถเพิ่มให้ได้ แต่จะสอนอย่างไรจึงจะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งได้นำเสนอวิธีที่ครูสามารถทำได้คือ

1. ครูต้องวางโครงการสอนให้ชัดเจนและรัดกุมว่าเมื่อสอนไปแล้วจะเกิดการถ่ายโอนอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่
2. ครูต้องสอนอย่างตั้งใจที่จะให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้

3. ครูควรจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้คล้ายคลึงกัน
4. ครูต้องพยายามช่วยให้นักเรียนรู้จักรวบรวมความจริงกับความคิดรวบยอดเข้าเป็นหลักการ
5. ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนนำหลักการและความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตจริง
6. ครูต้องคำนึงถึงเรื่องการถ่ายโอนทางลบที่อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน

จากที่กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐาน 5 ประการ จะเห็นว่าการเรียนแบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) และการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการหลัก ๆ ในการเรียนการสอนที่ใช้ได้ดี ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้อย่างสูงสุด ซึ่งผู้สอนจะต้องนำมาปรับให้เหมาะสมและตรงตามเป้าหมาย (สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ, 2540) ทั้งนี้ จากการที่ผู้วิจัยศึกษาหลักการจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาจากงานวิจัย ตำรา และเอกสาร พบว่า การใช้อิทธิพลของกลุ่ม การส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนด้วย

แนวคิดทั้ง 5 เป็นที่มาของหลักชีปปา กล่าวคือ หากครูต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีก็ควร

1. ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
2. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction)
3. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process Learning)
4. ให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว (Physical Participation) เพื่อให้เกิดการตื่นตัว รับรู้เรียนรู้ได้ดี
5. ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ (Application) เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์และมีความหมายมากขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนชีปปา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชีปปาสามารถทำได้หลายรูปแบบ และรูปแบบหนึ่งซึ่ง ทิศนา แคมมณี (2543) ได้พัฒนาขึ้นและทดลองแล้วใช้ได้ดีก็คือรูปแบบหรือโมเดลชีปปา “CIPPA MODEL” ซึ่งมีกระบวนการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน

2. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหากันได้
3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล / ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล / ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม
4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน
5. ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนรู้ให้เป็นระบบระเบียบเพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย
6. ขั้นการแสดงผลงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์
7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

จะเห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเป็นรูปแบบหนึ่งที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร แต่อย่างไรก็ตาม ทิศนา ขัมมณี (2543) ให้ข้อเสนอแนะว่า แม้รูปแบบจะช่วยอำนวยความสะดวกในการสอน เนื่องจากมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการสอนที่ชัดเจน แต่ก็ไม่สามารถใช้ในการสอนได้ทุกเรื่องตลอดเวลา เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ในการสอน เช่น เวลา แหล่งข้อมูล เนื้อหา และถึงแม้ผู้สอนจะสามารถใช้ในการสอนทุก ๆ เรื่องที่รับผิดชอบก็ไม่สมควรทำเนื่องจากผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ ผู้สอนจึงต้องใช้รูปแบบ วิธี และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ดังนั้น หากผู้สอนต้องการใช้หลักการชิปปาในการสอน ก็จะต้องวางกระบวนการหรือขั้นตอนการเรียนรู้ รวมทั้งใช้เทคนิค วิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะสอน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลายยิ่งขึ้น

5. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอนจริยศึกษา

การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์ปรับพฤติกรรมของตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และความสามารถทางสติปัญญาในการคิดไตร่ตรอง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) จึงระบุว่า การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาต้องใช้แนวคิดและหลักการทางการศึกษา ทางจิตวิทยา และทางสังคมวิทยา มาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งได้สรุปไว้ดังนี้

1. แนวคิดของ Benjamin S. Bloom คือ หลักการด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดควรงดเว้นหรือควรหลีกเลี่ยง หลักการด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่นำไปสู่ความพอใจ ความสนใจ ความซาบซึ้ง การเห็นคุณค่า มีความสุขที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความเต็มใจรับสิ่งที่ตั้งมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และ หลักการด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นำสิ่งที่ตั้งมาลงมือกระทำ

2. แนวคิดของนักจิตวิทยาจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom และ เสริมเหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นโดยใช้แนวคิดของ Piaget และ Kohlberg ที่เน้นพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้หลักการเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาทางจริยธรรมที่เรียกว่า “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” โดยให้เกิดการขัดแย้งทางความคิด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ได้ประมวลแนวคิด หลักการที่นำมาใช้ในการสอนจริยศึกษา ซึ่งจัดแบ่งตามทฤษฎี 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมตามแนวสังคมวิทยาซึ่งเชื่อว่าสังคมมีส่วนในการหล่อหลอมเกลา (Socialization) มนุษย์ตามสภาพแวดล้อมอันเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ด้านความรู้ ค่านิยม บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตนอย่างสมัครใจโดยผ่านทางพ่อแม่ ครู เพื่อน และสื่อมวลชน ซึ่งใช้หลักการของการสังเกตตัวแบบและการเลียนแบบ

2. ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมที่เน้นการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งใช้หลักการเสริมแรง หลักการเชื่อมโยง การเลียนแบบ และการหยั่งรู้ทางสังคม เกิดความรู้ความเข้าใจและการยอมรับค่านิยม จนเกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำ

3. ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมโดยเน้นลักษณะที่ส่งเสริมด้านสติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคมมาตัดสินใจ โดยใช้หลักการด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ทิตินา แชมมณี (2541) ได้ประมวลทฤษฎี แนวคิด หลักการ ที่ใช้ในการพัฒนา จริยธรรมอันเป็นที่ปรากฏอยู่ทั่วไปซึ่งจัดได้ 8 วิธี คือ

1. การพัฒนาจริยธรรมโดยการปรับพฤติกรรมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ
2. การพัฒนาจริยธรรมโดยการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
3. การพัฒนาจริยธรรมโดยการให้สังเกตตัวแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
4. การพัฒนาจริยธรรมโดยวิธีการกระจำงค่านิยม
5. การพัฒนาจริยธรรมโดยใช้ระบบคู่สัญญา
6. การพัฒนาจริยธรรมโดยใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย
7. การพัฒนาจริยธรรมโดยการประยุกต์ใช้พุทธวิธีในการสอน
8. การพัฒนาจริยธรรมโดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ

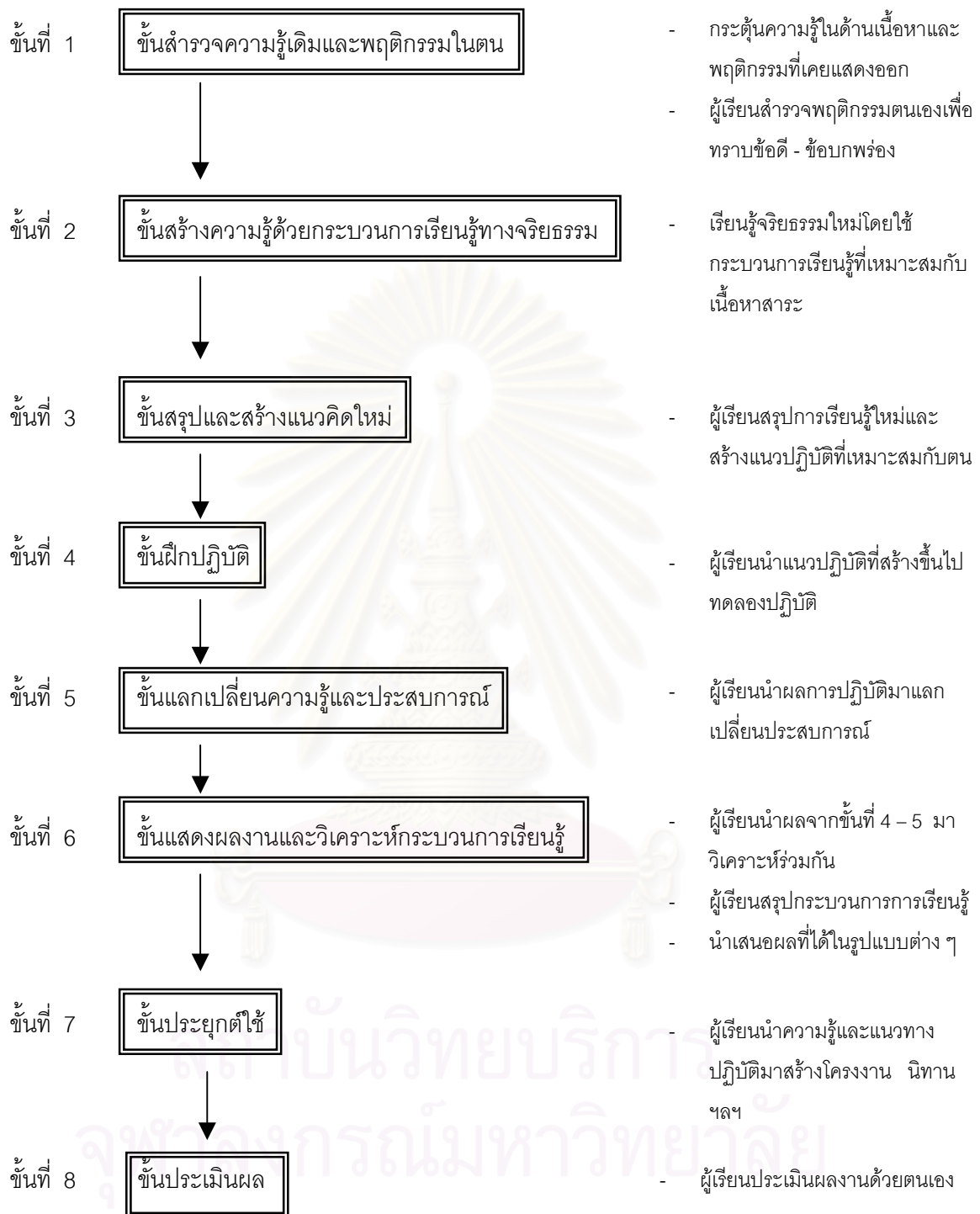
แนวคิดต่าง ๆ ที่นำเสนอเป็นแนวคิดของการจัดกิจกรรมการสอนจริยศึกษา ซึ่งผู้สอนต้องศึกษาให้เข้าใจ แล้วเลือกนำมาจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน โดยต้องจัดเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนจริยศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530) กล่าวว่า รูปแบบ (Model) ของกระบวนการสอนจริยศึกษา สร้างขึ้นโดยนำแนวคิด วิธีสอนแบบต่าง ๆ มารวบรวมและสร้าง (Reorganize) เป็นกระบวนการสอนขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นแนวทางของการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาทางจริยธรรม คุณสมบัติของการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะได้รู้จักการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์แยกแยะเนื้อหา ประสบการณ์ต่าง ๆ จนสามารถสร้างความคิดเห็นของตนเองได้ รู้จักการหาเหตุผล ประเมินค่าและตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ตามแนวทางที่เหมาะสม

จากแนวทางดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าชิปปาเป็นหลักการและรูปแบบที่น่าสนใจและเหมาะที่จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษา จึงนำหลักการและรูปแบบชิปปาที่ ทิตินา แชมมณี นำเสนอไว้มาประยุกต์และพัฒนาเป็นกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษา ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมโดยเฉพาะ รูปแบบดังกล่าวมี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นสำรวจความรู้เดิมและพฤติกรรมในตน**
เป็นขั้นที่ผู้สอนต้องกระตุ้นความรู้เดิมด้านเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้วเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ง่ายขึ้น และนี่ถึงพฤติกรรมที่เคยกระทำทั้งในส่วนที่ได้รับการยอมรับและไม่ได้รับการยอมรับ เพื่อให้ได้รับรู้ว่าพฤติกรรมของตนนั้นมีข้อดี – ข้อบกพร่องอย่างไร
2. **ขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม**
เป็นขั้นที่ผู้สอนนำกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นรูปแบบหรือแนวคิดที่เลือกแล้วว่าเหมาะสมที่จะนำมาสอนได้อย่างมีคุณภาพมาใช้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ การปรับพฤติกรรม การกระจายค่านิยม หลักการสอนด้านจิตพิสัย และการสังเกตตัวแบบ
3. **ขั้นสรุปและสร้างแนวคิดใหม่**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนสรุปกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดแล้วสร้างเป็นแนวทางในการปฏิบัติของตนเองหรือของกลุ่ม
4. **ขั้นฝึกปฏิบัติ**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำแนวทางที่คิดได้มาฝึกปฏิบัติ โดยอาจกำหนดเวลาให้ปฏิบัติเป็นช่วงสั้น ๆ เพื่อให้เห็นผลก่อนว่าจะนำไปปฏิบัติหรือแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติได้จริงหรือไม่
5. **ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติมาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าการปฏิบัติตามแนวทางของตนหรือของกลุ่มนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และควรจะปรับปรุงแนวปฏิบัติอย่างไร ซึ่งอาจจะกระทำในลักษณะของการปรึกษาเป็นกลุ่มย่อยและค่อย ๆ ขยายเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วแต่เวลาในการจัดกิจกรรมนั้นจะเอื้ออำนวย
6. **ขั้นแสดงผลงานและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำผลของการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5) มานำเสนอ จากนั้นให้ร่วมกันวิเคราะห์ว่าการเรียนในครั้งนี้ช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง
7. **ขั้นประยุกต์ใช้**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องนำความรู้และแนวทางของการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยอาจทำเป็นโครงการงานจริยศึกษา เขียนนิทาน แสดงละคร เป็นต้น
8. **ขั้นประเมินผล**
เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งอาจทำได้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกันประเมินผลของงานในขั้นที่ 7 หรือรวบรวมงานเพื่อทำเป็นแฟ้มสะสมผลงานต่อไป

แผนภูมิที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนซิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

ในการเลือกรูปแบบการสอนจรรยาวิชาโดยนำแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวไว้ในข้อ 5.1 มาจัดให้อยู่ในขั้นที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยเลือกกระบวนการเรียนรู้ทางจรรยาธรรมเลือกไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory)
2. การสังเกตตัวแบบ (Modeling) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
3. วิธีกระจ่างค่านิยม (Value Clarification)
4. หลักการสอนด้านจิตพิสัย

กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

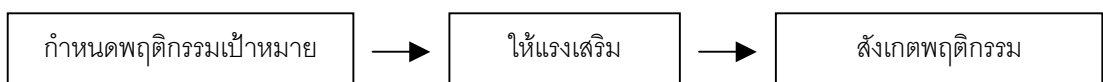
การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำพัฒนาขึ้นโดย Frederic, Burrhus Skinner นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง ก็จะปล่อยให้ผู้เรียนเลือกแสดงพฤติกรรมโดยไม่มีกำบังหรือไม่บอกแนวทางในการเรียนรู้ ครั้นเมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เองแล้วจึงมีการ “เสริมแรง” พฤติกรรมนั้นทันทีเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง จากหลักการของทฤษฎีนี้ Skinner ได้ให้ความสนใจกับผลกระทบ 2 ประเภท คือผลกระทบที่เป็นตัวเสริมแรง (Reinforcer) ที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลนั้นมีอัตราเพิ่มมากขึ้น และผลกระทบที่เป็นตัวลงโทษ (Punisher) ที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลนั้นยุติลง ดังนั้นเราจึงสามารถวางเงื่อนไขโดยใช้ตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ (ทศนา เขมมณี , 2541)

จากความเชื่อที่ว่า การเสริมแรงทางบวกจะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต สุรวงศ์ ไคว้ตระกูล (2539 , อ้างถึงใน ทศนา เขมมณี ,2541) จึงเสนอกระบวนการในการปรับพฤติกรรมไว้ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ของขั้นที่ 2 ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้
2. ใช้แรงเสริมที่เหมาะสมและถูกหลักการ
3. ติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปรับพฤติกรรม เมื่อมีพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้นควรเสริมแรงเป็นครั้งคราวเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่อย่างถาวร

แผนภูมิที่ 6 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปรับพฤติกรรม

การสังเกตตัวแบบ (Modeling)

ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจัดว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเทคนิคการปรับพฤติกรรม ทฤษฎีนี้พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ Albert Bandura ซึ่งเขามองว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เริ่มต้นจากภายในโดยยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก แต่เมื่อถึงเวลาและโอกาสอันเหมาะสมบุคคลก็จะสามารถแสดงการเรียนรู้นั้นออกมาได้ ซึ่งหมายความว่า สิ่งสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์คือความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อของแต่ละบุคคลโดยได้มาจากการคิดไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นว่ามีคุณค่าต่อตนเองเพียงใด

กานดา จรดล (2542) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นที่การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันใน 3 ปัจจัย คือ บุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมส่วนใหญ่จะเกิดจากการเรียนรู้ 2 แบบ คือ

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) จะเกิดเมื่อบุคคลเผชิญหน้ากับเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมีการตอบสนองที่ประสบความสำเร็จ ก็จะจำรูปแบบของการตอบสนองที่ประสบความสำเร็จไว้ และละทิ้งรูปแบบที่ไม่ประสบความสำเร็จไป

2. การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ (Observational Modeling) เกิดเมื่อบุคคลเรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม

แบนดูราเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต , 2541) ทั้งนี้ Fishcher & Gochros (1975) และ Ross (1981) อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต , 2541) ได้สรุปหน้าที่ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ สร้างให้เกิดพฤติกรรมใหม่ เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และยับยั้งการเกิดพฤติกรรมโดยตัวแบบนั้นอาจเป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) หรือเป็นตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เช่น การ์ตูน หนังสือ นวนิยาย เป็นต้น

การเรียนรู้จากตัวแบบนี้ประกอบไปด้วยกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional Processes) ซึ่งมี 2 องค์ประกอบคือ

- 1.1 ตัวแบบ ต้องมีลักษณะเด่นชัดทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่ซับซ้อนมาก และมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์

- 1.2 ผู้สังเกต ต้องมีความสามารถในการรับรู้

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาของผู้สังเกตที่จะสามารถเก็บจำลักษณะของตัวแบบได้ ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเก็บจำคือการเก็บรหัสเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้ง่ายแก่การจำ

3. กระบวนการกระทำ (Production Process) ผู้สังเกตจะแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้มาเป็นการกระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่จำได้ การได้ข้อมูลป้อนกลับจากการกระทำของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำกับภาพที่จำได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางกายและทักษะในพฤติกรรมย่อยต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามตัวแบบ
4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) แรงจูงใจย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจที่จะกระตุ้นการรับรู้ของบุคคล อาจเป็นสิ่งที่สังคมประเมินว่ามีคุณค่า การเป็นที่ยอมรับของสังคม และพฤติกรรมที่จะกระทำตามตัวแบบนั้นสามารถจะควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

ทิสนา แคมมณี (2541) ได้เสนอขั้นตอนการสอนโดยการสังเกตตัวแบบไว้ ดังนี้

1. ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. ต้องเสนอตัวแบบที่มีลักษณะเด่นชัดไม่สลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถดึงดูดใจและทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
3. ต้องช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบนั้นโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัส หรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย
4. ต้องจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยช่วยให้ได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจ รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตน และเรียนรู้วิธีกำกับตนเอง
5. ต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ สังเกตการกระทำของตนเอง ให้ผู้เรียนได้ข้อมูลป้อนกลับ และได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับตัวแบบในความคิด

แผนภูมิที่ 7 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบ

ทั้งนี้ตัวแบบที่นำเสนอจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ด้านด้วยกันคือ

1. เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ กล่าวคือ บุคคลที่ยังไม่เคยกระทำพฤติกรรมดังกล่าว สามารถนำพฤติกรรมของตัวแบบไปสร้างเป็นพฤติกรรมของตนเองได้
2. เกิดการระงับ (Inhibition) หรือเกิดการยุติการระงับ (Disinhibition) กล่าวคือ พฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยถูกระงับมาก่อนหรือเคยได้รับผลที่ไม่น่าพอใจ เมื่อเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้น แนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นสูงมาก ในทางตรงข้ามถ้าพฤติกรรมนั้นเกิดผลในทางบวกแนวโน้มที่ผู้สังเกตจะกระทำตามก็จะมีมากขึ้น
3. เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้ว กล่าวคือ ผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

วิธีการจางค่านิยม (Value Clarification)

วิธีการจางค่านิยมเป็นวิธีสอนจริยธรรมที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในประเทศสหรัฐอเมริกา (รจนา พุ่มจันทร์ , 2539 : 50) ทิศนา แชมมณี (2541) กล่าวว่า แรทส์ ฮาร์มิน ผู้พัฒนาแนวคิดนี้ได้อธิบายว่า ค่านิยมคือสิ่งที่บุคคลควรยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของตน บุคคลที่ไม่มีค่านิยมในการดำรงชีวิตมักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะโลเล ไม่แน่ใจ ตัดสินใจช้า หรือตัดสินใจไม่ได้ บางคนอาจมีลักษณะเฉื่อยชา เคืองคว้าง ล่องลอย ทั้งนี้เพราะขาดหลักและอุดมการณ์ในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต ซึ่งจะต่างกับบุคคลที่มีค่านิยมที่ชัดเจนในการดำรงชีวิตที่มักจะสามารถคิดตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด มีความมั่นใจในตนเอง และมีเอกลักษณ์ของตนโดดเด่น ซึ่ง วัชรี ฐงธรรม (2541) กล่าวว่า แรทส์ ฮาร์มิน นำหลักจิตวิทยาด้านค่านิยมเข้าไปจัดเป็นกระบวนการในการสอนโดยใช้หลักการให้ตัวของตัวเองพัฒนาตัวเอง ไม่ต้องมีอำนาจข้างนอกมาบังคับให้ปฏิบัติ

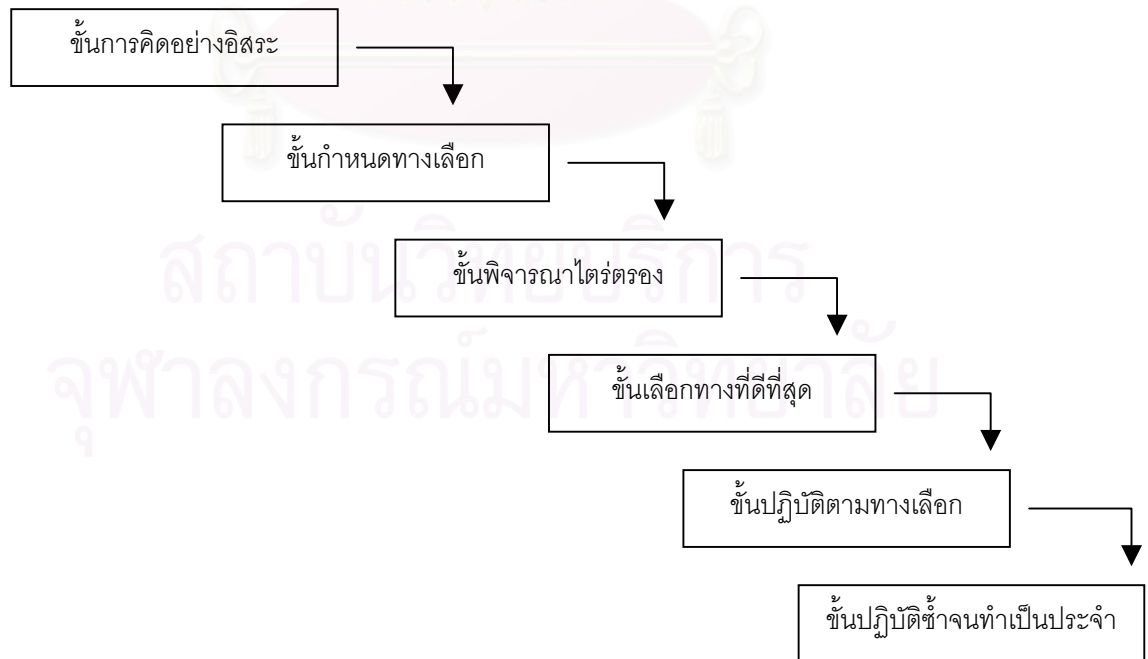
แรทส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths , Harmin and Simon ,1966 อ้างถึงใน อัมพรรัตน์ วัฒนะชาติ , 2536) ให้หลักการในการพิจารณาว่าคุณลักษณะใดเป็น ค่านิยมที่แท้จริงหรือไม่ ดังนี้

1. จะต้องเป็นสิ่งที่เกิดจากการเลือกโดยเสรี
2. จะต้องเป็นการเลือกจากสิ่งที่ให้เลือกหลาย ๆ อย่าง
3. จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลพิจารณาไตร่ตรองถึงข้อดี ข้อเสียอย่างรอบคอบแล้ว
4. จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญ ควรแก่การเทิดทูนรักษาไว้
5. จะต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนภาคภูมิใจ ยอมรับและเต็มใจ ต้องการที่จะแสดงออก กล่าวถึงและสนับสนุนอย่างเปิดเผย
6. จะต้องเป็นสิ่งที่ได้ปฏิบัติตามที่ตนเลือกเอาไว้ เพราะสิ่งที่เรียกว่าค่านิยมนั้นจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง

7. จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำอยู่เป็นประจำเป็นกิจวัตร สิ่งที่ทำเพียงครั้งเดียวแล้วเลิกกระทำก็ไม่เรียกว่ามีค่านิยม

จากหลักการในการพิจารณาค่านิยมแท้ 7 ประการ อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ (2536) ได้กำหนดเป็นขั้นตอนในการสอนดังนี้

1. ขั้นการคิดอย่างอิสระ คือให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกตอบคำถามหรือทำกิจกรรมตามความพอใจ โดยครูไม่กำหนดคำตอบให้
  2. ขั้นกำหนดทางเลือก คือการให้นักเรียนสามารถบอกถึงวิธีการแก้ปัญหาหรือกำหนดทางเลือกที่จะตอบคำถามหรือเลือกกิจกรรมเองหลายๆ ทางแล้วครูผู้สอนช่วยเพิ่มเติมวิธีการเพื่อเพิ่มทางเลือกอย่างหลากหลายให้แก่ นักเรียน
  3. ขั้นพิจารณาไตร่ตรอง คือให้นักเรียนได้พิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางอย่างฉลาดรอบคอบ
  4. ขั้นเลือกทางที่ดีที่สุด คือให้นักเรียนเลือกทางที่จะปฏิบัติโดยพิจารณาข้อดีข้อเสียแล้วเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุด
  5. ขั้นปฏิบัติตามทางเลือก คือให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามวิธีที่ได้เลือกเอาไว้แล้ว
  6. ขั้นปฏิบัติซ้ำจนทำเป็นประจำ คือให้นักเรียนได้ฝึกกระทำตนตามที่เลือกไว้
- อย่างสม่ำเสมอ

แผนภูมิที่ 8 กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีกระจำค่านิยม

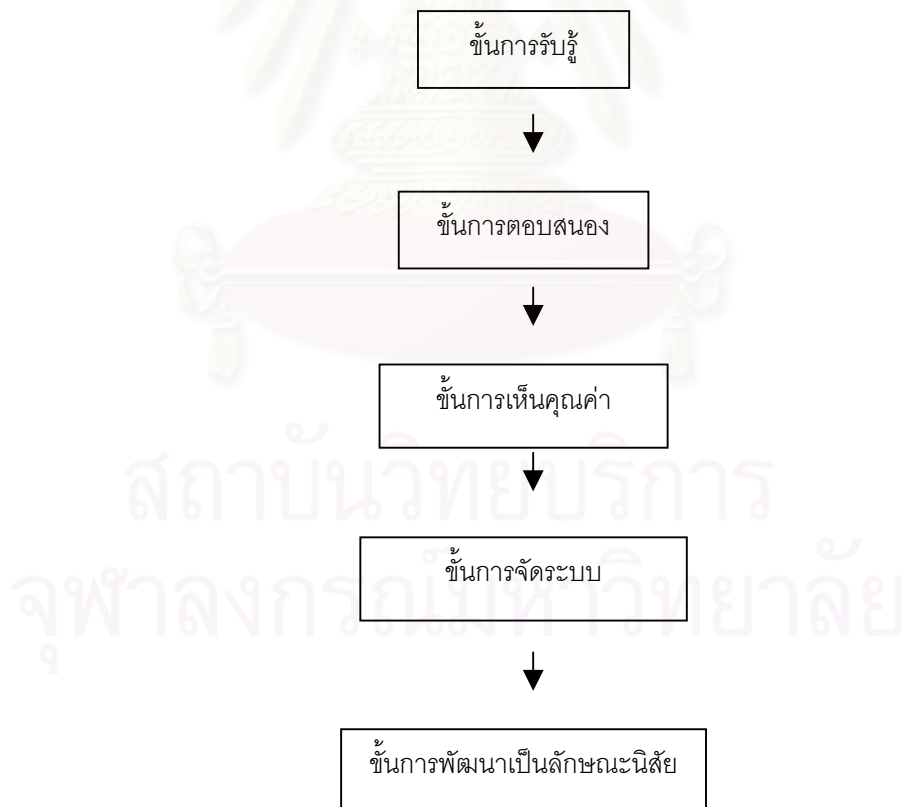
ด้วยเหตุที่จุดมุ่งหมายและหลักการของวิธีกระจำนียมคือ ให้ผู้เรียนค้นพบว่า หลักในการประพฤติปฏิบัติของตนเองเป็นอย่างไรและหลักการที่ดีที่สุดที่ตนควรกระทำเป็นอย่างไร เพื่อช่วยให้บุคคลเกิดความกระจำนียมในค่านิยมที่ตนยึดถือ รจนา พุ่มจันทร์ (2539) จึงแนะนำว่า เทคนิคในการทำค่านิยมให้กระจำนียมคือ การใช้คำถามหรือกิจกรรมกระตุ้นให้แต่ละคนบอกความคิดหรือความรู้สึกของตนออกมา ดังนั้น ผู้ที่จะดำเนินการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ จึงต้องเข้าใจวิธีการใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาไตร่ตรอง อีกทั้งต้องรู้จักการขัดเกลาคำตอบของผู้เรียนจนทำให้ผู้เรียนเกิดความกระจำนียมในความคิด ค่านิยม และความเชื่อของตนเอง

หลักการสอนด้านจิตพิสัย

ทิสนา แชมมณี (2541) กล่าวว่า Bloom ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ จุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จุดมุ่งหมายทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และจุดมุ่งหมายทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่งทางด้านจิตพิสัยนี้ Bloom ได้จำแนกจุดมุ่งหมายออกเป็น 5 ระดับ คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ และขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ทั้งนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2537) ให้ความหมายของแต่ละพฤติกรรมไว้ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) หมายถึงการมีความตั้งใจหรือรับรู้สิ่งเร้าบางสิ่ง จำแนกเป็น
  - 1.1 การรู้ตัวว่ากำลังพบหรือเผชิญกับสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้อยู่ในสภาพใจลอย การเต็มใจรับรู้ปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าที่น่าเสนอ
  - 1.2 การควบคุมหรือคัดเลือกการรับรู้ ซึ่งเป็นความสามารถในการจำแนก (Differentiate) และควบคุมให้สนใจต่อส่วนที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ
2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) หมายถึงการเข้าไปผูกพันหรือมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์ และกิจกรรมการเรียนนั้นทำให้ได้รับความพึงพอใจ พฤติกรรมนี้จำแนกเป็น
  - 2.1 การยินยอมตอบสนอง เช่นการปฏิบัติตามกฎโรงเรียนถึงแม้ไม่เต็มใจ แต่ก็ไม่ขัดขึ้นระเบียบ
  - 2.2 การเต็มใจตอบสนอง เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายอย่างเต็มที่
  - 2.3 การพึงพอใจในการตอบสนอง คือ เป็นการตอบสนองในรูปแบบที่มีความพึงพอใจปอยู่ด้วย
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึงการสร้างคุณค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง จำแนกเป็น
  - 3.1 การยอมรับคุณค่า หมายถึงการยอมรับในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
  - 3.2 การนิยมในคุณค่า หมายถึง การชมชอบในคุณค่านั้นอย่างเด่นชัด

- 3.3 การผูกพันในคุณค่า เป็นความเชื่อถือที่มีความแน่นอนสูงจนมีความผูกพัน
4. **ขั้นการจัดระบบ (Organizing)** หมายถึงการนำเอาคุณค่ามาจัดเป็นระบบ เช่น การจัดพวกหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าต่าง ๆ และจัดลำดับของคุณค่า จำแนกเป็น
- 4.1 การสร้างมโนทัศน์ของคุณค่า หมายถึง การมองเห็นความสัมพันธ์ของคุณค่า กับสิ่งที่ตนจะยึดถือ
- 4.2 การจัดระบบคุณค่า หมายถึง การนำเอาคุณค่ามาจัดเป็นระบบ เช่น รวบรวม คัดเลือกจัดหมวดหมู่คติสอนใจ
5. **ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)** ในขั้นนี้จะปลูกฝังระบบคุณค่า หรือระบบค่านิยมภายในเป็นการถาวร ซึ่งจะเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคล จำแนกเป็น
- 5.1 การมีหลักยึดในการตัดสินใจหรือพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หมายถึง การทบทวน และปรับปรุงพฤติกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 5.2 การแสดงลักษณะนิสัยเป็นขั้นสูงสุดซึ่งรวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้จัดระบบไว้ แล้วมาเป็นลักษณะนิสัยที่สมบูรณ์

แผนภูมิที่ 9 กระบวนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางจิตพิสัย

จากรูปแบบทั้ง 4 รูปแบบดังกล่าว จะเห็นว่า สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จริยศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจาก เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมคุณลักษณะภายในตน และให้ แสดงออกในทางที่เหมาะสมตามกาลโอกาส อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถทางปัญญาเพื่อ จัดระบบของสิ่งที่ตนเห็นว่ามีคุณค่าต่อการปฏิบัติ และนำไปปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัยอันจะนำไปสู่การพัฒนา คุณลักษณะของตนเองได้ในที่สุด

6. แนวคิดพื้นฐานของหลักการและรูปแบบการเรียนการสอนชิปปา

การสร้างสรรค้ความรู้

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัย อนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง ให้โปรแกรม ฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ด้านการให้ และการรับประสบการณ์ร่วมกัน สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สุกัญญา กตัญญู (2542) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กระบวนการกลุ่ม

พิกุลทอง ศรีเมือง (2535) ได้เปรียบเทียบผลของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการสอนแบบสร้างเสริมมโนทัศน์โดยวิธีกระบวนการกลุ่มและวิธีครูนำการ อภิปราย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเรื่อง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยเป็นที่น่าพอใจและไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิธี สอนทั้งสองวิธีทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม บรรยายภาคในห้องเรียน สนุกสนานเป็นกันเอง และนักเรียนได้ฝึกทักษะที่สำคัญ ๆ เช่น ทักษะการอภิปราย ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการแปลความหมาย

ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ (2539) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรม เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมมี พฤติกรรมเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ใช้วิธีสอนตามแผนการสอน

ศศิธร ดีเหมาะ (2539) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเรียนแบบร่วมมือ

ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล (2535) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ (STAD) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และบทบาทการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ (STAD) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ (STAD) มีบทบาทในการให้ความร่วมมือในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก

สลาวิน (Slavin , 1991 อ้างถึงใน โฆษิต จตุรัสวัฒนากุล , 2543) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ จำนวน 70 เรื่อง ที่ทำการทดลองอย่างน้อย 4 สัปดาห์ กับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปรากฏว่า มี 67 เรื่อง ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ผลการศึกษาพบว่า เรื่องที่กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมมีจำนวน 41 เรื่อง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันจำนวน 25 เรื่อง และกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มทดลอง จำนวน 1 เรื่อง

การถ่ายโอนการเรียนรู้

เดวิด (David ,1992 อ้างถึงใน โฆษิต จตุรัสวัฒนากุล , 2543) ได้ศึกษาการอุปมาการถ่ายโยงในการเรียนแบบร่วมมือ ผลการศึกษาพบว่า การเรียนแบบร่วมมือจะให้ผลดีว่าการเรียนเป็นรายบุคคลในจำนวนของงานที่ทำและการถ่ายโยงที่ซับซ้อน แต่การเรียนเป็นรายบุคคลจะให้ผลดีว่าการเรียนแบบร่วมมือในจำนวนของปัญหาที่ถูกถ่ายโยง กลุ่มที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยจะแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโยงได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ไพจิตร สดวกการ (2538) ได้ศึกษาผลของการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์ปานกลางที่เรียนด้วยกระบวนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่า

นักเรียนระดับเดียวกันที่เรียนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในนักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงและต่ำ 2) นักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ปานกลาง และต่ำที่เรียนด้วยกระบวนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนระดับเดียวกันที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , .001 และ .005 ตามลำดับ

จากผลงานวิจัยดังกล่าวพบว่า การใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งทางร่างกาย และอารมณ์ในขณะที่เรียน การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ การเรียนแบบร่วมมือ รวมไปถึงการถ่ายโยงการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งเท่ากับเป็นการพัฒนาทางสติปัญญาของผู้เรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา นำไปสู่การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร การสร้างแผนการสอนที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาหลักสูตรจริยศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.2 ศึกษาเนื้อหาในหนังสือประกอบการเรียนการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4

1.3 ศึกษาหลักชิปปาและการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดหลัก 5 แนวคิดจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

1.4 ศึกษากระบวนการเรียนรู้จริยศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5 ศึกษาหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จริยศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวัด พฤติกรรมจากตำราและเอกสาร

2. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ตัวอย่างประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 46 คน รวม 92 คน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน จำนวน 138 คน ซึ่งโรงเรียนมีลักษณะดังนี้

2.2.1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนจำนวน 750 คน เปิดสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6

2.2.2 เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของการฝึกหัดครู

ให้มีประสิทธิภาพก้าวหน้าทางวิชาการ โดยกำหนดนโยบายของโรงเรียนว่าให้

เป็นสถานที่สำหรับทดลองค้นคว้าวิจัยทางการศึกษาอันจะนำมาเป็นแนว

ปฏิบัติ ในการปรับปรุงวิชาชีพครูให้ดีขึ้น

2.2.3 ผู้ปกครองประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น ข้าราชการระดับสูงถึงระดับกลาง พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าของกิจการ นักธุรกิจ และลูกจ้าง ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองมีความแตกต่างกันทั้งอาชีพและฐานะ จึงทำให้การอบรมและดูแลเอาใจใส่บุตรหลานแตกต่างกันไป ซึ่งจะมีผลต่อพื้นฐานทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้วย

เนื่องจากโรงเรียนมีแผนการจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนแบบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 แต่ละห้องจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อนอย่างละเท่า ๆ กัน ผู้วิจัยจึงใช้ขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง คือ สุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากเลือก 2 ห้องเรียน แล้วจับฉลากเพื่อกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง ทั้งนี้ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มาหาค่าความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ด้วยการทดสอบค่าที่ (t -test) ซึ่งได้ผลตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 ภาคเรียนที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ก่อนการทดลอง)

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$S.D.$	t
กลุ่มทดลอง	46	16.8	4.06	0.12
กลุ่มควบคุม	46	16.7	4.04	

$$p < .05 \quad (.05 \quad t_{90} = 1.658)$$

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าที่ (t -test) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.12 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การสร้างแผนการสอนที่ใช้ในงานวิจัย

3.1 แผนการสอนสำหรับกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรจรรยาวิชาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกี่ยวกับแนวการสอน จุดประสงค์ และสาระสำคัญ

3.1.2 ศึกษาเนื้อหาตามที่กำหนดในหลักสูตรจรรยาวิชาประกอบด้วย 13 คุณธรรม คือ ใฝ่รู้ ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต ระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา สามัคคี เสียสละ เมตตา กรุณา กตัญญู กตเวที ยุติธรรม และความเป็นผู้มีวิวัฒนาการและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี แล้วคัดเลือกคุณธรรมที่สัมพันธ์กับ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โครงสร้างหลักสูตร	คุณลักษณะ	พฤติกรรม	เนื้อหา
ใฝ่รู้ ขยัน อดทน	1. ความขยันหมั่นเพียร	1.1 มีความตั้งใจกระตือรือร้นและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ 1.2 ไม่ทอดย้อยต่ออุปสรรค 1.3 มีความอดทนพยายามทำงานได้อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ	1. ความใฝ่รู้ 2. ทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ 3. ทำงานด้วยความเต็มใจไม่ปัดงาน
ซื่อสัตย์สุจริต ระเบียบวินัย	2. ความมีระเบียบวินัย	2.1 ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง 2.2 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมและสถานศึกษา	4. ซื่อสัตย์ 5. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม 6. อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้
ตรงต่อเวลา เสียสละ	3. ความรับผิดชอบ	3.1 มุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย 3.2 วางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสม 3.3 ทำงานตามแผนได้เสร็จทันเวลา 3.4 ทำงานด้วยความรอบคอบ 3.5 ปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วน 3.6 ประเมินผลการทำงานของตนเองได้	7. ตรงต่อเวลา 8. ทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง 9. กกล้าหาญและมั่นใจในตนเอง 10. เสียสละไม่เห็นแก่ตัว 11. อาสาช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม

จากตารางที่ 5 ได้พฤติกรรมบ่งชี้ทั้งสิ้น 11 พฤติกรรม ดังนี้

- 1) ใฝ่รู้
- 2) ซื่อสัตย์
- 3) ตรงต่อเวลา
- 4) เสียสละไม่เห็นแก่ตัว
- 5) กล้าหาญและมั่นใจในตนเอง
- 6) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- 7) อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้
- 8) อาสาและช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม
- 9) ตั้งใจทำงานโดยไม่ฝัดวันประกันพรุ่ง
- 10) ทำงานด้วยความเต็มใจและไม่ปัดงาน
- 11) ทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ

3.1.3 ผู้วิจัยนำพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการมาสร้างเนื้อหา แล้วบูรณาการเนื้อหาให้เป็น 4 หน่วย เพื่อสร้างแผนการสอนสำหรับกลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมสำหรับกลุ่มทดลอง 4 แผน พร้อมทั้งบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรมที่เหมาะสมไว้แผนละ 1 กระบวนการ ใช้เวลาสอนตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรคือ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง/คาบ รวมเวลาสอนทั้งสิ้น 17 สัปดาห์ ในส่วนของแผนการสอนประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สารการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้กำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรมไว้ดังนี้

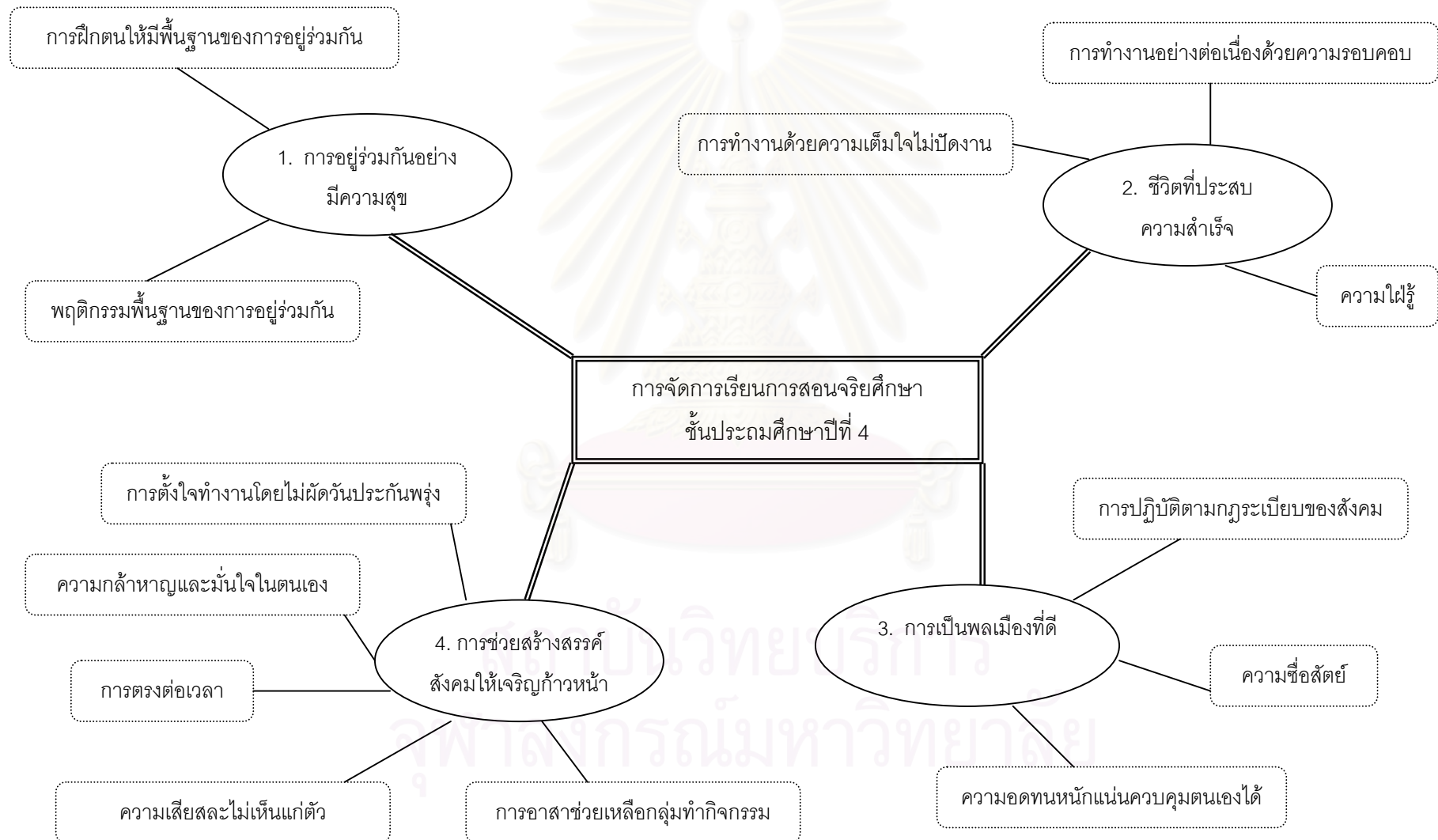
- การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	3 คาบ	ใช้การกระทำค่านิยม
- การทำชีวิตให้ประสบความสำเร็จ	5 คาบ	ใช้การสังเกตตัวแบบ
- การเป็นพลเมืองที่ดี	4 คาบ	ใช้การปรับพฤติกรรม
- การสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้า	5 คาบ	ใช้การสอนทางจิตพิสัย

รายละเอียดของการบูรณาการเนื้อหาปรากฏในแผนภูมิที่ 10 ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 10 โครงสร้างการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทดลอง

3.1.4 ศึกษาหลักชิปปาและรูปแบบการเรียนการสอนชิปปา ซึ่งทีศนา แชมมณี พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้น เพื่อนำมาพัฒนาขึ้นเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอน จริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งปรากฏในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา พัฒนาโดย ทีศนา แชมมณี	รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา เพื่อการพัฒนาจริยธรรม
1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (C I P Ph)	1. ขั้นสำรวจความรู้เดิมและพฤติกรรมในตน (C I P Ph)
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ (C I P Ph)	2. ขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม (C I P Ph)
3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม (C I P Ph)	3. ขั้นสรุปและสร้างแนวคิดใหม่ (C I P Ph)
4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม (C I P Ph)	4. ขั้นฝึกปฏิบัติ (A)
5. ขั้นการสรุปและการจัดระเบียบความรู้ (C I P Ph)	5. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (C I P Ph)
6. ขั้นการแสดงผลงาน (C I P Ph)	6. ขั้นแสดงผลงานและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ (C I P Ph)
7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (A)	7. ขั้นประยุกต์ใช้ (A)
	8. ขั้นประเมินผล

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม มีความเหมือนกับรูปแบบการเรียนการสอนชิปปาในส่วนที่นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิม แสวงหาความรู้ใหม่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดแนวคิดใหม่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ แล้วนำเสนอผลที่ได้ พร้อมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ แต่แตกต่างกันตรงที่นอกจากนักเรียนจะได้ทบทวนความรู้เดิมแล้ว นักเรียนยังต้องทราบบว่าพฤติกรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติมาแล้วถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งมุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม แล้วนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไปฝึกปฏิบัติก่อนตามแนวทางของพุทธศาสนา จากนั้นจึงนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าการปฏิบัตินั้นเกิดผลดี – ไม่ดีอย่างไร อีกทั้งต้องวิเคราะห์ด้วยว่า การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยกระบวนการสำคัญอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย จากนั้นนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รวมทั้งต้องประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม นำเสนอเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามแผนภูมิที่ 11 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 11 กระบวนการจัดการเรียนการสอนจรรยาวิชาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

3.1.5 นำแผนการสอนที่สร้างแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (จริยศึกษา) จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องตามเนื้อหา จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ

3.1.6 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว 1 แผน ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 46 คน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแต่มีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนจะนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

3.2 แผนการสอนสำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยสร้างขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรจริยศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3.2.2 นำพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการ ที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มาแยกสอนเป็นเรื่อง ๆ โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่ากับกลุ่มทดลองคือสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 17 สัปดาห์ ทั้งนี้กำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

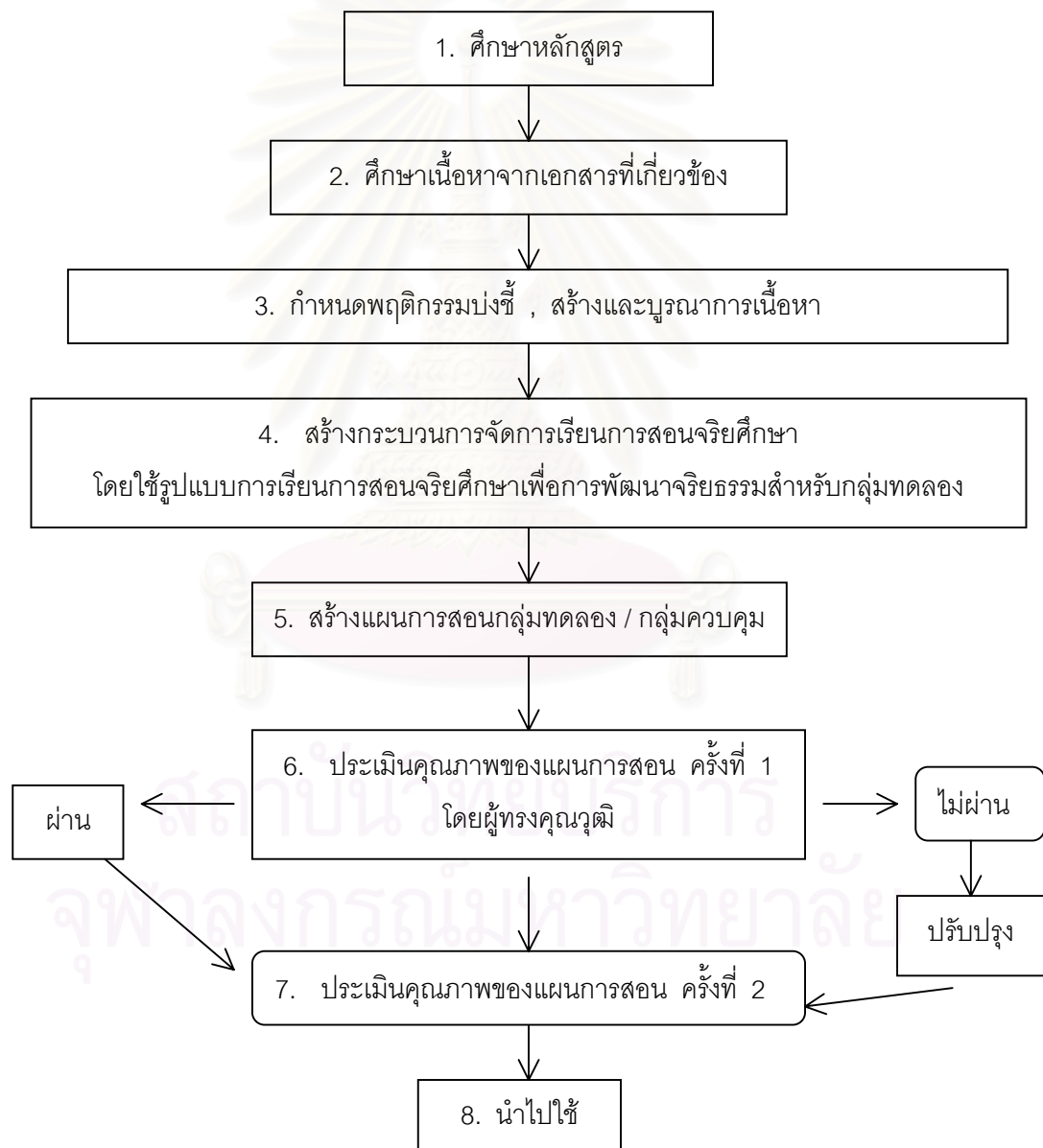
● ใฝ่รู้	1	คาบ
● ซื่อสัตย์	2	คาบ
● ตรงต่อเวลา	2	คาบ
● เสียสละไม่เห็นแก่ตัว	2	คาบ
● กล้าหาญและมั่นใจในตนเอง	2	คาบ
● ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	2	คาบ
● อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้	2	คาบ
● อาสาและช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม	1	คาบ
● ตั้งใจทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง	1	คาบ
● ทำงานด้วยความเต็มใจไม่ปัดงาน	1	คาบ
● ทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ	1	คาบ

3.2.3 สร้างแผนการสอนจำนวน 11 แผน ตามเนื้อหาพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการ ซึ่งเป็นแผนการสอนที่ใช้ในโรงเรียนตามปกติโดยไม่ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นรับความรู้ใหม่ ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ และขั้นทบทวนความรู้ ในส่วนของแผนการสอนแบบปกติประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล

3.2.4 นำแผนการสอนที่สร้างแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องตามเนื้อหา จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ

3.2.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว 1 แผน ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 46 คน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแต่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

3.2.6 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนจะนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

แผนภูมิที่ 12 ขั้นตอนการสร้างแผนการสอน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่า เพื่อการพัฒนาจริยธรรม	การสอนแบบปกติ
1. ขั้นสำรวจความรู้เดิมและพฤติกรรมในตน เป็นขั้นกระตุ้นความรู้เดิมด้านเนื้อหาที่เคยเรียนและพฤติกรรม ที่เคยกระทำมา เพื่อให้ทราบว่ามีข้อดี – ข้อบกพร่องอย่างไร	1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นการทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่จะ นำมาสอนใหม่ โดยไม่เน้นที่ผลของพฤติกรรมที่เคย กระทำผ่านมา
2. ขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม เป็นขั้นที่นำกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับ เนื้อหาสาระมาบูรณาการในกระบวนการสอน ได้แก่ กระบวนการกระจำค่านิยม กระบวนการสังเกตตัวแบบ กระบวนการปรับพฤติกรรม และ กระบวนการทางจิตพิสัย	2. ขั้นรับความรู้ใหม่ เป็นการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อให้ได้เรียนรู้เนื้อหา ใหม่ โดยไม่ต้องเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทาง จริยธรรม
3. ขั้นสรุปและสร้างแนวคิดใหม่ เป็นขั้นสรุปกระบวนการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 แล้วทดลองสร้าง แนวทางฝึกปฏิบัติของตนเอง / ของกลุ่ม	--
4. ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นนำแนวทางที่สร้างไว้มาฝึกปฏิบัติ ในช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อให้เห็นผลว่าจะนำไปปฏิบัติหรือแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติได้ จริงหรือไม่	--
5. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เป็นขั้นนำผลการฝึกปฏิบัติที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่า ประสบผลสำเร็จเพียงใดและควรปรับปรุงอย่างไร ซึ่งอาจจะ จัดเป็นกลุ่มย่อยและค่อย ๆ ขยายเป็นกลุ่มใหญ่ (แล้วแต่เวลา)	3. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการนำเนื้อหาสาระที่เรียนใหม่มาพูดคุย แลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาใหม่ โดยไม่มีกรทดลองสร้างแนวทางเพื่อฝึกปฏิบัติ
6. ขั้นแสดงผลงานและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ เป็นขั้นที่นำผลการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ขั้นที่ 4 และ 5) มานำเสนอ แล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่าการเรียน ในครั้งนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง	--
7. ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ต้องนำความรู้และแนวทางของการปฏิบัติมาประยุกต์ ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งอาจทำเป็นโครงการ จริยศึกษา เขียนนิทาน แสดงละคร เป็นต้น	--
8. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่นักเรียนต้องประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการ แลกเปลี่ยนกันประเมินผลงานหรือรวบรวมแฟ้มสะสมผลงาน	4. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินโดยทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ตามเนื้อหาใหม่และตรวจให้คะแนนเหมือนการ ทดสอบวัดความรู้โดยทั่วไป

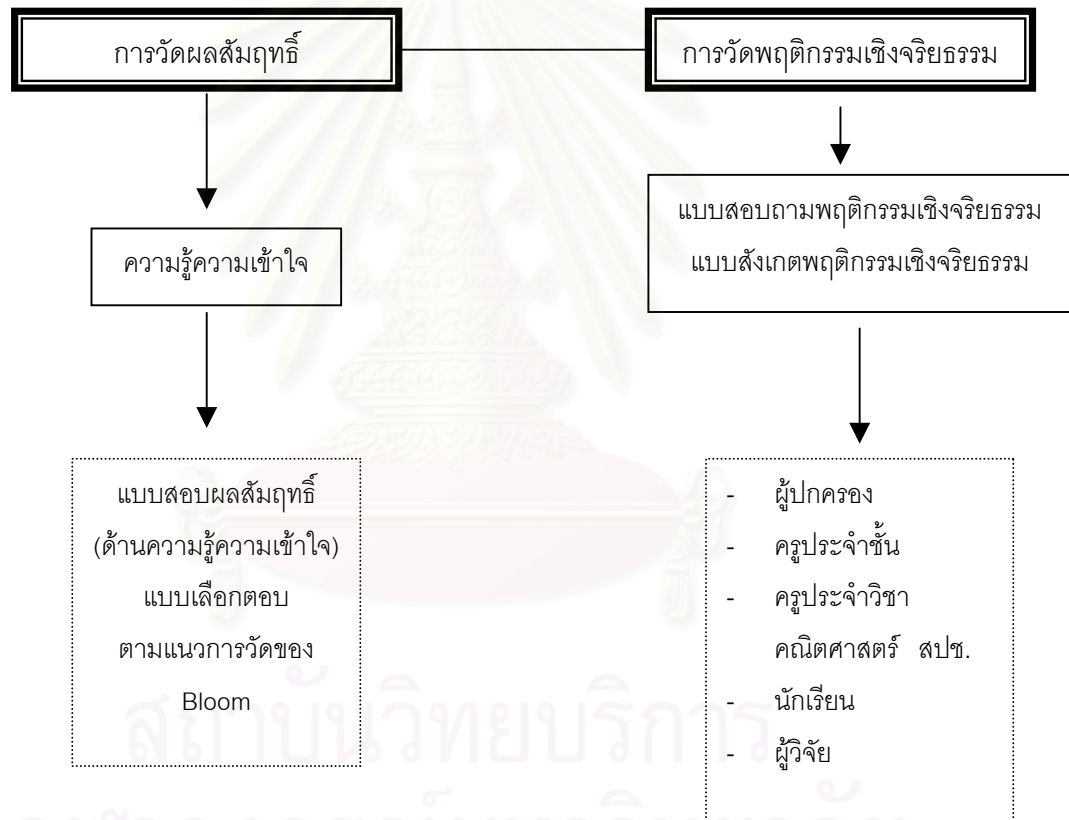

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ศึกษาตำราและงานวิจัยที่ระบุแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิจัยศึกษา แล้วกำหนดการวัดและประเมินผลเป็นดังนี้

4.1.1 การวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาสาระ เป็นการวัดสมรรถภาพทางพุทธิพิสัย 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้

4.1.2 การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กระทำโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินสังเกตการเป็นระยะ ๆ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แผนภูมิที่ 13 รูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม

4.2 สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรโดยใช้ทฤษฎีของ Marshall เพื่อนำมาสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้

4.3 สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เกณฑ์ในการให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

4.4 สร้างแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยใช้ข้อคำถามเหมือนกัน จำนวน 35 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ต้องการวัด 11 ประการ การตอบแบบสอบถามนี้ผู้ตอบทุกคนจะต้องตอบจำนวน 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง และสิ้นสุดการทดลอง โดยแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

4.4.1 ครู ประกอบด้วย

- ครูประจำชั้น ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2 ท่าน
- ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ซึ่งสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 1 ท่าน
- ครูผู้สอน สปช. ซึ่งสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 1 ท่าน

4.4.2 ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

4.4.3 นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

ในส่วนของแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มเป็นระยะ ๆ คนละ 15 ครั้ง โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนและกำหนดการประเมินไว้

4.4.4 การให้คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
- ค่อนข้าง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
- ค่อนข้างน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
- น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

4.4.5 การประเมินแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- 3.26 - 4.00	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีมาก
- 2.51 - 3.25	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี
- 1.76 - 2.50	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับพอใช้
- 1.00 - 1.75	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง

4.4.6 การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- เกิดพฤติกรรมให้	1	คะแนน
- ไม่เกิดพฤติกรรมให้	0	คะแนน

4.4.7 การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- ได้ 15 คะแนน	พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก
- ได้ 12 - 14 คะแนน	พฤติกรรมอยู่ในระดับดี
- ได้ 9 - 11 คะแนน	พฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้
- ได้ต่ำกว่า 9 คะแนน	พฤติกรรมต้องได้รับการปรับปรุง

4.5 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหาของพฤติกรรมบ่งชี้ 11 ประการ เถลไถลในการให้คะแนน และภาษาที่ใช้สื่อความหมาย แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

4.6 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 50 คน แล้วนำไปตรวจให้คะแนน

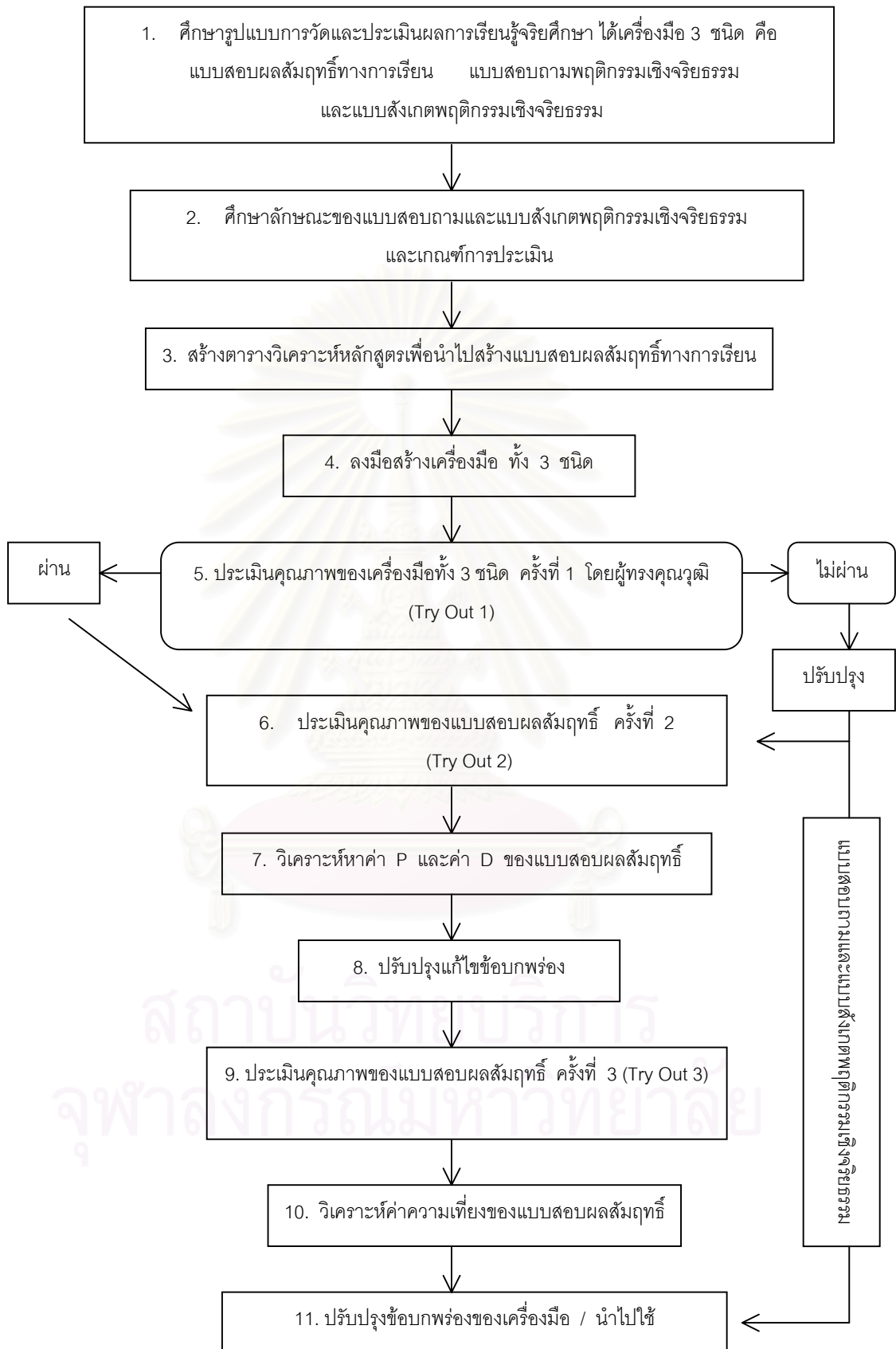
4.7 นำผลการทดสอบมาจัดลำดับคะแนนจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดแล้วนำกระดาษคำตอบมาแบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ซึ่งคิดจากร้อยละ 33 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (R) ด้วยสูตรของไฟน์เลย์ และระดับความยาก (P) เป็นรายชื่อ ด้วยสูตรของจอห์นสัน (ประคอง กรรณสูตร, 2542) เพื่อตรวจสอบตัวเลือกและตัวลวง ซึ่งต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และมีค่าระดับความยาก .20 - .80 จากนั้นคัดข้อสอบที่ดีที่สุดจาก 40 ข้อ เหลือ 20 ข้อ แล้วนำมาปรับปรุงตัวเลือกและตัวลวงที่ยังบกพร่อง

4.8 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 50 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเดิมเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าระดับความยาก (P) โดยได้ผลดังนี้

- ค่าระดับความยากมีค่าระหว่าง .24 - .41
- ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .17 - .43

4.9 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร 40 คน แล้วตรวจให้คะแนนเพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.840

4.10 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นเพื่อนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

แผนภูมิที่ 14 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

5.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

5.2 นำแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิจัยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาสอบนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียน (pre-test)

5.3 นำแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนให้ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) และนักเรียนตอบก่อนเรียน

5.4 นำแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้านให้ผู้ปกครองตอบก่อนเรียน

5.5 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 17 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

5.6 ติดตามสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตัวอย่างประชากรเป็นระยะ ๆ ตามเวลาที่กำหนด ซึ่งตัวอย่างประชากรทุกคนจะต้องได้รับการสังเกตคนละ 15 ครั้ง ภายในเวลา 17 สัปดาห์ โดยกำหนดแผนผังจัดช่วงเวลาของการสังเกตต่อไปนี้

ช่วงเวลา เลขที่	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 9	สัปดาห์ที่ 17
	ก่อนการทดลอง	ระหว่างการทดลอง	หลังการทดลอง
1	ครั้งที่ 1 (X1)	ครั้งที่ 2- 8 (X2)	ครั้งที่ 9 – 15 (X3)
↑ ↓ 46			
รวม			
ค่าเฉลี่ย			

5.7 นำแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนให้ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) และนักเรียน ตอบหลังจากสอนครบทั้ง 17 สัปดาห์แล้ว

5.8 นำแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะที่อยู่ที่บ้านให้ผู้ปกครองตอบหลังเรียน เมื่อครบ 17 สัปดาห์แล้ว

5.9 นำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาทดสอบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเรียน (Post-test) เมื่อสอนครบ 17 สัปดาห์แล้ว

6. การวิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูล

6.1 นำคะแนนจากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ มาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า t (t - test)

6.2 นำแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่รวบรวมไว้ทั้งหมดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) จากนั้นแปลความหมายจากผลสรุปตามเกณฑ์ที่กำหนด

6.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่รวบรวมไว้ทั้งหมดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการทดสอบค่า t (t - test) จากนั้นแปลความหมายจากผลสรุปตามเกณฑ์ที่กำหนด

6.4 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเพื่อสรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัย เขียนข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้ตอบคือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) ผู้ปกครอง และนักเรียน
3. ดำเนินการสอนตามแผนการสอน กลุ่มทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนแบบปกติ
4. สังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตเป็นระยะ ๆ รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง
5. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้าน หลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้ตอบคือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) ผู้ปกครอง และนักเรียน
6. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา หลังเรียน (Post – test) โดยใช้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า หลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมแล้ว คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

- แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
- แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหา

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน (Pre-test) แล้วนำค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยการทดสอบค่าที (t-test) ได้ผลตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	11.6	4.69	0.26
กลุ่มควบคุม	46	11.4	4.61	

$p < .05$

ผลจากตารางที่ 8 พบว่า ค่าที ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.26 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาก่อนเรียน (Pre-test) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	14.9	3.9	3.55 *
กลุ่มควบคุม	46	12.2	3.41	

* $p < .05$

ผลจากตารางที่ 9 พบว่า ค่าที ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.55 แสดงว่า คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

จากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้านโดยใช้ผู้ตอบ 3 กลุ่ม คือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) ผู้ปกครอง และนักเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่าการแสดงพฤติกรรม 4 ระดับ แปลความหมายเป็นคะแนนได้ว่ามากที่สุด = 4 ค่อนข้างมาก = 3 ค่อนข้างน้อย = 2 และ น้อยที่สุด = 1

ผู้วิจัยนำผลคะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งตามพฤติกรรม 3 กลุ่ม คือ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ซึ่งนำเสนอไว้ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม		ทดลอง		ควบคุม	
		$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
ผู้ปกครอง	ก่อน	23.7	4.82	22.6	4.70
	หลัง	24.7	4.91	23.8	4.82
นักเรียน	ก่อน	24	4.84	24.6	4.90
	หลัง	25	4.92	24	4.85
ครู	ก่อน	22.4	4.68	23.4	4.78
	หลัง	22.8	4.72	22.8	4.72

จากตารางที่ 10 สรุปค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียร พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองหลังการทดลองเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในขณะที่กลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้นเฉพาะในกลุ่มของผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มของนักเรียนและครูมีค่าเฉลี่ยลดลง

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ
ความรับผิดชอบ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม		ทดลอง		ควบคุม	
		$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
ผู้ปกครอง	ก่อน	48.4	6.88	47.1	6.79
	หลัง	51.8	7.11	48.5	6.89
นักเรียน	ก่อน	45.5	6.67	46.9	6.78
	หลัง	45	6.64	47.1	6.79
ครู	ก่อน	44.5	6.6	45.9	6.70
	หลัง	44.5	6.6	43.8	6.55

จากตารางที่ 11 สรุปค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครองเพิ่มขึ้น ในกลุ่มนักเรียนลดลง แต่กลุ่มครูเท่าเดิม ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มนักเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มครูมีค่าเฉลี่ยลดลง

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับ
ความมีระเบียบวินัย ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการ
ทดลอง

กลุ่ม		ทดลอง		ควบคุม	
		$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
ผู้ปกครอง	ก่อน	30.4	5.45	29.5	5.37
	หลัง	32	5.59	31	5.50
นักเรียน	ก่อน	29.8	5.40	30.9	5.5
	หลัง	29.3	5.36	30	5.42
ครู	ก่อน	28.2	5.25	29.6	5.38
	หลัง	29.5	5.38	29.1	5.33

จากตารางที่ 12 สรุปค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มครู กลุ่มนักเรียนมีค่าเฉลี่ยลดลง ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มนักเรียนและกลุ่มครูมีค่าเฉลี่ยลดลง

จากตารางที่ 10 - 12 สามารถนำมาสรุปเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้ดังนี้

		ผู้ปกครอง	นักเรียน	ครู
ความขยันหมั่นเพียร	กลุ่มทดลอง	/	/	/
	กลุ่มควบคุม	/	X	X
ความรับผิดชอบ	กลุ่มทดลอง	/	X	--
	กลุ่มควบคุม	/	/	X
ความมีระเบียบวินัย	กลุ่มทดลอง	/	X	/
	กลุ่มควบคุม	/	X	X
หมายเหตุ	/ หมายถึง เพิ่มขึ้น	X หมายถึง ลดลง	-- หมายถึง เท่าเดิม	

จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 ด้าน ก่อนและหลังการทดลองมีความแปรปรวนของพฤติกรรมซึ่งไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้ด้วยการทดสอบค่าที่ ผู้วิจัยจึงนำคะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรม 3 ด้าน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความขยันหมั่นเพียร ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม	782.477	1	782.477	70.626
ผลหลัก				
กลุ่ม	27.933	2	13.967	1.261
รูปแบบ	890.927	3	296.976	26.805
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	1484.610	134	11.079	
รวม	2375.536	137	17.340	

$p < .05$

จากตารางที่ 13 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.261 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียรของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม ผลหลัก	1435.375	1	1435.375	46.277
กลุ่ม	799.282	2	399.641	12.88 *
รูปแบบ	2929.824	3	976.608	31.486
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	4156.321	134	31.017	
รวม	7086.145	137	51.724	

* $p < .05$

จากตารางที่ 14 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 12.88 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม ผลหลัก	594.252	1	594.252	36.357
กลุ่ม	135.094	2	67.547	4.133 *
รูปแบบ	793.731	3	264.577	16.187
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	2190.248	134	16.345	
รวม	2983.978	137	21.781	

* $p < .05$

จากตารางที่ 15 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.133 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความขยันหมั่นเพียร ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม ผลหลัก	2004.498	1	2004.498	190.889
กลุ่ม	107.402	2	21.480	2.046
รูปแบบ	2111.900	3	351.983	33.519
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	2824.737	134	10.501	
รวม	4936.638	137	17.951	

$p < .05$

จากตารางที่ 16 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.146 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียรของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม ผลหลัก	537.393	1	537.393	175.522
กลุ่ม	1172.317	2	234.463	7.66 *
รูปแบบ	6542.709	3	1090.452	35.639
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	8230.519	134	3.597	
รวม	14773.228	137	53.721	

* $p < .05$

จากตารางที่ 17 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 7.66 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมจากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้านความมีระเบียบวินัย ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ความแปรปรวนร่วม	1468.722	1	1468.722	103.144
ผลหลัก				
กลุ่ม	253.031	2	50.606	3.554 *
รูปแบบ	1721.753	3	286.959	20.152
ความแปรปรวนส่วนที่เหลือ	3830.450	134	14.240	
รวม	552.203	137	20.190	

* $p < .05$

จากตารางที่ 18 พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.554 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปความแตกต่างเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย จากแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน และครู ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ได้ดังนี้

ความขยันหมั่นเพียร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรับผิดชอบ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความมีระเบียบวินัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เมื่อนำคะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาวิเคราะห์ในภาพรวมทั้ง 3 พฤติกรรม เพื่อแปลความหมายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์การประมาณค่าที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า คะแนนการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 2.95 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ได้ว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในเกณฑ์ดี ดังในตารางสรุปคะแนนพฤติกรรมทั้ง 3 พฤติกรรมในภาพรวม (ภาคผนวก จ หน้า 150 – 151)

ในส่วนของการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นระยะ ๆ รวมจำนวนทั้งสิ้นคนละ 15 ครั้ง เพื่อดูพัฒนาการของการแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 3 ด้าน คือ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	34.1	2.43	1.2
กลุ่มควบคุม	46	33.5	2.42	

$p < .05$

จากตารางที่ 19 พบว่า ค่าที ที่คำนวณได้ เท่ากับ 1.2 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	42.4	3.72	1.44
กลุ่มควบคุม	46	41.3	3.67	

$p < .05$

จากตารางที่ 20 พบว่า ค่าที ที่คำนวณได้ เท่ากับ 1.44 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้าน
ความมีระเบียบวินัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	40.2	2.80	1.58
กลุ่มควบคุม	46	39.3	2.77	

$p < .05$

จากตารางที่ 21 พบว่า ค่า *t* ที่คำนวณได้ เท่ากับ 1.58 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความมีระเบียบวินัย จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการ
ทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้าน
ความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	38.4	2.59	3.84 *
กลุ่มควบคุม	46	36.2	2.51	

* $p < .05$

จากตารางที่ 22 พบว่า ค่า *t* ที่คำนวณได้ เท่ากับ 3.84 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความขยันหมั่นเพียร จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลัง
การทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้าน
ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	44.1	3.79	1.53
กลุ่มควบคุม	46	42.9	3.74	

$p < .05$

จากตารางที่ 23 พบว่า ค่าที่ ที่คำนวณได้ เท่ากับ 1.53 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบ จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการ
ทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้าน
ความมีระเบียบวินัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	t
กลุ่มทดลอง	46	43.3	2.91	3.90 *
กลุ่มควบคุม	46	41	2.83	

* $p < .05$

จากตารางที่ 24 พบว่า ค่าที่ ที่คำนวณได้ เท่ากับ 3.90 แสดงว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความมีระเบียบวินัย จากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการ
ทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่า

ก่อนการทดลอง

นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลังการทดลอง

กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม แต่พฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เมื่อนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มาวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อแปลความหมายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์การประมาณค่าที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า คะแนนการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 13.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับดี ดังในตารางสรุปคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ภาคผนวก จ หน้า 160)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สมมติฐานการวิจัย

หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมแล้ว คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิตสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2544 จำนวน 92 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 46 คน กลุ่มควบคุม 46 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แผนการสอนที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม จำนวน 4 แผน

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปกติ จำนวน 11 แผน

แผนการสอนทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (จริยศึกษา) จำนวน 2 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 46 คน 1 แผน เพื่อความเหมาะสม สอดคล้องด้านเนื้อหา เวลา กิจกรรม สื่อการเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา วัดความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหา ซึ่งได้รับการตรวจพิจารณาแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญด้านการวิเคราะห์เครื่องมือ จำนวน 2 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2543 จำนวน 50 คน ได้ค่าระดับความยาก .24 - .41 และค่าอำนาจจำแนก .17 - .43 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2544 ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 40 คน ได้ค่าความเที่ยง .840

3.2 แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งได้รับการตรวจพิจารณาแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้านก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้ตอบคือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) ผู้ปกครอง และนักเรียน
4. ดำเนินการสอนตามแผนการสอน ซึ่งกลุ่มทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนแบบปกติ
5. สังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตนักเรียนรายบุคคลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง
6. สอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้านหลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนครบ 17 สัปดาห์ โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้ตอบคือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช.) ผู้ปกครอง และนักเรียน
7. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาหลังเรียน (Post – test) โดยใช้แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลจากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่า t (t-test)
2. นำผลจากแบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้งหมดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาหาค่าเฉลี่ย แล้ววิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อหาความแตกต่าง พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตาราง แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบ่งการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
  - 2.1 การสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน ผู้ตอบคือ ครู (ครูประจำชั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอน สปช) ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 2.95 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ได้ว่านักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในเกณฑ์ดี
  - 2.2 การสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกผลตลอดภาคเรียน พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์และความมีระเบียบวินัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยเฉลี่ย มีค่าเป็น 13.39 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ได้ นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการวิจัยที่สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรมช่วยให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลข้อนี้ น่าจะมาจากหลักการสำคัญ 5 ประการ ของรูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการพัฒนาจริยธรรม คือ

1) การจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นผู้สร้างสรรค์ความรู้ (Construction) โดยเริ่มจากผู้เรียนได้รับการกระตุ้นสาระความรู้เดิมและเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่เคยกระทำมาแล้ว จนเกิดความเข้าใจว่าส่วนใดเป็นการกระทำที่ดี - ด้อยอย่างไร และส่วนใดเป็นการกระทำที่บกพร่อง - บกพร่องอย่างไร นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จากโครงสร้างความรู้เดิมของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามที่เบลล์ (Bell, 1993 อ้างถึงในสุกัญญา กตัญญู, 2542) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า การเรียนรู้ไม่ใช่การเติมสมองที่ว่างเปล่าหรือไม่ใช่การได้มาซึ่งความคิดใหม่ ๆ แต่เป็นการพัฒนาจากความคิดที่มีอยู่แล้วของนักเรียน ความคิดที่มีอยู่แล้วจัดว่าเป็นความคิดที่มาจากประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิด (Non - Cognitive Experience) คือ เป็นความรู้ที่ไม่ได้เกิดจากการไตร่ตรอง เมื่อเข้าสู่ขั้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการได้เห็นตัวอย่างจากสื่อที่ผู้เรียนสนใจ เช่น วิดีโอ หนังสือพิมพ์ แล้วนำมาอภิปราย เล่าเรื่องราวตามที่ตนได้พบเห็นมา โดยนำประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการไตร่ตรอง ซึ่ง เดวี่ (Dewey, 1929 อ้างถึงในไพจิตร สดวกการ, 2538) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่ไม่ได้รู้คิดเมื่อผ่านกระบวนการไตร่ตรองแล้วจะกลายเป็นประสบการณ์รู้คิดซึ่งเป็นความรู้ ดังนั้น ผู้เรียนจึงเกิดโครงสร้างความรู้ใหม่ที่ได้มาจากการไตร่ตรองที่ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่มีความหมาย และช่วยให้ผู้เรียนประเมินคุณค่าของการกระทำได้อย่างชัดเจนขึ้น

2) การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลต่าง ๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวางเพียงพอที่จะช่วยให้นำมาคิดไตร่ตรองจนสร้างเป็นความรู้ใหม่ที่มีความหมายได้ โดยการให้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งต่าง ๆ เช่น

- ผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยการให้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเพื่อนร่วมชั้น
- ผู้เรียนกับผู้สอนด้วยการรับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ โดยตรง
- ผู้เรียนกับสื่อการเรียนการสอนด้วยการจัดเตรียมใบความรู้ วิดีโอ หนังสือพิมพ์
- ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมด้วยการศึกษาจากป้ายนิเทศ หรือธรรมชาติที่อยู่รอบตัว

ซึ่ง บูรชัย สิริมหาสาร (2540) กล่าวว่า การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้น จากวัสดุอุปกรณ์หรือจากสื่อการเรียนการสอน และจากสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าไม่น้อยไปกว่าความรู้ที่ได้รับจากครู ซึ่งจะช่วยให้ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเป็นความรู้ที่สมบูรณ์

3) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการได้เปลี่ยนอิริยาบถจากการนั่งเรียนตามปกติเป็นการเข้ากลุ่มร่วมทำงานกับเพื่อน มีการปรึกษาพูดคุยซักถาม ได้ออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน และเดินไปสังเกตการทำงานของกลุ่มอื่น ๆ ซึ่ง ทิศนา แชมมณี (2543) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทางด้านร่างกาย (Physical Participation) ทำให้ประสาท

ในการรับรู้ของผู้เรียนเกิดการตื่นตัวพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้นอกจากจะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายแล้วยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ในขณะเดียวกัน นักเรียนจึงพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงไปยังการเรียนรู้ด้านเนื้อหาความรู้ และการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ

4) การฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) ด้วยการสร้างกิจกรรมให้นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มด้วยรูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง เป็นผลให้เกิดกระบวนการในการทำงานอย่างเป็นระบบและมีผลงานที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น กลุ่มที่สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานครั้งแรกจึงต้องเอาจริงเอาจังกับการทำงานในครั้งต่อไปมากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะของผู้นำและผู้ตามที่ดี พยายามเสนอแนะความคิดความรู้ของตนเพื่อให้มีประโยชน์ต่อกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมใจกันทำงานเพื่อให้มีผลงานที่ดีที่สุด พร้อมทั้งปรับปรุงตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่ง สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ (2541) กล่าวถึงหลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มไว้ว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถปรับตัวและทำงานเข้ากับคนอื่นได้

5) ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น เขียนนิทาน เขียนโครงงาน ฝึกปฏิบัติตนตามแผนที่วางไว้ในเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นการทบทวนเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ไปในตัว และช่วยให้ผู้สอนประเมินผลงานของนักเรียนได้ในสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากกว่าประเมินโดยการทดสอบความรู้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พบว่าพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะ ใช้การพัฒนาจริยธรรมในทางที่เหมาะสมกับการปรับพฤติกรรม ตามที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544) ได้อธิบายว่า วิธีการพัฒนาที่สำคัญ มี 3 ด้าน คือ พัฒนาสภาพแวดล้อม โดยการกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการและยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ พัฒนาพฤติกรรมโดยตรงโดยให้เด็กทำจนติดเป็นนิสัย และพัฒนาลักษณะทางจิตใจ คือรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ดังนั้น เมื่อกลุ่มทดลองมีโอกาสนำสิ่งที่เรียนรู้ไปฝึกปฏิบัติ และมีโอกาสประเมินผลด้วยตนเอง จึงเท่ากับว่าได้พัฒนาพฤติกรรมของตนจนค้นพบว่าทำอย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของสังคม

3. กระบวนการเรียนรู้โดยการปรับพฤติกรรม เป็นกระบวนการที่สามารถกระตุ้นพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างดี กล่าวคือ ผู้สอนมีการตั้งเงื่อนไขว่าหากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่กำหนด ก็จะมีรางวัลให้ทันที ซึ่งการให้รางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของที่ดึงดูดใจ ตามที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544)

แนะนำไว้นั้นเป็นการให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กแล้วยังจะส่งผลต่อจิตใจของเด็ก แม้ในระยะแรก ๆ ผู้เรียนจะมีจุดมุ่งหมายที่รางวัลมากกว่าการกระทำพฤติกรรมที่กำหนด แต่ผู้วิจัยก็จะวางเงื่อนไขที่เข้มงวดขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้อย่างจริงจัง เมื่อรางวัลที่ให้นั้นหมดลง ผู้เรียนส่วนใหญ่ก็ยังคงแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดอยู่แสดงว่าผู้เรียนเกิดความเคยชินที่จะกระทำ และเริ่มให้ความสำคัญกับการกระทำพฤติกรรมที่กำหนดไว้มากขึ้น แต่ผู้เรียนบางส่วนในกลุ่มทดลองยังไม่เห็นความสำคัญของการได้รางวัลและไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นเพราะพฤติกรรมส่วนตัวที่ไม่ต้องการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด หรือไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นวิชาการ

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากครูประจำชั้น และผู้ปกครองให้ความสนใจดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และโรงเรียนมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ดังนั้นเมื่อครูหรือผู้ปกครองพบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องบกพร่องในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็สามารถติดต่อกันพูดคุยกันได้ทันที เช่น ไม่ส่งการบ้าน ไม่ทำงาน ทำงานยังไม่เสร็จ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามและแบบสังเกตนั้นมีค่าใกล้เคียงกันมาก

ข้อสังเกตจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มในรูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative) ในครั้งแรกสมาชิกจะเลือกเพื่อนที่สนิทที่สุดเป็นหัวหน้ากลุ่ม หรือนำเสนอตัวเองเป็นหัวหน้ากลุ่มทันทีโดยไม่มีการไตร่ตรองก่อนว่าจะช่วยให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เมื่อถึงขั้นนำเสนอผลงานกลุ่มจะเห็นความแตกต่างของงานอย่างชัดเจน ประกอบกับผู้สอนถามถึงกระบวนการทำงานที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการทำงานกลุ่ม ดังนั้น เมื่อมีการจัดกลุ่มทำกิจกรรมในครั้งต่อไปก็จะได้หัวหน้ากลุ่มที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทุกคนในกลุ่มพยายามให้ตนเองมีบทบาทในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกที่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นก็เริ่มได้รับภาระกระตุ้นจากหัวหน้ากลุ่ม แต่ในขณะเดียวกันหัวหน้ากลุ่มบางคนจะพยายามควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกเพื่อให้งานสำเร็จทันเวลา จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มเดียวกันเกิดความอึดอัด และไม่ชอบการทำงานในระบบกลุ่มเพราะรู้สึกว่ามันถูกบังคับอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยต้องแก้ปัญหาด้วยการพูดคุยซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นและชักชวนผู้เรียนที่ไม่อยากทำงานกลุ่มให้ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่สามารถแสดงได้

2. นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ยังมีลักษณะเกรงกลัวอำนาจของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ดังนั้นจึงเห็นว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งตามที่ทองคุณ หงส์พันธุ์ (มปป.) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีต้นเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่ ไม่ได้มาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างแท้จริง ดังนั้น การกระทำพฤติกรรมของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนหนึ่งจึงมาจากปัจจัยภายนอกเป็นตัวกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่าเพื่อการพัฒนาจริยธรรม ผู้สอนต้องรู้จักใช้คำถามที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มที่คำถามคำถามง่าย ๆ ใกล้เคียง ที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นที่สอนได้ง่ายขึ้น ต้องสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และเมื่อพบพฤติกรรมที่ดีไม่ว่าจะเกิดจากการตั้งใจกระทำหรือไม่ตั้งใจกระทำก็ตาม ผู้สอนจะต้องยกย่องชมเชยทันที และต้องกระทำอย่างจริงจัง รวมไปถึงการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย แม้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่กำลังสอนจะไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับพฤติกรรม แต่ผู้สอนต้องไม่ลืมว่า การให้คำชมเชย หรือการให้รางวัลเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้รับพึงพอใจอยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม

1.2 ผู้เรียนบางคนอาจจะมีพฤติกรรมที่เพื่อนในห้องไม่ยอมรับ เช่น ไม่ทำงานส่งอยู่บ่อย ๆ ชอบเล่นกับเพื่อนแรง ๆ มีอุปกรณ์การเรียนไม่ครบต้องยืมเพื่อนจนเพื่อนเกิดความเบื่อ มีลักษณะเห็นแก่ตัว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ผู้สอนต้องทำความเข้าใจให้ได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่อาจได้รับมาจากการอบรมของครอบครัว หรือจากสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนเคยได้รับมาก่อน แต่พฤติกรรมเหล่านี้ก็สามารถลดลงได้ด้วยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และการดูแลอย่างจริงจังจากครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่าเพื่อการพัฒนาจริยธรรมไปใช้จัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรนำการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปป่าเพื่อการพัฒนาจริยธรรมไปใช้จัดการเรียนการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาลักษณะทางจริยธรรมในด้านใดด้านหนึ่งอย่างจริงจัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ . แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22 – 27 มกราคม 2523 . กรุงเทพฯ ฯ ; โรงพิมพ์การศาสนา , 2523 .
- ก่องแก้ว เจริญอักษร . การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ใน ความรู้คู่คุณธรรม รวบรวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมและการศึกษา ไพฑูริย์ สีนลาร์ตย์ บรรณาธิการ . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .
- กานดา จรดล . ผลของการใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของเบนดูราที่มีต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนสำหรับครูประถมศึกษา . วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .
- การศาสนา , กรม . เยาวชนไทยกับพระพุทธศาสนา . กรุงเทพฯ ฯ ; โรงพิมพ์การศาสนา , 2544 .
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน . การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ ฯ : คุรุสภาลาดพร้าว , 2539 .
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , สำนักงาน . แนวคิดหลักการและกระบวนการพัฒนาจิตพิสัย . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2540 .
- คำพลอย โพธิ์ทอง . การศึกษาบทบาทของแม่ชีในพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2542 .
- จำเนียร ศิลปวานิช . หลักและวิธีการสอน . กรุงเทพฯ ฯ : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์ , 2538 .
- จิรภรณ์ วสุวัต . การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540 .
- ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ . พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2531 .
- ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์ . ผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร , 2539 .
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนีก . รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย . กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2520 .

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน . ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล . กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริม
เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2538 .
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน . ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน . กรุงเทพฯ : บริษัทส่งเสริมการศึกษา
และจริยธรรมจำกัด , 2544 .
- ทองคุณ หงส์พันธุ์ . ค่านิยมและจริยธรรม : แนวความคิด ทฤษฎี และวิธีสอน . ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ , (มปป).
- ทิตนา เขมมณี . กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีแนวปฏิบัติ . กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์ , 2522 .
- ทิตนา เขมมณี . ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2536 .
- ทิตนา เขมมณี . กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานเป็นทีมและการจัดการเรียนการสอน . ภาควิชาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537 .
- ทิตนา เขมมณี . การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ . กรุงเทพฯ :
สมชายการพิมพ์ , 2541 .
- ทิตนา เขมมณี . เอกสารประกอบการสอนวิชาพุทธศาสตร์การเรียนการสอนระดับประถมศึกษา .
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543 . (อัดสำเนา)
- ทิตนา เขมมณี และคณะ . กิจกรรมการสอนและฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มสำหรับนักเรียนประถมศึกษา .
กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ , 2536 .
- นิตยา เจริญนิเวศกุล . ผลของการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือประเภทแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีการ
ทดสอบย่อยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2541 .
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ . จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต วารสารการศึกษาแห่งชาติ 28 ฉ.6 (ส.ค. - ก.ย.37) :
21 - 41 .
- บุรชัย ศิริมหาสาคร . การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สารพัฒนาหลักสูตร ปีที่ 16
ฉ. 129 เม.ย. - มิ.ย. 40 , 19 - 34 .
- ประคอง กรวรรณสุด . สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา . จิตวิทยาการศึกษา . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิสิทธิ์พัฒนา , 2542 .
- พนัส หันนาคินทร์ . การสอนค่านิยมและจริยธรรม . พิมพ์ครั้งที่ 4 , กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิชมเนศ , 2526.
- พยุงค์ดี จันทร์สุรินทร์ . การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ
สังคม , 2541 .
- พวรรณรัตน์ เเงาธรรมสาร . การเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน สารพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 95
กุมภาพันธ์ 2533 : 35 - 37

- พระธรรมญาณมุนี . แนวทางพัฒนาจริยธรรมของชาติ วารสารการศึกษาเอกชน ปีที่ 7 ฉบับที่ 68 ธันวาคม 2539 .
- พระเมธีธรรมาภรณ์ . “ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์ และจริยศึกษา” ใน ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา . (กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542) , หน้า 87 – 117 .
- พระราชธรรมมุนี . พุทธจริยธรรม . กรุงเทพฯ ฯ ; โรงพิมพ์การศาสนา , 2523 .
- พิกุลทอง ศรีเมือง . การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการสอนแบบสร้างมโนทัศน์ที่มีต่อผลการสอนสองแบบ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาหลักสูตรการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2535 .
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ . การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคของเคแกน . กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 . (อัดสำเนา)
- ไพจิตร สดวกการ . ผลของการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538 .
- มลิวัดย์ บำรุงการ . การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 9 ประการ ตามพระบรมราชาวาจาของรัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 . ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร - วิโรฒ ประสานมิตร , 2531 .
- รจนา พุ่มจันทร์ . วิธีการสอนแบบการทำค่ากระจายให้นิยม สาระพัฒนาหลักสูตร ปีที่ 16 อันดับที่ 127 ต.ค. – ธ.ค. 2539 ; 50 – 52 .
- ราชบัณฑิตยสถาน , พจนานุกรม . พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 . กรุงเทพฯ ฯ : อักษรเจริญทัศน์ . 2530 .
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ . หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม . ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลย์สงคราม , 2539 .
- วรรณิ์ ลิ้มอักษร . จิตวิทยาการศึกษา . กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ , 2540 .
- วัชรวิ์ ฤงธรรม . จิตวิทยามนุษยนิยมกับการพัฒนาวินัยและประชาธิปไตย ใน คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย . พิมพ์ครั้งที่ 3 ; กรุงเทพฯ ฯ กระทรวงศึกษาธิการ , 2541 .
- วาสนา เพิ่มพูน . พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย , 2542 .
- วิชากร , กรม . กระทรวงศึกษาธิการ . คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2534

- วิชาการ , กรม . การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความขยัน อดทน ประหยัด และอดออม . กรุงเทพฯ ฯ : คุรุสภาลาดพร้าว , 2542 .
- วิชาการ , กรม . คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2545 .
- วิชาการ , กรม . การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ และควมามีวินัยในตนเอง . กรุงเทพฯ ฯ : คุรุสภาลาดพร้าว , 2542 .
- ศศิธร ดีเหมาะ . ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร , 2539 .
- ศึกษาธิการ , กระทรวง . นโยบายเป้าหมายและมาตรการในแผนพัฒนาการศึกษา สังคม และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ . (มปป .)
- สมพงษ์ จิตระดับ . การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ ฯ : ไอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์ , 2530 .
- สมโภชน์ เข้มสุภาชิต . ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541 .
- สุกัญญา กตัญญู . ผลของการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .
- สุมนทนา พรหมบุญ และคณะ . ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2540 .
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล . จิตวิทยาการศึกษา . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533 .
- สุรีย์ บาวเออร์ . การเรียนรู้โดยการร่วมมือ . วารสารวิชาการ – อุดมศึกษา 2 (ก.ย. – ธ.ค. 35) : 14 – 20 .
- สุโท เจริญสุข . จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น . กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์ , 2520 .
- เสถียรพงษ์ วรรณปก . ความหมายของจริยธรรม . วารสารการศึกษาแห่งชาติ 28 ฉ . 6 (ส.ค. – ก.ย. 37) : 14 – 20 .
- อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ . ผลของการใช้โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราธส์ ฮาร์มัน และไซมอน ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536 .
- อุทุมพร โกมลวรรณนะ . ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความรู้ด้านจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538 .

ภาษาอังกฤษ

- Biggs , John B . The process of Learning . 2 nd ed . Englewood Cliffs : N.J. , Prentice - Hall,1987.
- Cynthia Huff . Cooperative learning : A Model for Teaching Journal of Nursing Education .
36 (November 1997) : 434 – 436 .
- Craft, Bettye Morgan . Moral Development : The Effects of Story Dilemma Discussions in The
Promotion of Children’s Moral Judgment at The Primary Level . . Dissertation Abstracts
International, Volume : 55 – 03 , 1993 .
- Good } C.V . Dictionary of Education . 3 ed. New york : McGraw – Hill Book Company , 1973 .
- Kohlberg , L . Moral Stages and Moralization : The Cognitive – Developmental Approach . in
Lickona (ed) Moral Development and Behavior : Theory , Research and Social Issues .
New york : Holt , Rinehart and Winson , 1976
- Kohlberg , L . High School Democracy and Education for A Just Society in Moral Education :
A First Generation of Research and Development edited by Ralph L. Mosher .
New York : Praeger Publishers , 1980 .
- Margaret E. Gredler . Learning and Instruction Theory into Practice . Third Edition .
New Jersey : Prentice – Hall , 1997
- William M . Kurtines , G Jacob L . Gewirtz . Moral Development and Instruction . Boston :
Allyn and Bacon , 1995 .
- Robert E . Slavin . Cooperative learning Theory , Research , and practice . Englewood Cliffs,
NJ : Prentice Hall , 1995 .
- Robert E . Slavin . Comprehensive Approaches to Cooperative Learning . Available from :
<http://cdnet2.car.chula.ac.th/pdfhtml/00374/OJRZ6/XSY.HTM> , 1999 .
- W.Huitt . Moral and Character Development . Available from :
<http://chiron.valdosta.edu/whuitt/col/morchr/morchr.html> , 1998 .

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. เรืออากาศโท เทอดสกุล ญูชานนท์	คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
2. ดร.พรรณี สุวัตถ์	คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารีย์ เกิดคำ	รองประธานฝ่ายวางแผนและวิจัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาดรุณพิทยา
4. ดร. เอมอร กฤษณะรังสรรค์	ผู้อำนวยการศูนย์การปรึกษาเชิงจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2770.0603)1984

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

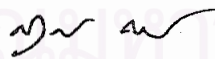
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแซ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการทำนงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลชิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แหมมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบสำรวจพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิตสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวผาณิต เย็นแซ ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1985

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน เรืออากาศโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์เทอดสกุล ยุกุชานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแซ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ศึกษ อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลซิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แหมมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1986

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พรรณิ สุวัตถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแข นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลชิปป่าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1987

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

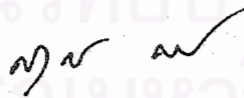
เรียน รองประธานฝ่ายวางแผนและวิจัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรอนพิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแซ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลชิปป่าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1988

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

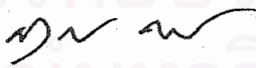
เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแซ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ศึกษาระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลชิปป่าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.พิศนา แชนมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)1989

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวผาณิต เย็นแซ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา อยู่
ในระหว่างการทำนิพนธ์วิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลซิปปาที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนรู้วิชาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา
แซมมณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบวัดความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ และ
แบบสอบถามให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบสำรวจพฤติกรรมเชิงจริยธรรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
ประถมสาธิตสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวผาณิต เย็นแซ ได้ทดลองใช้เครื่องมือ
ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

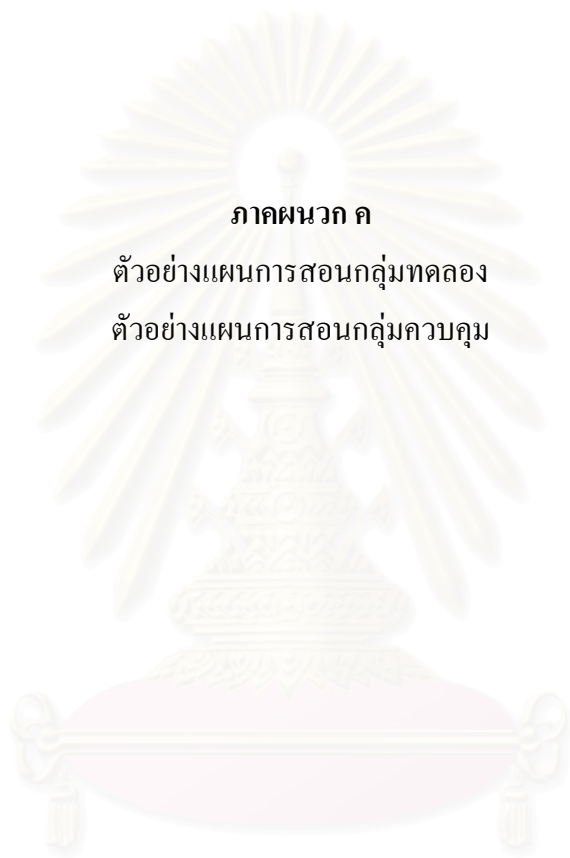
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 218-2680

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแผนการสอนกลุ่มทดลอง

ตัวอย่างแผนการสอนกลุ่มควบคุม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนจริยศึกษา (กลุ่มทดลอง) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
 เรื่องที่ ๑ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เวลา ๓ คาบ ๑๕๐ นาที

*****

สาระสำคัญ การรู้ข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง พร้อมทั้งยอมปรับปรุงแก้ไขลักษณะนิสัยที่เป็นข้อบกพร่อง จะช่วยให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อจบบทเรียนนี้นักเรียนสามารถ

๑. สำรวจตนเองเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้
๒. บอกพฤติกรรมของตนเองที่ควรแก้ไขปรับปรุงได้
๓. ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้
๔. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่ปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้
๕. ระบุการกระทำที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติได้
๖. เสนอแนวทางและปฏิบัติตนเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้
๗. แนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตนเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้
๘. แสดงความชื่นชมยินดีต่อผู้ที่ปฏิบัติตนเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

เนื้อหา

ในการดำรงชีวิตให้มีความสุขและเป็นสุขและประสบความสำเร็จนั้น เราต้องรู้จักตัวของเราเองให้ดีกว่าก่อนเป็นอันดับแรก โดยมองลักษณะนิสัยของเราให้ลึกซึ้งทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกหมายถึงข้อดีอันเป็นที่ยอมรับจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงและสังคมรอบข้าง ซึ่งจะเกิดความภาคภูมิใจทุกครั้งเมื่อได้รับคำยกย่องชมเชย เช่น มีน้ำใจช่วยเหลืองานบ้านหรืองานของโรงเรียนโดยไม่ต้องให้บอกให้เตือน ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม ทำงานทุกอย่างได้สำเร็จเป็นที่เรียบร้อยและไว้วางใจได้ เป็นต้น แต่ถ้าพฤติกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดเกิดขึ้นในทางตรงข้าม เช่น ไม่ให้ความช่วยเหลือการทำงานของผู้อื่น ห่วงแต่งานของตัวเองมากกว่า ให้ทำงานอะไรก็ต้องคอยควบคุมเพราะไม่ค่อยเรียบร้อย เข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา แต่งกายไม่เรียบร้อย เอาเปรียบพี่น้อง เพื่อนฝูง ฯลฯ นั้นหมายถึงเป็นพฤติกรรมในด้านลบหรือข้อบกพร่องในตัวเราที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพราะพฤติกรรมด้านลบจะส่งผลให้ตนเองกลายเป็นภาระของสังคม ชีวิตจะไม่มีความสุขเพราะไม่เป็นที่ยอมรับของคนรอบข้าง ซึ่งอาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานในอนาคต

คุณลักษณะที่เราควรฝึกให้เกิดเป็นนิสัยเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในทุกสถานการณ์ และช่วยให้เราประกอบกิจการต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย

๑. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างต่อเนื่องด้วยความอดทน โดยไม่ทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย

๒. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะกระทำภารกิจหน้าที่ให้สำเร็จตามเป้าหมายด้วยความละเอียดรอบคอบ พร้อมทั้งประเมินผลเพื่อปรับปรุงการทำงานนั้นให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในแบบแผน กติกา กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ข้อตกลงที่ส่วนรวมหรือสังคมกำหนดขึ้น พฤติกรรมที่บ่งชี้คุณลักษณะของความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ได้แก่

๑. ความใฝ่รู้	๒. การทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรอบคอบ
๓. การทำงานด้วยความเต็มใจไม่บิดงา	๔. ความอดทน หนักแน่นควบคุมตนเองได้
๕. ความซื่อสัตย์	๖. ความกล้าหาญและมั่นใจในตนเอง
๗. ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว	๘. การอาสาและช่วยเหลือกลุ่มทำกิจกรรม
๘. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	๑๐. การตรงต่อเวลา
	๑๑. การตั้งใจทำงานโดยไม่ฝัดวันประกันพรุ่ง

กิจกรรมการเรียนการสอน	สาระการเรียนรู้ของผู้เรียน
<p><u>ขั้นสำรวจความรู้เดิมและพฤติกรรมในตน</u></p> <p>๑. นักเรียนทำกิจกรรมการสำรวจตนเอง ข้อที่ ๑ - ๒ เป็นรายบุคคล เสร็จแล้วพิจารณาว่าตนเองมีด้านดีและด้านบกพร่องอย่างไร แล้วช่วยกันสรุปว่าพฤติกรรมด้านดีเป็นพฤติกรรมที่จะทำให้เราอยู่อย่างมีความสุข แต่ด้านบกพร่องเป็นพฤติกรรมที่ทำให้เราอยู่อย่างไม่มีความสุข</p> <p>๒. ครูและนักเรียนช่วยกันจำแนกพฤติกรรมจากกิจกรรมการสำรวจตนเองข้อ ๑ ลงในตารางข้อ ๓ ซึ่งให้ผู้เรียนจัดกลุ่มพฤติกรรมเป็น ๓ กลุ่ม คือ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย</p>	<p>(๑.๑ , ๑.๒ , ๑.๕)</p> <ul style="list-style-type: none"> - รู้ข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง - ฝึกการจัดหมวดหมู่
<p><u>ขั้นสร้างความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางจริยธรรม</u></p> <p>๓. ครูให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันว่า “ทำไมเพื่อนเราบางคนจึงไม่มีใครอยากทำงานด้วย ในขณะที่บางคนมีเพื่อนอยากทำงานด้วย” (แนวคำตอบ เช่น คนที่ไม่มีใครอยากทำงานด้วยจะชอบแกล้งคนอื่น โทกไม่ช่วยเพื่อนทำงาน เอาเปรียบคนอื่น ฯลฯ คนที่มีเพื่อนทำงานด้วย เช่น มีน้ำใจ เสียสละ ช่วยเหลือเพื่อนทำงาน ฯลฯ)</p> <p>๔. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ ๒ โดยเลือกทำงานตามที่ครูกำหนดให้คนละ ๒ งาน แต่ละงานจะมีค่าคะแนนให้ตามความยากง่าย แล้วครูให้นักเรียนดูคะแนนของงานที่เลือกและรวมคะแนนของตนว่าได้เท่าไร จากนั้นให้นักเรียนอ่านลักษณะนิสัยจากการทำงานในใบเฉลย แล้วสนทนาเพิ่มเติมว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมที่เพื่อนยอมรับ</p> <p>๕. นักเรียนอ่านเรื่อง “นักเรียนตัวอย่าง” จากกิจกรรมที่ ๓ จบแล้วครูให้นักเรียนจัดกลุ่มพฤติกรรมของตัวละครที่พบลงในตารางท้ายเรื่อง</p> <p>๖. นักเรียนทำกิจกรรมที่ ๔ เป็นรายบุคคล โดยเขียนแผนภูมิโครงสร้างความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย</p>	<p>(๑.๒ , ๑.๓ , ๑.๔ , ๑.๕)</p> <ul style="list-style-type: none"> - รู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของสังคม - เรียนรู้อุปนิสัยของตนเอง - เรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มเติม - เรียนรู้ว่าคุณค่าตนเองควรปรับปรุงอะไร - ได้ตัวอย่างการกระทำที่ดีและน่ายกย่อง - ฝึกการบอกความรู้จากตัวเลือกที่กำหนดให้ - ฝึกการจำแนกแยกแยะ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สาระการเรียนรู้ของผู้เรียน
<p><u>ขั้นสรุปและสร้างแนวคิดใหม่</u></p> <p>๗. นักเรียนเข้ากลุ่ม ๓ - ๔ คน นำกิจกรรมที่ ๔ มาปรึกษาร่วมกันในกลุ่มเพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด</p> <p>๘. ครูให้นักเรียนเขียนพฤติกรรมบ่งชี้ของ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย โดยให้ดูจากแผนภูมิ โครงสร้างและความหมายที่เคยเขียนไว้แล้ว</p>	<p>(จ.๕)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม - ฝึกการผสมผสานข้อมูล
<p><u>ขั้นฝึกปฏิบัติ</u></p> <p>๙. นักเรียนเลือกพฤติกรรมด้านบกพร่องของตนเองที่คิดว่าต้องการปรับปรุงก่อนไปฝึกปฏิบัติเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ โดยให้นักเรียน จับคู่เพื่อนสนิทให้ตรวจสอบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน</p>	<p>(จ.๖)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกปฏิบัติจริง
<p><u>ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงผลงาน</u></p> <p>๑๐. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานในกิจกรรมที่ ๔ พร้อมทั้งพฤติกรรมบ่งชี้ออกมานำเสนอที่หน้าชั้น</p>	<p>(จ.๘)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการนำเสนอ
<p><u>ขั้นวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้</u></p> <p>๑๑. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 4 คน ให้แต่ละคนพูดสรุปถึงการปรับพฤติกรรมตนเองที่ทดลองฝึกปฏิบัติว่าทำได้สำเร็จหรือไม่ และเกิดปัญหาอย่างไร จากนั้นให้เลือกเพื่อนในกลุ่มที่สามารถฝึกปฏิบัติตนได้ดีที่สุดให้ออกมาพูดให้เพื่อน ๆ ฟังที่หน้าชั้น</p> <p>๑๒. นักเรียนทำกิจกรรมในแบบสรุปการเรียนรู้</p>	<p>(จ.๙)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการพูดสรุปสาระสำคัญ - ฝึกการพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน - ฝึกเขียนสรุปการเรียนรู้
<p><u>ขั้นประยุกต์ใช้</u></p> <p>๑๒. ครูให้นักเรียนเขียนนิทานคุณธรรมเพื่อนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขกลุ่มละ ๑ เรื่อง โดยให้นักเรียนกำหนดรูปแบบได้ตามอิสระ เช่น นิทานหน้าเดียว นิทานแผ่นพับซึ่งครูนำตัวอย่างมาให้นักเรียนดู กำหนดเวลาในการเขียน ๑ สัปดาห์ และประเมินผลเป็นรายกลุ่มตามแบบประเมินผลการเขียนนิทาน</p>	<p>(จ.๗)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการเขียนแสดงความรู้ - ฝึกการเชื่อมโยงความรู้
<p><u>ขั้นประเมินผล</u></p> <p>๑๓. ครูให้นักเรียนรวบรวมผลงานทั้งหมดแล้วจัดทำเป็นแฟ้มสะสมงานให้ได้รูปเล่มที่น่าสนใจมาส่งครูเพื่อประเมินผลต่อไป</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการเก็บรวบรวมความรู้ข้อมูล

Ph การจัดกิจกรรมในแผนการสอนนี้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการจับกลุ่มย่อย ร่วมกันคิดหาคำตอบ ร่วมกันวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้ออกมานำเสนอแนวปฏิบัติตนให้เพื่อนฟังที่หน้าชั้นเรียนนอกจากเปลี่ยนอิริยาบถจากการนั่งคุยกันในกลุ่มเป็นการออกมานำเสนอแล้ว ยังให้นักเรียนนำแนวปฏิบัติของตน ซึ่งในกลุ่มย่อยยอมรับว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดออกมาเล่าเพื่อนได้รับรู้ซึ่งถือว่ากิจกรรมนี้นักเรียนมีส่วนในการนำเสนอกิจกรรมตามแนวคิดของตน ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจและเกิดความตื่นตัว ที่จะปฏิบัติตามแนวทางนั้นต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

๑. ใบกิจกรรมการสำรวจตนเอง
๒. ใบกิจกรรมเรื่อง “นักเรียนตัวอย่าง”
๓. ใบกิจกรรมทายนิสัยจากการทำงาน
๕. แผนภูมิโครงสร้างความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย
๖. กระดาษแผ่นภูมิ ปากกาเคมี กระดาษขาว
๗. แบบประเมินผลการเขียนนิทาน

การวัดและประเมินผล

๑. ตรวจแฟ้มสะสมงาน
๒. ตรวจการเขียนนิทานคุณธรรมตามแบบประเมินการเขียนนิทาน
๓. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในเครื่องมือ

*****

กิจกรรมสำรวจตนเอง

ชั้น ป.๔ / ..... เลขที่ .....

๑. ข้อใดตรงกับลักษณะนิสัยของนักเรียนหรือเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยทำให้เขียนเครื่องหมาย ✓

.....๑. ฉันชอบช่วยเพื่อนทำงาน	.....๒. ฉันส่งงานครูตรงตามเวลา
.....๓. ฉันมาโรงเรียนทันเช้าแถวทุกวัน	.....๔. ฉันมักหลับเวลาเรียนหนังสือ
.....๕. ฉันกล้าซักถามเมื่อเกิดความสงสัย	.....๖. ฉันต้องเข้าแถวพิเศษทุกเช้า
.....๗. ฉันถูกตักเตือนเรื่องการแต่งกายบ่อย ๆ	.....๘. ฉันไม่กล้าซักถามเมื่อครูอธิบายไม่เข้าใจ
.....๙. ฉันเก็บของใช้ได้เป็นระเบียบเรียบร้อย	.....๑๐. ฉันให้เพื่อนยืมของใช้เสมอ ๆ
.....๑๑. ฉันชอบขึ้นไปแสดงบนเวทีให้ใคร ๆ ดู	.....๑๒. ฉันใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ
.....๑๓. ฉันตั้งใจทำงานแล้วจะไม่ล้มเลิกง่าย ๆ	.....๑๔. ฉันไม่ชอบทำงานที่ยาก ๆ
.....๑๕. ฉันชอบให้ครูเรียกไปช่วยทำงาน	.....๑๖. ฉันอดทนนั่งทำงานเป็นเวลานาน ๆ ไม่ได้
.....๑๗. ฉันแอบรับประทานขนมในห้องเรียน	.....๑๘. ฉันไม่ค่อยตั้งใจเรียน
.....๑๙. ฉันจะทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย	.....๒๐. ฉันไม่เคยขออนุญาตครูเมื่อออกนอกห้อง
.....๒๑. ฉันชอบตรวจความถูกต้องก่อนส่งงาน	.....๒๒. ฉันทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ได้
.....๒๓. ฉันทำความผิดแต่ไม่กล้ารับผิด	.....๒๔. ฉันเขียนหนังสือได้เรียบร้อยและไม่ผิด

สรุปว่าพฤติกรรมใดที่นักเรียนเลือก หรือเคยกระทำ เป็นพฤติกรรมด้านดี.....ข้อ

เป็นพฤติกรรมด้านบกพร่อง.....ข้อ

๒. ลักษณะนิสัยหรือการกระทำในด้านดีของนักเรียนจะเกิดผลอย่างไรต่อตนเอง

.....

.....

ลักษณะนิสัยหรือการกระทำในด้านบกพร่องของนักเรียนจะเกิดผลอย่างไรต่อตนเอง

.....

.....

กิจกรรมทายนิสัยจากการทำงาน

งานที่กำหนดให้ต่อไปนี่ ให้นักเรียนเลือกที่จะทำงานอะไร ๒ อย่าง เมื่อเลือกได้แล้วรอดูว่าครูจะให้ทำอะไรต่อไป

๑. รดน้ำต้นไม้
๒. ลบกระดานดำ
๓. กวาดห้องเรียน
๔. นำขยะไปทิ้ง
๕. ทำความสะอาดห้องน้ำ
๖. ถูห้องเรียน
๗. ทำความสะอาดแปรงลบกระดาน
๘. เก็บขยะบริเวณโรงเรียน

เฉลย

นักเรียนเลือกที่จะทำงานอะไรบ้างคะ
เมื่อเลือกแล้วตรวจคะแนนของงานที่นักเรียนเลือก
แล้วรวมคะแนนว่าได้เท่าไรคะ

๑. รดน้ำต้นไม้	๖ คะแนน	๒. ลบกระดานดำ	๒ คะแนน
๓. กวาดห้องเรียน	๓ คะแนน	๔. นำขยะไปทิ้ง	๕ คะแนน
๕. ทำความสะอาดห้องน้ำ	๙ คะแนน	๖. ฎห้องเรียน	๕ คะแนน
๗. ทำความสะอาดแปรงลบกระดาน	๑ คะแนน	๘. เก็บขยะบริเวณโรงเรียน	๓ คะแนน

เมื่อรวมคะแนนแล้วให้อ่านคำอธิบายต่อไปนี้

- ได้ ๑๐ คะแนน   น่าชมเชยนักเรียนจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่มีงานง่าย ๆ ตั้งหลายงาน แต่นักเรียนก็เสียสละแรงกาย ทำงานที่ยากซึ่งเพื่อนหลายคนไม่ยอมทำ นั่นแสดงว่านักเรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ถ้านักเรียนทุกคนไม่เห็นแก่ตัวเราจะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาใด ๆ เลย
- ได้ ๖ - ๙ คะแนน   งานที่ให้เลือกทำมีทั้งงานยากและง่าย นักเรียนเป็นเด็กน่ารักนะคะที่เลือกทำงานยาก ๆ เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่านักเรียนเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนที่เพื่อน ๆ รักและอยากคบค้าสมาคมด้วย นักเรียนเป็นอีกคนหนึ่งที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- ได้ ๔ - ๕ คะแนน   แม้คะแนนจะน้อยไปหน่อยแต่นักเรียนก็ไม่เลือกทำแต่งงานที่ง่าย ๆ ทั้งหมดนะคะ ยังพอมีงานที่ยากอยู่บ้าง ขอแนะนำว่านักเรียนควรทำงานตามความสามารถของตนเอง ไม่ใช่ทำแต่งงานที่ง่าย ๆ แล้วปล่อยให้เพื่อนทำงานหนัก ๆ เพราะอย่างนี้ไม่ดีแน่ ถ้านักเรียนปรับปรุงตนเองได้นักรเรียนจะมีเพื่อนเพิ่มขึ้นและจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ได้ต่ำกว่า ๔ คะแนน เพราะนักเรียนเลือกแต่งงานที่ง่าย ๆ ทำให้นักเรียนได้คะแนนน้อย และถ้าเลือกแต่งงานที่ง่าย ๆ อยู่เสมอ ระวังจะไม่มีเพื่อนรักนะคะ เพราะเพื่อนจะคิดว่านักเรียนเห็นแก่ตัว หากนักเรียนจะแก้ไขตัวเองควรเลือกทำงานตามความสามารถ อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว พยายามทำประโยชน์ให้ส่วนรวมมาก ๆ แล้วจะพบว่านักเรียนมีความสุขและมีเพื่อนมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินผลการเขียนนิทาน

เมื่อนักเรียนได้อ่านนิทานคุณธรรมแล้วขอให้นักเรียนเขียน / ลงในตารางตามความคิดเห็นของนักเรียน

รายละเอียด	ดีมาก	ดี	ต้องปรับปรุง	รวม
๑. ชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และน่าสนใจ				
๒. เนื้อเรื่องไม่สับสน อ่านแล้วเข้าใจทันที				
๓. ภาพประกอบเนื้อเรื่อง				
๔. ทำงานเรียบร้อย สะอาด น่าอ่าน				

เกณฑ์ของคะแนน

ดีมาก ได้ ๓ คะแนน คือ ชื่อตรงตามเนื้อเรื่องสะดุดใจชวนให้อ่าน เนื้อเรื่องเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิด ภาพประกอบชัดเจน ผลงานเรียบร้อยมีระเบียบตกแต่งได้น่าสนใจ เขียนสวย มองเห็นชัดเจน ไม่เลอะเทอะ มีที่ผิดไม่เกิน 5 แห่ง

ดี ได้ ๒ คะแนน คือ ชื่อเรื่องไม่ตรงตามเนื้อเรื่องนักสะดุดน่าสนใจ เนื้อเรื่องสับสนบ้าง เข้าใจยาก บางตอน มีภาพประกอบแต่ไม่น่าสนใจ ผลงานเรียบร้อยบางส่วน ตัวหนังสือบางแห่งไม่ชัดเจนเท่าที่ควร มีที่เขียนผิดอยู่ 5-8 แห่ง

ต้องปรับปรุง ได้ ๑ คะแนน คือ ชื่อเรื่องไม่เข้าเรื่องและไม่สะดุดใจชวนให้อ่าน เนื้อเรื่องวกวนเข้าใจยาก ไม่มีภาพประกอบ แต่มีการตกแต่งอย่างอื่น ผลงานค่อนข้างเลอะเทอะ ตัวหนังสืออ่านยากไม่ชัดเจน ดูแล้วไม่น่าสนใจเท่าที่ควร พบที่ผิดมาก

ชื่อกลุ่มที่ประเมิน.....

สถาบันกษัตริย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

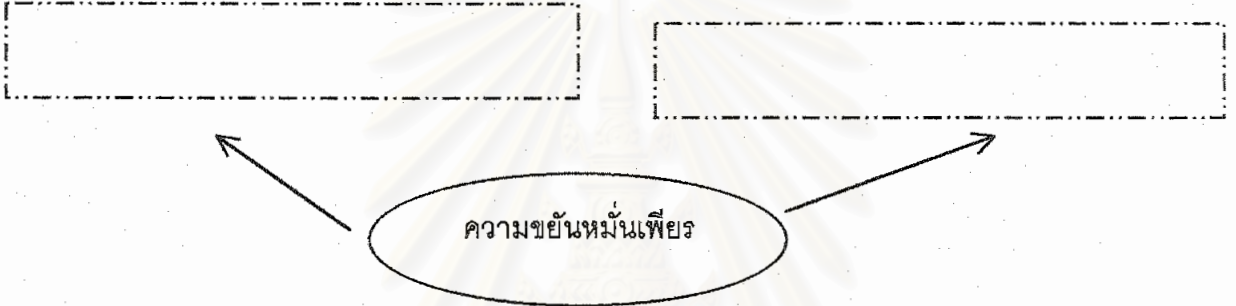

แผนภูมิโครงสร้าง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ให้นักเรียนเลือกข้อความต่อไปนี้เขียนลงในกรอบ ให้ถูกต้อง

พยายามทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความอดทน	ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคหรือปล่อยปละละเลย
มุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จ	มีความละเอียดรอบคอบ
ประเมินผลงานของตนเองอยู่เสมอ	งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
ควบคุมกาย วาจา ใจให้ปฏิบัติตนอยู่ในแบบแผน	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

แบบสรุปการเรียนรู้
เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๑. จริยธรรมและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตามที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว คือ

● →

● →

● →

๒. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง .....

ความรับผิดชอบ หมายถึง .....

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง .....

๓. การทำงานให้สำเร็จและสมาชิกอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขต้องมีอะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญ

.....

.....

.....

๔. กลุ่มของนักเรียนทำงานอย่างไรจึงประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

๕. ให้นักเรียนวาดภาพ / ตีตภาพที่แสดงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
 แผนที่ ๑ ความใฝ่รู้ เวลา ๒ คาบ ๑๒๐ นาที

สาระสำคัญ การใฝ่รู้โดยการฟัง การอ่าน การสังเกต ซักถาม จดบันทึก เป็นลักษณะของการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไม่หยุดนิ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อจบบทเรียนนี้นักเรียนสามารถ

๑. บอกความหมายของความใฝ่รู้ได้
๒. ตรวจสอบตนเองในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ได้
๓. บอกพฤติกรรมของตนเองที่ควรแก้ไขปรับปรุงได้
๔. ยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงออกถึงคุณลักษณะของความใฝ่รู้ได้
๕. ระบุการกระทำของผู้ที่มีความใฝ่รู้ได้
๖. เสนอแนวทางและปฏิบัติตนเพื่อเป็นผู้ใฝ่รู้ได้
๗. แนะนำชักชวนผู้อื่นให้แสดงความใฝ่รู้ได้
๘. แสดงความชื่นชมยินดีต่อผู้ที่มีความใฝ่รู้ได้

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหา ความใฝ่รู้ หมายถึง ความมุ่งหวัง ความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ตนไม่รู้ หรือรู้แล้วแต่ยังไม่กระจ่างโดยวิธีการต่าง ๆ ผู้ที่มีนิสัยใฝ่รู้มักชอบอ่าน ชอบฟัง ชอบสังเกตซักถามและจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

ความใฝ่รู้นอกจากจะช่วยพัฒนาให้เราที่มีความรู้กว้างขวาง ทันทต่อเหตุการณ์ และฉลาด ยังช่วยให้เป็นคนที่มีเหตุผลอีกด้วย หากนักเรียนเห็นประโยชน์ของความใฝ่รู้นักเรียนสามารถฝึกตนเองได้ด้วยวิธีการดังนี้

๑. ฝึกการสังเกต โดยเริ่มสังเกตจากสิ่งที่เรามองเห็นรอบตัวเรา เช่น นก ผีเสื้อ สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ ผู้คนรอบข้าง ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
๒. ฝึกการบันทึก เมื่อสังเกตสิ่งต่างๆ ที่เราสนใจแล้วควรจดบันทึก โดยการวาดรูป หรือเขียนข้อความไว้เพื่อเตือนความจำ
๓. ฝึกการฟัง การฟังวิทยุ การฟังคนอื่นพูดในเรื่อง หรือการชมรายการโทรทัศน์ที่ให้สาระประโยชน์จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ของเรามากขึ้น
๔. ฝึกการอ่าน การอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร สารคดี จะช่วยให้เราฉลาด ทันทเหตุการณ์มากขึ้น
๕. ฝึกการถาม เมื่อเราได้สังเกต ได้ฟัง ได้อ่านแล้วเราต้องฝึกตั้งคำถามว่า สิ่งนั้นคืออะไร เกิดจากอะไร มีประโยชน์อะไร
๖. ฝึกการค้นหาคำตอบ เมื่อมีการตั้งคำถามแล้วเราควรไปค้นหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ผู้รู้ หนังสือ อินเทอร์เน็ต การค้นหาคำตอบด้วยตนเองจะทำให้เราารู้สึกสนุกและได้ความรู้มากขึ้น ต่างจากการท่องหนังสือโดยไม่มีคำถาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นทบทวนความรู้

๑. ครูให้นักเรียนสำรวจการปฏิบัติตนจากกิจกรรมที่ ๑ เมื่อทำเสร็จแล้วให้นักเรียนสรุปการปฏิบัติตนตามแบบสำรวจว่าอยู่ในระดับใด
๒. ครูซักถามนักเรียนว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนสำรวจตนเองไปนั้นเมื่อกระทำแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร
๓. ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำกิจกรรมที่ ๒ โดยดูภาพแล้วตอบคำถามได้ภาพ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วครูให้นักเรียนรวมกลุ่ม ๔-๕ คน แล้วแต่ละคนนำคำตอบมาตรวจสอบร่วมกัน เพื่อแก้ไขปรับปรุงคำตอบของตนเองให้ดีที่สุด ต่อจากนั้นครูซักถามและสนทนาเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้นักเรียนสรุปคำตอบได้ถูกต้องตามเนื้อหามากขึ้น

ขั้นรับความรู้ใหม่

๔. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มกลุ่มละ ๔ - ๕ คน เพื่อทำกิจกรรมที่ ๓ โดยให้ตอบคำถามจากสถานการณ์ต่อไปนี้

“ ครูให้นักเรียนห้อง ป. ๔ ทำรายงานเรื่องประโยชน์ของผีเสื้อ อ้อยไปหาหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนแต่เหลืออยู่เพียงเล่มเดียวเพราะเพื่อน ๆ ในห้องมายืมหนังสือไปก่อนแล้ว จึงมีข้อมูลไม่พอที่จะนำไปเขียนส่ง นักเรียนจะช่วยแนะนำให้อ้อยหาคำตอบจากทางใดได้บ้าง ”

๕. เมื่อแต่ละกลุ่มตอบคำถามเสร็จแล้วให้ออกมานำเสนอที่หน้าชั้น ต่อจากนั้นครูช่วยสรุปคำตอบของทุกกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

๖. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายกันในห้องเกี่ยวกับ วิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ที่ทำให้เรามีความรู้ ทันโลกทันเหตุการณ์ และฉลาด

๗. ครูให้นักเรียนสังเกตภาพจากแผ่นใสและคำขวัญที่บรรยายได้ภาพ แล้วให้ตั้งคำถามจากสิ่งที่สังเกตเห็นคนละ ๑ คำถาม เสร็จแล้วให้นำคำถามของทุกคนติดลงในกระดาษที่ครูเตรียมไว้เพื่อนำขึ้นติดที่ผนังห้องและให้นักเรียนมาเลือกคำถามที่ถามได้ดีที่สุด ๕ คำถาม

ขั้นแลกเปลี่ยนและสรุปความรู้

๘. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามเดิมแล้วนำคำถามที่เลือกแล้วมารวมกันเพื่อคัดเลือกให้ได้คำถามที่ดีที่สุด ๖ คำถาม โดยครูแนะนำให้สมาชิกแสดงเหตุผลที่เลือกคำถามให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มทราบ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอคำถามที่คัดเลือกแล้ว ๖ คำถาม พร้อมทั้งบอกเหตุผลที่กลุ่มเลือกคำถามนั้นด้วย

๙. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่าการตั้งคำถามจากสิ่งที่เราได้เรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะคำถามที่ดีจะกระตุ้นให้เราหาคำตอบได้อย่างสนุกสนาน ต่อจากนั้นครูคัดเลือกคำถามจากแต่ละกลุ่มที่มีแนวทางในการถามซึ่งช่วยให้นักเรียนได้คำตอบถึงวิธีปฏิบัติตนของการเป็นผู้ใฝ่รู้

๑๐. ครูให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามที่ครูคัดเลือกให้ถูกต้อง ต่อจากนั้นครูแจกใบกิจกรรมที่ ๔ ให้นักเรียนเขียนตอบวิธีปฏิบัติตนของการเป็นผู้ใฝ่รู้

ขั้นประเมินผล

๑๑. ครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับฉลากคำถามกลุ่มละ ๑ คำถาม ถ้ามีหลายกลุ่มอาจใช้คำถามซ้ำกันได้

คำถาม ๑. ทำไมเราจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้

๒. ความใฝ่รู้หมายความว่าอะไร

๓. การฝึกตนให้มีนิสัยใฝ่รู้เกิดประโยชน์อะไรกับเรา

๔. ทำอย่างไรเราจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ใฝ่รู้

๕. “ความใฝ่รู้” กับ “ความสอดรู้” เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรจงอธิบาย

๑๒. เมื่อแต่ละกลุ่มตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งตัวแทนออกมานำเสนอคำตอบของกลุ่มที่หน้าชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้บันทึกคำตอบของนักเรียนลงในกระดาษชาร์ทหรือแผ่นใส เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เห็นคำตอบและช่วยกันสรุปคำตอบให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง
๑๓. ครูให้นักเรียนบันทึกคำถามและคำตอบลงในสมุดแล้วนำมาส่งครู พร้อมกับรวบรวมกิจกรรมทุกแผ่นที่เขียนตอบแล้วสอดไว้ในสมุดด้วย
๑๔. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้ ๑๐ ข้อ

สื่อการสอน

๑. แผ่นใส ปากกาเขียนแผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ
๒. กิจกรรมที่ ๑ - ๔
๓. กระดาษชาร์ท ปากกาเมจิก
๔. ฉลากคำถาม ๕ คำถาม ตามจำนวนกลุ่มของนักเรียน
๕. แบบทดสอบประเมินความรู้ ๑๐ ข้อ

การวัดและประเมินผล

๑. ตรวจสอบความถูกต้องในสมุดและในกิจกรรมที่ ๑ - ๔
๒. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบประเมินความรู้
๓. สังเกตการทำงานและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนตามเวลาที่กำหนด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ ๑

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนสำรวจการปฏิบัติตนต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย / ลงในตาราง

ที่	พฤติกรรมที่ปฏิบัติ	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย
๑.	ฟังวิทยุหรือชมโทรทัศน์			
๒.	อ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือสารคดี			
๓.	ค้นคว้าอ่านหนังสือในห้องสมุด			
๔.	สังเกตสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
๕.	ไปท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ			
๖.	ซักถามผู้รู้เกี่ยวกับเรื่องที่ยังไม่รู้			

กิจกรรมที่ ๓

ชื่อกลุ่ม.....

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วเขียนตอบสั้น ๆ

“ ครูให้นักเรียนห้อง ป. ๔ ทำรายงานเรื่องประโยชน์ของผีเสื้อ อ้อยไปหาหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนแต่เหลืออยู่เพียงเล่มเดียวเพราะเพื่อน ๆ ในห้องมายืมหนังสือไปก่อนแล้ว จึงมีข้อมูลไม่พอที่จะนำไปเขียนส่ง นักเรียนจะช่วยแนะนำให้อ้อยหาคำตอบจากทางใดได้บ้าง “

.....

.....

.....

.....

ชื่อสมาชิก ๑.....

๒.....

๓.....

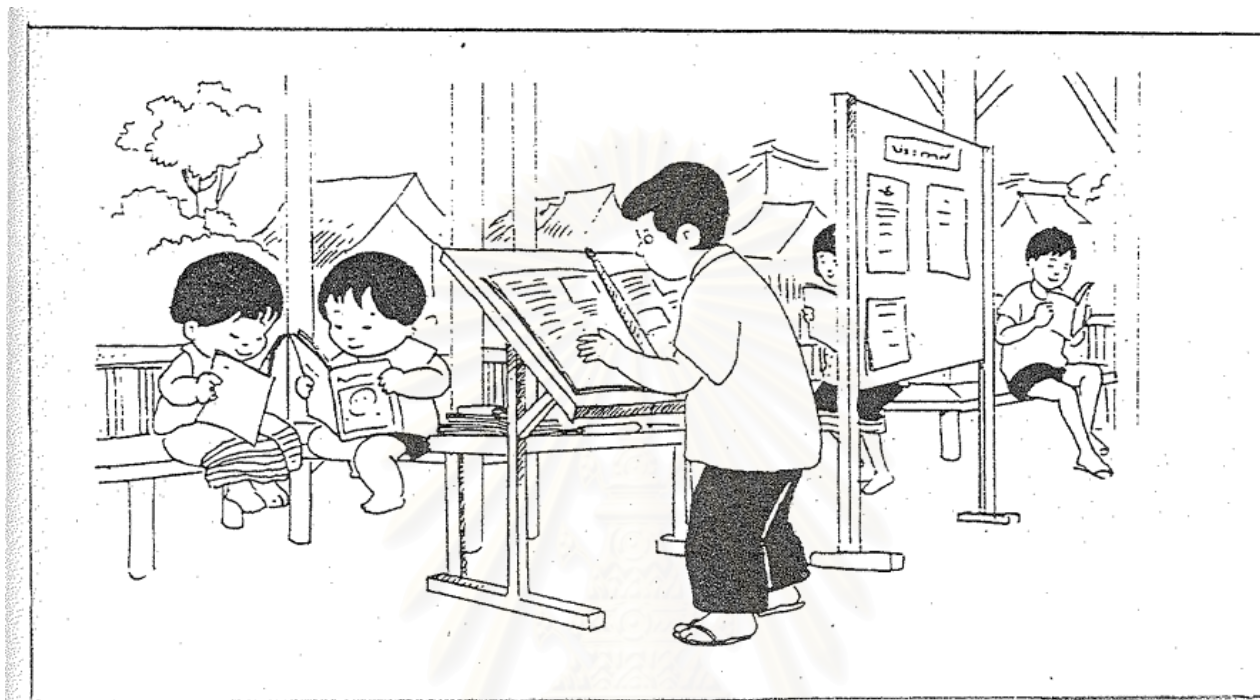
๔.....

๕.....

กิจกรรมที่ ๒

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

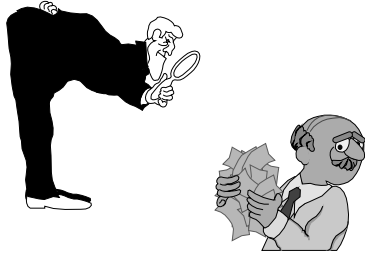

การกระทำพฤติกรรมเช่นนี้จะเกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน เขียนบรรยายสั้น ๆ ให้ได้ใจความ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ ๔

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

ให้นักเรียนบอกวิธีปฏิบัติตนเพื่อเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

Handwriting practice lines with a faint background watermark of a temple and the text 'สภากันท์วิทยาลัย' and 'จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย'.

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง

1. แบบสอบฉบับนี้เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก เพื่อสอบวัดความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหา
2. วิธีตอบ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วขีดเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้ ให้ตรงกับข้อของคำตอบที่นักเรียนเลือก
3. การให้คะแนน ข้อที่ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดได้ 0 คะแนน
4. เวลาในการทำข้อสอบ 30 นาที เมื่อทำเสร็จแล้วให้ส่งกระดาษคำตอบและข้อสอบคืนที่
กรรมการคุมสอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. ข้อใดแสดงถึงการ **ขาด** ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย
- มาโรงเรียนไม่ทันเวลาเคารพธงชาติ
  - ทิ้งเศษอาหารให้สุนัขที่อยู่ข้างถนน
  - แต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน
  - ทิ้งไม้เสียบลูกชิ้นลงไปในท่อน้ำ
๒. ข้อใดเป็นผลที่เกิดจากความขยันหมั่นเพียรและความมีระเบียบวินัยมากที่สุด
- ได้รับความเห็นอกเห็นใจ
  - ได้รับความสามัคคี
  - ได้รับความเชื่อถือ
  - ได้รับความดี
๓. “หลิวชอบคล้อยตามเสียงส่วนใหญ่ในกลุ่มไม่ว่าความเห็นนั้นจะถูกหรือผิด”
ข้อความนี้แสดงว่าหลิวขาดคุณลักษณะใด
- เสียสละไม่เห็นแก่ตัว
  - กล้าหาญและมั่นใจในตนเอง
  - อดทนหนักแน่นควบคุมตนเองได้
  - ทำงานอย่างเต็มที่โดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
๔. พฤติกรรมในข้อใดแตกต่างจากข้ออื่น
- เมื่อทำงานเสร็จแล้วควรส่งครุภัณฑ์ ไม่ต้องเสียเวลาตรวจการทำงานก่อนส่ง
  - เมื่อเพื่อนทำงานเสร็จแล้วฉันจึงขอลอกงาน เพื่อนงานจะได้เสร็จเร็วขึ้น
  - เมื่อครูเดินผ่านมาฉันจะหลบ เพราะฉันถือของมากยกมือสวัสดีไม่ได้
  - เมื่อเพื่อนมาชักชวนให้ไปเที่ยวฉันจะไม่ไป เพราะยังทำงานไม่เสร็จ
๕. ข้อใดเป็นการกระทำที่นักเรียนไม่ควรปฏิบัติ
- ใช้เวลาว่างไปเล่นกีฬา
  - มาถึงโรงเรียนตามสะดวก
  - ทำการบ้านที่โรงเรียนหลังเลิกเรียน
  - ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านเป็นบางโอกาส

๖. “กอล์ฟจะทำการบ้านทันที แต่แก้วจะทำเมื่อครูสั่งการบ้านครบทุกวิชาแล้ว”
แสดงว่ากอล์ฟมีคุณลักษณะอย่างไร
- ละเอียดรอบคอบ
  - พยายามอย่างไม่ย่อท้อ
  - ตั้งใจทำงานโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
  - เคร่งครัดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
๗. พฤติกรรมในข้อใดเป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- ข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือสะพานลอย
  - ซื้อขนมจากคนตาบอดบนสะพานลอย
  - ให้เงินแก่คนขอทานบนสะพานลอย
  - ยื่นหลบฝนบนสะพานลอย
๘. ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ และมีระเบียบวินัย ควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม
- เมื่อจะสอบในวันพรุ่งนี้ควรอ่านหนังสือทบทวนในวันนี้
  - เมื่อทำงานไม่ได้ควรหยุดพักก่อนแล้วกลับมาทำใหม่
  - เมื่อทำรายงานไม่ทันควรบอกครูเพื่อขอเลื่อนวันส่ง
  - เมื่อสอบได้คะแนนน้อยควรอ่านหนังสือให้มากขึ้น
๙. หากนักเรียนได้รับเลือกเป็นหัวหน้ากลุ่มสิ่งทีนักเรียน**ไม่**ควรปฏิบัติคือข้อใด
- ประชุมวางแผนการทำงาน
  - แบ่งงานให้ทุกคนอย่างเสมอภาค
  - รับผิดชอบต่องานทุกอย่างด้วยตนเอง
  - จัดงานให้ทุกคนทำตามความสามารถ
๑๐. ใครคือผู้ที่นักเรียนควรเข้าไปช่วยเหลือมากที่สุด
- ปาล์ม เรียนเก่ง กล้าแสดงออก ขาดเรียนบ่อยโดยไม่มีสาเหตุ
  - ไก่ เรียนไม่เก่ง มีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนทำงานกลุ่มอย่างดี
  - กุ้ง เรียนไม่เก่ง สุขภาพไม่แข็งแรง ไม่มีความอดทน
  - ปู เรียนเก่ง ฐานะยากจน ไม่มีน้ำใจกับเพื่อน

๑๑. การปฏิบัติตนในข้อใดจะช่วยให้เกิดการยอมรับเชื่อถือจากผู้อื่นมากที่สุด
- ช่วยทำงานด้วยความเต็มใจ
  - แบ่งขนมให้น้องรับประทาน
  - เก็บเงินหยอดกระปุกทุกวัน
  - ทิ้งขยะลงถังทุกวัน
๑๒. ถ้าไม่มีใครเลือกนักเรียนให้ทำงานในกลุ่มด้วยนักเรียนจะอย่างไร
- ทำงานคนเดียว
  - บอกครูว่าเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่มด้วย
  - หาข้อบกพร่องของตนเองแล้วปรับปรุง
  - ขอร้องเพื่อนให้เขียนชื่อเราไว้ในกลุ่มด้วย
๑๓. ข้อใดช่วยให้เราทำงานหลายอย่างได้สำเร็จและสงวนเวลา
- ให้เพื่อนช่วยทำ
  - ทำเฉพาะงานที่ชอบก่อน
  - ทำงานที่ยาก ๆ ให้เสร็จก่อน
  - เขียนตารางวางแผนการทำงาน
๑๔. นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรจึงเรียกว่าเป็นผู้ที่ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
- เล่นเสร็จแล้วทำงานทันที
  - ดูโทรทัศน์จบแล้วทำงานทันที
  - อ่านการ์ตูนจบแล้วทำงานทันที
  - รับงานมาทำแล้วต้องทำงานทันที
๑๕. หนูไม่มีนิสัยหลงลืมจึงส่งงานไม่ครบและไม่ตรงเวลานักเรียนจะแนะนำหนูอย่างไร
- คอยเตือนหนูนาให้ส่งงาน
  - คอยเตือนหนูนาให้ทำงาน
  - บอกหนูนาให้สำรวจภาพกับครู
  - บอกหนูนาให้เขียนบันทึกเตือนความจำ

๑๖. ถ้านักเรียนพบว่าครูเขียนคำตอบบนกระดานผิดนักเรียนควรจะทำอย่างไร
- เขียนคำตอบนั้นลงในสมุดทั้งที่รู้ว่าผิด
  - เดินไปบอกครูที่นอกห้องเมื่อหมดเวลาแล้ว
  - กระซิบบอกเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ว่าครูเขียนผิด
  - ยกมือแล้วบอกครูด้วยท่าทางที่สุภาพว่าเขียนคำตอบผิด

๑๗. ใครควรได้รับคำยกย่องในเรื่องความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยมากที่สุด
- เปรมรับประทานอาหารเช้าอย่างรวดเร็วเพราะจะรีบไปทำการบ้าน
  - ปานดื่มนมช้า ๆ เพราะกลัวนมหกเลอะเทอะ
  - ปุ่นมาฝึกซ้อมกีฬาตามที่นัดหมายทุกวัน
  - ปิ่นรีบมาแต่เช้าเพื่อเล่นกับเพื่อนทุกวัน

๑๘. ผู้ใดควรได้รับคำยกย่องชมเชยมากที่สุด
- แพรว ทำการบ้านเสร็จแล้วไปช่วยสอนการบ้านให้เพื่อน
  - พลอย ลัดคิวรับขนมแทนเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังทำงานของกลุ่ม
  - พุด ไปเรียกพนักงานทำความสะอาดโรงเรียนมากกว่าขนมที่ตกอยู่ใต้โต๊ะ
  - พิม รับอาสาเป็นหัวหน้ากลุ่มเพื่อให้งานของกลุ่มเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ

๑๙. นักเรียนควรปฏิบัติตามอย่างบุคคลในข้อใด

- เนย ใช้เวลาพักกลางวันทำงานที่ครูสั่งหรืออ่านหนังสือ
- เน็ด เรียนเก่งและมีน้ำใจให้เพื่อนลอกการบ้านทุกวัน
- แนน ไม่ร้องเพลงชาติแต่ยืนตรงทำความเคารพ
- นิง อาสาทำงานเฉพาะงานที่ง่าย ๆ

๒๐. นักเรียนคิดว่าบุคคลในข้อใดเลือกวิธีปฏิบัติตนได้เหมาะสมที่สุด

- ออย ทำงานไม่เสร็จและเพื่อนชวนไปเล่น แต่ออยไม่ยอมไป
- อาร์ท เดินไปเดินมาเพื่อดูแลความสงบในห้องขณะที่ครูไม่อยู่
- เอิน มาโรงเรียนสายและส่งการบ้านไม่ทัน จึงให้แม่นำมาส่งแทน
- เอ ไม่ทำงานกลุ่มกับเพื่อน แต่ออกค่าใช้จ่ายการทำรายงานทั้งหมดแทน

*****

แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น ป. ๔/..... เลขที่.....

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยซึ่งเป็นการกระทำของนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน ขอให้ท่านพิจารณาว่านักเรียนกระทำพฤติกรรมเหล่านี้อย่างไร โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

มากที่สุด หมายความว่า ทำเป็นประจำทุกวัน หรือทุกครั้ง
 ค่อนข้างมาก หมายความว่า ทำวันเว้นวัน หรือทำสัปดาห์ละ ๓ - ๔ ครั้ง
 ค่อนข้างน้อย หมายความว่า ทำสัปดาห์ละ ๑ - ๒ ครั้ง
 น้อยที่สุด หมายความว่า นาน ๆ ทำครั้งหนึ่ง อาจเป็นเดือน

วิธีทำ ให้ท่านขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการกระทำพฤติกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

พฤติกรรม		การกระทำ			
		มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
ความขยันหมั่นเพียร					
๑	อ่านหนังสือที่ให้สาระความรู้ในเวลาว่าง				
๒	พูดคุยเรื่องที่ทำให้ความรู้และเป็นประโยชน์				
๓	ค้นคว้าความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต				
๔	ตรวจทานการทำงานเพื่อหาข้อบกพร่องก่อนส่งงาน				
๕	เขียนหนังสือด้วยตัวบรรจง เรียบร้อย อ่านง่าย และไม่ผิด				
๖	แก้ไขงานที่ทำบกพร่องในทันที				
๗	ตั้งใจทำงานหรือการบ้านจนเรียบร้อยแล้วจึงทำกิจกรรมอื่น				
๘	ตั้งใจเรียนตลอดเวลาโดยไม่หลับหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ				
๙	เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยจะอดทนไม่ร้องไห้				
ความรับผิดชอบ					
๑๐	แบ่งอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อนยืมโดยไม่ต้องเตือน				
๑๑	แบ่งขนมให้เพื่อนหรือน้องรับประทาน				
๑๒	แสดงเจตนาหรือยินดีที่จะให้สิ่งของแก่ผู้อื่น เช่น ให้ทาน บริจาค				
๑๓	ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยเต็มใจไม่หลบเลี่ยง				
๑๔	ทำงานที่ยากได้สำเร็จโดยไม่ละทิ้งกลางคัน				
๑๕	ทำงานที่มอบให้โดยไม่ปล่อยให้กลายเป็นภาระของผู้อื่น				
๑๖	เต็มใจทำงานที่มอบให้โดยไม่บ่นหรือแสดงความเบื่อหน่าย				

พฤติกรรม	การกระทำ			
	มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
๑๗	รับอาสาทำงานแทนผู้อื่น เช่น ทำเวร ทำความสะอาดบ้าน			
๑๘	ช่วยทำงานที่นอกเหนือไปจากงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น รดน้ำต้นไม้ กวาดห้อง เก็บขยะ ตัดกระดาษ ฯลฯ			
๑๙	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่เลือกเฉพาะงานที่ง่าย ๆ			
๒๐	ส่งการบ้านตรงตามเวลาที่กำหนด			
๒๑	มาถึงโรงเรียนทันเวลาเช้าแถวเคารพธงชาติ			
๒๒	เข้าห้องเรียนตรงตามเวลา			
๒๓	มีการจัดลำดับความสำคัญของงานก่อนการทำงานทุกครั้ง			
๒๔	ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จทันเวลา			
๒๕	รับทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีโดยไม่รอเวลาที่จะทำ			
ความมีระเบียบวินัย				
๒๖	ขออนุญาตเมื่อจะหยิบของเล่นหรือของใช้ของผู้อื่น			
๒๗	ทำการบ้านหรืองานต่าง ๆ ด้วยตนเอง			
๒๘	ทำความผิดแล้วยอมรับผิดแต่โดยดี			
๒๙	กล้าถาม กล้าตอบ และกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์			
๓๐	กล้าแสดงออกในที่สาธารณะ เช่น พูด ร้องเพลง แสดงบนเวที ฯลฯ			
๓๑	กล้าพูดทักท้วงด้วยเหตุผลเมื่อผู้ปกครอง อาจารย์ หรือเพื่อน ๆ ทำผิด			
๓๒	ขออนุญาตก่อนออกนอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียน			
๓๓	ทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้ให้			
๓๔	แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน			
๓๕	จัดวางของใช้ได้เป็นระเบียบเรียบร้อย			

ลงชื่อ.....

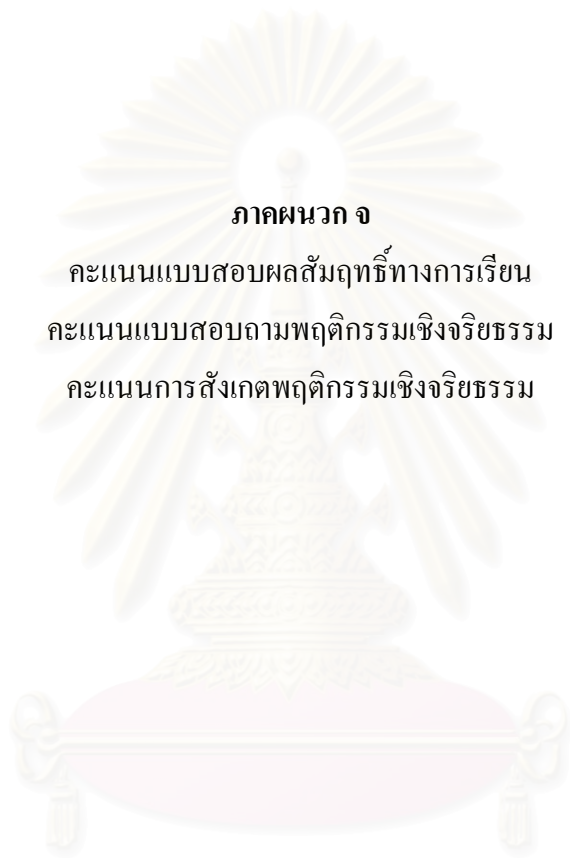
(.....)

ผู้ปกครอง

ภาคผนวก จ

คะแนนแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
คะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

นักเรียน คนที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	8	14	11	7
2	16	18	13	16
3	13	15	3	5
4	15	16	6	7
5	11	13	2	0
6	17	18	19	19
7	13	16	3	5
8	13	17	14	17
9	10	13	6	8
10	13	15	10	11
11	14	18	14	14
12	12	12	14	16
13	15	16	11	15
14	12	15	9	16
15	15	16	15	6
16	16	16	8	16
17	9	13	11	10
18	15	15	5	13
19	17	20	11	5
20	15	13	9	12
21	15	7	8	16
22	9	14	8	6
23	8	14	14	14
24	12	15	11	15
25	14	13	4	7
26	13	16	15	15
27	10	16	13	11
28	14	17	14	12
29	15	15	3	6
30	17	17	18	18

คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง (ต่อ)

นักเรียน คนที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
31	13	17	19	16
32	16	16	16	17
33	16	16	15	19
34	13	17	14	4
35	13	17	14	4
36	15	14	9	9
37	12	15	13	13
38	10	12	17	17
39	8	14	11	16
40	11	16	16	16
41	11	16	12	14
42	8	15	16	18
43	12	15	15	19
44	15	17	17	18
45	15	17	12	10
46	15	18	6	9
รวม	533	743	524	550
เฉลี่ย	11.6	14.9	11.4	12.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมการเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เลขที่	ความซื่อสัตย์สุจริต											
	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	27	28	27	32	22	26	25	27	26	23	20	25
2	17	22	26	26	20	22	27	26	23	22	25	24
3	22	19	25	27	27	25	25	28	24	23	20	21
4	29	27	26	21	20	17	22	25	27	24	26	27
5	19	21	27	28	15	21	23	22	20	18	19	20
6	24	24	31	27	23	27	29	22	29	28	31	32
7	27	23	22	24	22	23	19	20	22	23	18	17
8	25	25	22	23	22	23	24	26	20	21	23	19
9	20	22	22	29	18	18	19	25	20	22	24	23
10	22	21	16	25	21	24	24	25	25	18	19	13
11	32	28	21	24	21	23	30	31	20	20	21	23
12	25	26	20	18	26	21	26	26	25	29	27	25
13	29	30	22	22	18	20	30	33	32	32	33	30
14	22	25	25	23	18	19	22	21	28	24	32	27
15	25	17	23	22	23	24	24	22	22	31	27	26
16	25	26	20	18	19	19	24	21	32	31	29	27
17	17	27	24	26	16	22	21	23	23	19	20	17
18	16	20	22	23	21	21	22	22	19	23	19	21
19	30	34	29	22	28	28	11	17	24	22	26	26
20	22	26	28	24	26	26	17	19	24	26	26	24
21	33	32	29	28	29	27	22	24	24	18	9	15
22	23	19	19	16	20	18	21	18	19	30	20	21
23	18	10	12	24	18	18	16	22	22	22	20	20
24	29	27	25	28	21	23	18	15	26	28	23	21
25	21	19	31	23	26	24	26	28	24	21	24	23
26	22	29	27	23	18	22	16	26	27	24	26	26
27	19	18	22	19	21	26	25	33	20	18	11	18

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของกุ่มทดลอง
และกุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง (ต่อ)

เลขที่	ความซื่อสัตย์											
	กุ่มทดลอง						กุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
28	19	23	20	22	21	22	22	24	22	20	15	20
29	23	25	28	30	19	29	18	18	31	21	9	18
30	21	23	27	26	24	24	16	16	21	15	22	17
31	24	28	28	26	25	27	22	23	26	24	26	27
32	28	32	22	27	27	24	25	29	32	32	27	23
33	23	28	22	18	26	22	23	19	28	32	30	26
34	24	22	28	28	22	24	28	26	21	22	24	23
35	21	25	26	33	23	20	25	26	25	21	24	22
36	26	30	23	22	23	25	24	28	25	23	22	22
37	24	23	23	26	22	21	29	29	32	28	30	31
38	22	22	25	30	24	24	24	20	28	28	28	25
39	25	28	20	21	23	23	21	23	27	25	29	26
40	29	31	25	33	21	19	22	23	23	25	26	22
41	24	18	16	17	17	14	25	22	24	27	30	24
42	29	32	21	24	24	22	24	28	20	27	20	17
43	21	23	28	28	23	21	16	19	25	19	20	21
44	21	25	27	29	31	31	28	32	27	31	33	29
45	22	23	24	26	30	25	21	20	22	24	24	23
46	25	29	27	25	25	25	20	22	24	22	19	21
รวม	1091	1135	1103	1136	1029	1049	1041	1094	1130	1106	1076	1048
เฉลี่ย	23.7	24.7	24	24.7	22.4	22.8	22.6	23.8	24.6	24	23.4	22.8

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เลขที่	ความรับผิดชอบ											
	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	50	54	52	56	42	46	49	45	45	46	47	45
2	34	44	50	45	42	46	34	37	48	48	46	49
3	42	43	41	43	47	46	46	39	41	43	58	53
4	53	51	53	38	48	49	45	50	48	49	45	46
5	46	49	40	44	39	43	41	33	42	42	44	41
6	52	60	51	47	47	54	53	56	55	57	52	48
7	53	51	47	48	53	37	37	52	50	53	43	45
8	47	46	45	48	49	49	42	42	41	35	42	48
9	44	46	38	52	39	37	46	42	44	43	49	52
10	40	48	45	45	43	46	49	38	33	26	48	51
11	51	58	42	44	43	44	34	36	29	29	57	59
12	50	50	39	53	40	39	48	53	40	44	39	47
13	55	54	43	48	39	44	59	60	56	52	63	59
14	45	57	49	37	44	41	52	49	58	51	43	47
15	57	46	50	45	46	48	52	61	54	50	58	54
16	52	52	38	35	41	31	54	56	52	48	39	41
17	43	55	45	43	26	39	50	37	49	42	44	46
18	41	45	37	42	36	38	43	48	45	44	48	51
19	59	63	42	43	47	50	46	51	50	50	34	46
20	45	54	56	37	52	55	45	60	44	49	37	38
21	58	55	50	47	50	47	52	38	31	26	40	43
22	40	53	39	39	32	38	47	57	48	43	43	35
23	41	27	30	38	32	35	44	44	46	42	38	41
24	54	58	50	45	36	44	48	57	36	37	36	36
25	44	55	33	38	46	49	46	33	42	36	46	48

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมการเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง (ต่อ)

เลขที่	ความรับผิดชอบ											
	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
26	45	56	54	46	39	44	47	45	47	46	44	54
27	42	45	44	43	46	50	53	37	31	41	54	58
28	40	45	43	43	44	40	35	36	39	33	51	54
29	48	48	56	55	53	55	42	50	32	34	39	43
30	49	48	48	45	45	41	44	40	48	40	31	45
31	48	54	52	54	46	48	47	47	46	49	45	43
32	55	63	47	48	53	49	59	55	57	46	61	56
33	44	49	49	39	50	48	55	59	54	54	45	48
34	52	58	50	46	46	54	48	48	45	51	54	39
35	50	54	48	61	49	37	44	50	52	44	52	58
36	47	60	36	41	44	44	43	45	42	50	58	57
37	56	52	45	40	41	39	41	48	58	50	55	58
38	42	44	50	46	48	48	55	54	51	46	54	48
39	55	44	37	41	43	49	52	44	51	47	48	50
40	59	61	50	61	46	46	49	50	50	38	43	46
41	48	44	33	32	36	26	44	42	53	46	53	49
42	59	60	49	41	45	42	36	41	35	35	51	54
43	40	50	52	43	46	45	52	42	47	40	51	47
44	39	56	48	46	59	50	52	59	57	52	57	59
45	56	55	49	50	57	49	53	60	52	48	44	51
46	54	61	47	51	52	50	46	42	39	40	37	44
รวม	2224	2381	2092	2072	2047	2049	2159	2168	2113	2015	2166	2230
เฉลี่ย	48.3	51.8	45.5	45	44.5	44.5	46.9	47.1	45.9	43.8	47.1	48.5

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เลขที่	ความมีระเบียบวินัย											
	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	31	33	34	43	28	32	28	34	31	27	30	32
2	26	30	31	32	23	28	35	34	26	26	28	28
3	23	28	26	31	27	36	32	35	26	24	21	24
4	34	33	33	27	28	31	34	33	34	32	31	35
5	27	31	25	18	19	25	28	30	27	20	27	25
6	31	33	31	28	27	32	33	33	34	33	30	30
7	34	32	31	28	27	27	28	30	28	28	31	28
8	28	28	28	30	30	29	31	34	27	30	19	27
9	20	24	21	32	25	25	26	34	25	24	20	18
10	26	28	27	31	27	31	35	33	26	21	19	19
11	30	37	31	28	27	32	34	34	28	29	27	25
12	40	40	34	32	31	32	24	28	28	30	28	34
13	38	36	28	32	25	32	37	37	38	37	38	34
14	28	23	34	22	26	27	23	25	35	32	35	33
15	28	30	36	23	26	26	37	34	31	39	33	31
16	27	30	28	29	26	23	28	28	35	35	33	27
17	26	31	25	19	20	29	28	35	30	34	34	32
18	22	23	26	26	27	29	31	30	27	26	26	26
19	32	35	26	29	18	29	29	31	37	32	31	32
20	28	30	38	29	32	33	24	23	34	35	35	38
21	36	31	32	20	31	30	26	28	32	20	17	21
22	25	28	23	30	25	19	26	28	29	31	27	25
23	33	24	18	28	22	24	22	26	28	23	29	27
24	39	30	33	26	30	31	28	27	27	36	34	33
25	33	36	31	31	28	27	29	31	29	26	31	27
26	28	39	34	24	24	27	24	26	32	23	27	27
27	23	34	32	28	30	35	32	37	37	27	30	31

คะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เลขที่	ความมีระเบียบวินัย											
	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ครู	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
28	21	25	34	36	27	23	28	30	29	27	31	30
29	27	28	35	36	33	34	27	31	27	31	24	26
30	28	32	38	33	35	35	27	21	29	34	29	25
31	30	34	33	31	33	36	28	28	30	31	31	33
32	37	37	30	36	34	29	36	31	35	34	33	31
33	30	33	26	35	35	31	23	34	32	40	35	34
34	38	32	34	36	31	36	27	33	32	32	32	32
35	35	37	28	27	29	25	34	33	26	36	32	28
36	36	38	22	30	28	29	39	32	35	25	28	31
37	36	33	32	32	28	29	33	32	37	31	37	33
38	32	32	28	26	31	31	29	31	38	35	33	34
39	32	35	22	22	30	32	24	28	33	30	33	32
40	33	34	35	39	32	34	26	33	33	32	31	23
41	31	26	21	22	21	21	28	26	31	31	33	32
42	37	38	34	27	29	26	32	32	25	28	24	25
43	23	31	28	30	30	30	32	30	34	33	31	29
44	28	38	29	30	36	31	34	36	32	35	37	33
45	33	34	31	32	35	32	28	31	30	28	30	28
46	33	37	35	33	31	34	31	34	31	27	28	29
รวม	1396	1471	1371	1349	1297	1359	1358	1424	1420	1380	1363	1337
เฉลี่ย	30.3	31	29.8	29.3	28.2	29.5	29.5	31	30.9	30	29.6	29.1

คะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมการเชิงจริยธรรมในภาพรวม โดยการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การประมาณค่า

เลขที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ครู		นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน		ผู้ปกครอง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	2.87	2.99	3.74	3.23	3.09	3.14	2.61	2.81	2.71	3.02	2.86	3.11
2	2.71	2.66	2.94	3.06	2.6	2.6	2.83	2.94	2.71	2.37	3.09	3.09
3	2.75	3.14	2.89	2.63	2.49	2.57	2.37	2.5	2.46	2.74	2.4	2.57
4	2.86	3	2.46	3.43	3.33	3.17	2.95	3.2	3.03	3.02	2.89	2.97
5	2.61	2.37	2.57	2.63	2.63	2.54	2.59	2.65	3.01	2.51	2.29	2.66
6	3.15	3.16	2.91	3.14	3.02	3.02	3.07	3.36	3.4	3.02	3.26	2.94
7	2.81	3.06	2.86	2.86	3.26	2.83	2.83	2.68	2.94	2.49	2.43	1.97
8	2.89	3.26	2.89	2.71	2.86	3.09	2.49	2.78	2.66	2.54	2.77	2.89
9	2.48	2.59	3.23	2.31	2.86	2.63	2.42	2.57	2.51	2.6	2.69	3.17
10	2.84	2.89	2.89	2.51	2.51	2.77	1.85	2.16	2.2	2.86	3.06	3.09
11	2.68	2.75	2.71	2.69	3.06	3.51	2.3	2.28	2.42	2.4	2.29	2.17
12	2.72	2.71	2.54	2.66	3.29	3.31	3	3.07	3.2	2.89	2.54	3.54
13	2.59	2.63	2.91	2.66	3.29	3.43	3.3	3.35	2.63	3.54	3.89	3.69
14	2.5	2.95	2.63	3	2.71	3.29	3.28	3.36	3	3.29	2.51	2.66
15	2.67	2.76	2.54	3.11	3.14	2.66	3.39	3.27	3.91	3	3.4	3.14
16	2.05	2.87	2.14	2.8	3.14	3.09	2.93	3.22	3.49	3.46	2.6	2.57
17	2.39	2	2.8	2.69	2.46	2.31	2.71	2.68	2.57	2.94	2.66	2.97
18	2.7	2.39	2.4	2.71	2.71	2.71	2.4	2.6	2.69	2.54	2.89	3.14
19	3.08	3.36	2.6	2.77	3.16	3.23	2.99	3.04	2.94	3.06	2.11	2.03
20	3.07	2.98	2.57	3.49	2.89	3.06	2.88	3.19	3.46	2.94	3	2.29
21	3.1	2.53	2.97	3.17	3.23	3.37	1.58	1.94	2.17	3.09	1.86	2.29
22	2.16	3.45	2.14	2.31	2.5	2.86	2.92	2.79	3.37	2.71	2.57	2.31
23	2.57	2.5	2.89	3.09	3.26	3.23	2.55	2.72	2.54	2.69	2.51	2.8
24	2.67	2.56	2.49	2.71	2.36	3.14	2.73	2.79	3.46	2.89	2.89	2.23
25	2.83	2.86	2.77	2.71	3	3.54	2.58	2.62	2.29	2.83	3.17	3.37
26	2.53	2.47	2.86	3.29	3.01	3.11	2.76	2.74	2.54	3.02	2.4	3.02
27	2.96	3.05	2.46	2.8	2.8	2.8	2.34	2.31	2.34	3.14	2.94	3.54

คะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวม โดยการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การประมาณค่า

เลขที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ครู		นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน		ผู้ปกครอง	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
28	2.41	2.74	2.66	2.77	2.8	2.66	2.52	2.44	2.37	2.46	2.54	2.86
29	3.2	3.42	3.74	3.4	2.91	3.06	1.94	1.91	2.91	2.86	2.4	2.11
30	2.94	3	3.06	3.23	3.43	3.51	2.47	2.92	2.54	2.69	2.17	2.34
31	3.09	3.2	3.23	3.23	2.77	3.14	2.97	3.11	2.91	2.94	2.89	2.69
32	3.09	3.28	3.02	2.83	3.26	3.2	3.32	3.35	3.46	3.6	3.49	3.31
33	3.2	3.62	2.66	2.77	3.02	3.31	3.25	3.4	3.74	3.29	3.69	3.94
34	3	3.36	3.2	3.2	3.02	3.26	3.3	3.27	2.91	2.94	2.8	2.91
35	2.69	2.88	3.71	2.91	3.31	3.09	3.05	2.92	3.06	2.74	3.17	3.43
36	2.75	2.82	2.57	2.31	2.74	2.8	2.59	2.75	2.66	2.94	3.46	3.09
37	2.55	2.73	2.74	2.86	3.2	3.06	3.35	3.43	3.06	3.71	3.34	3.11
38	2.94	2.95	3.09	2.94	3.46	3.6	2.99	3.14	3.43	3.46	2.94	2.83
39	2.77	2.78	2.8	2.26	2.54	2.51	3.07	2.74	2.83	3.2	3.17	2.89
40	2.8	2.93	3.8	3.14	3	3.09	2.84	3.14	3.06	3	2.6	2.91
41	2.08	2.05	2.02	2.08	2.4	2.69	2.99	3.19	2.86	2.83	3.02	2.77
42	2.6	2.72	2.63	2.97	3.17	3.31	2.46	2.29	2.74	2.31	2.71	2.8
43	2.84	2.86	2.89	3.09	2.83	3.71	2.48	2.93	2.69	3.17	2.86	2.74
44	3.13	3.36	2.71	2.97	2.51	3.4	3.5	3.48	3.57	3.2	3.17	3.63
45	3.22	3.51	3.09	2.97	3.29	3.34	2.61	3.02	3.2	3	2.66	2.91
46	3.26	3.6	3.11	3.4	3.2	3.63	2.51	2.6	2.6	2.89	2.51	2.69
รวม	127.8	133.75	130.53	132.5	135.52	141.38	126.86	131.65	133.25	134.83	129.56	132.18
เฉลี่ย	2.78	2.91	2.84	2.88	2.95	3.07	2.76	2.86	2.90	2.93	2.82	2.87

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
34	12	13	12	13	12	13	15	14	15	15	15	15	15	15	15	209
35	13	10	12	12	12	13	13	12	15	15	15	15	15	15	15	202
36	12	10	12	13	11	15	15	13	15	15	15	15	15	15	15	206
37	13	10	13	13	10	12	15	13	15	15	15	15	15	15	15	204
38	13	10	13	13	12	13	15	14	15	15	15	15	15	15	15	208
39	12	10	11	10	9	12	12	12	14	15	15	15	15	15	15	192
40	12	12	12	11	9	12	13	14	15	15	15	15	15	15	15	200
41	13	8	12	7	10	10	12	10	15	15	15	15	15	13	12	182
42	11	13	11	11	9	15	14	12	15	15	15	15	15	15	12	198
43	13	12	12	12	10	15	14	12	15	15	15	15	15	15	15	205
44	13	13	13	14	13	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	216
45	14	14	15	14	12	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	219
46	14	12	14	14	12	15	15	15	13	15	15	15	15	15	15	214

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
1	15	15	15	14	11	15	15	10	14	15	15	13	15	15	15	212
2	12	15	15	13	7	15	13	4	7	15	15	12	8	15	15	181
3	15	15	15	15	15	15	15	12	14	15	15	15	15	15	15	221
4	15	15	15	15	15	15	15	12	14	15	15	15	15	15	15	221
5	11	15	15	10	8	15	15	4	10	15	15	15	15	15	15	193
6	15	15	15	15	15	15	15	12	11	15	15	15	15	15	15	218
7	15	15	15	13	13	15	15	10	12	15	15	15	15	15	15	213
8	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	15	222
9	15	15	15	13	12	15	15	9	10	15	15	15	15	15	15	209
10	15	15	15	13	13	15	15	11	12	15	15	15	15	15	15	214
11	15	15	15	11	13	15	15	11	12	15	15	15	15	15	15	212
12	15	15	15	12	12	15	15	8	12	15	15	15	15	15	15	209
13	15	15	15	13	10	15	15	8	11	15	15	15	15	15	12	204
14	15	15	15	15	14	15	15	12	13	15	15	15	15	15	15	219
15	15	15	15	15	13	15	15	10	13	15	15	15	15	15	12	213
16	10	15	15	15	14	15	15	10	13	15	15	15	15	15	12	209
17	13	15	15	12	7	15	15	12	15	15	15	15	15	15	12	206
18	15	15	15	13	7	15	13	5	7	15	15	15	15	10	12	187

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
19	15	15	15	15	15	15	15	13	15	15	15	15	15	15	15	223
20	15	15	15	15	14	15	15	11	13	15	15	15	15	15	15	218
21	15	15	15	15	15	15	15	13	15	15	15	15	15	15	13	221
22	15	15	15	15	7	13	13	9	7	15	15	15	15	11	12	192
23	10	15	15	13	8	15	15	10	10	15	15	15	15	15	15	201
24	10	15	15	12	10	15	15	10	12	15	15	15	8	15	13	195
25	15	15	15	15	12	15	15	10	12	15	15	15	15	15	13	212
26	15	15	15	12	13	15	15	10	12	15	15	15	15	15	15	212
27	11	15	15	15	13	15	15	11	12	15	15	15	10	15	15	207
28	15	15	15	12	14	15	15	10	13	15	15	15	15	15	15	214
29	10	15	15	15	14	15	15	12	13	15	15	15	15	13	13	210
30	13	15	15	15	13	15	15	12	13	15	15	15	15	15	15	216
31	12	15	15	15	13	15	15	13	13	15	15	15	15	15	15	216
32	15	15	15	15	15	15	15	13	15	15	15	15	15	13	15	221
33	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	15	222
34	15	15	15	15	13	15	15	11	13	15	15	15	15	15	15	217
35	15	15	15	15	13	15	15	10	13	15	15	15	15	15	15	216
36	15	15	15	15	14	15	15	10	13	15	15	15	15	12	13	212

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
37	15	15	15	15	12	15	15	10	13	15	15	15	15	13	13	211
38	15	15	15	13	13	15	15	10	13	15	15	15	15	13	13	210
39	13	15	15	15	13	15	15	11	13	15	15	15	15	15	15	215
40	15	15	15	15	13	15	15	9	13	15	15	15	15	15	15	215
41	15	15	15	13	8	15	15	9	8	15	15	15	15	10	10	193
42	13	15	15	13	12	15	15	11	12	15	15	15	15	13	13	207
43	15	15	15	15	13	15	15	12	13	15	15	15	15	13	13	214
44	15	15	15	13	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	15	220
45	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	15	222
46	15	15	15	15	15	15	15	13	15	15	15	15	15	13	12	218

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวมทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
1	15	15	10	12	12	64	467	13.34
2	15	12	8	7	8	50	382	10.91
3	15	15	12	14	13	69	488	13.94
4	15	15	12	15	12	69	479	13.69
5	10	10	7	12	9	48	386	11.03
6	12	15	13	12	12	64	477	13.63
7	15	15	14	8	12	64	478	13.66
8	15	15	13	15	15	73	496	14.17
9	15	15	10	12	10	62	461	13.17
10	15	15	13	12	12	67	488	13.94
11	15	15	10	13	10	63	473	13.51
12	15	15	10	12	10	62	464	13.26
13	12	12	8	10	9	51	416	11.89
14	15	15	11	10	11	62	484	13.83
15	15	15	12	12	12	66	485	13.86
16	10	15	13	14	12	64	478	13.66
17	15	12	7	7	7	48	388	11.09
18	9	12	7	9	8	45	375	10.71

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวมทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
19	15	15	13	12	12	67	501	14.31
20	15	14	12	12	12	65	491	14.03
21	13	15	14	15	15	72	504	14.40
22	10	12	11	10	12	55	411	11.74
23	15	12	11	10	10	58	433	12.37
24	15	13	11	9	10	58	425	12.14
25	15	15	12	12	12	66	468	13.37
26	15	15	11	10	10	61	436	12.46
27	11	15	12	12	12	62	461	13.17
28	15	14	12	10	12	63	486	13.89
29	12	15	12	13	13	65	474	13.54
30	15	15	13	14	13	70	497	14.20
31	15	15	13	14	12	69	490	14.00
32	11	15	15	15	15	71	508	14.51
33	15	15	13	13	13	69	510	14.57
34	15	15	13	12	12	67	493	14.09
35	11	15	12	15	13	66	484	13.83
36	12	15	13	14	13	67	485	13.86

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวม ทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
37	12	15	13	13	13	66	481	13.74
38	11	15	13	13	13	65	483	13.80
39	15	15	12	13	12	67	474	13.54
40	15	15	13	15	12	70	485	13.86
41	8	15	13	14	12	62	437	12.49
42	12	15	13	13	11	64	469	13.40
43	12	15	13	14	13	67	486	13.89
44	15	15	13	13	13	69	505	14.43
45	15	15	13	13	13	69	510	14.57
46	13	15	14	14	15	71	503	14.37
							รวม	615.86
							เฉลี่ย	13.39

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
19	8	11	5	8	7	7	5	8	15	13	15	15	10	11	10	148
20	11	10	10	8	8	10	8	8	15	15	15	15	15	10	12	170
21	6	10	5	5	3	7	5	5	15	15	15	15	8	8	6	128
22	10	12	8	7	8	8	8	10	15	12	15	15	15	15	14	172
23	11	12	10	11	8	11	12	12	15	15	15	15	15	15	15	192
24	11	12	10	12	10	12	14	13	15	15	15	15	15	15	15	199
25	14	13	14	14	15	14	12	12	12	15	15	15	15	15	15	210
26	13	10	10	10	10	13	10	13	15	15	15	15	15	15	15	194
27	10	10	5	6	8	7	7	8	15	12	15	15	10	9	9	146
28	12	12	10	8	12	10	12	12	15	15	15	15	15	15	15	193
29	6	8	5	4	3	3	4	3	12	10	15	15	9	7	7	111
30	9	12	13	13	12	15	15	14	15	15	15	15	15	15	15	208
31	13	12	13	13	12	15	14	14	15	15	15	15	15	15	15	211
32	14	13	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	220
33	14	13	14	13	12	15	15	14	15	15	15	15	15	15	15	215
34	15	14	15	13	12	14	15	14	15	15	15	15	15	15	15	217
35	13	14	10	13	10	10	12	14	15	15	15	15	15	12	15	198
36	10	14	10	10	10	12	12	14	15	12	15	15	15	15	15	194

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
37	11	11	12	13	13	15	12	13	15	15	15	15	15	15	15	205
38	13	11	13	14	12	13	15	14	15	15	15	15	15	15	15	210
39	14	11	12	12	10	12	12	12	15	15	15	15	15	15	15	200
40	13	11	13	15	15	13	15	14	15	14	15	15	15	15	15	213
41	12	12	13	13	10	13	13	15	15	15	15	15	15	15	15	206
42	14	14	14	11	14	12	13	13	15	13	15	15	15	15	15	208
43	12	12	14	13	14	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	213
44	12	13	13	11	14	14	14	13	15	15	15	15	15	15	15	209
45	12	12	13	11	14	14	12	14	15	15	15	15	15	15	15	207
46	11	10	12	11	12	13	13	12	15	15	15	15	15	15	15	199

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
1	15	15	15	15	15	15	15	11	15	15	15	15	15	13	15	219
2	15	15	15	15	15	15	15	11	14	15	15	15	15	12	13	215
3	15	15	15	13	13	15	15	10	14	15	15	15	15	13	15	213
4	15	15	15	13	13	15	15	7	14	15	15	15	15	15	15	212
5	15	15	15	8	8	15	12	5	10	15	15	10	15	12	13	183
6	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	14	15	221
7	11	15	15	11	7	15	10	5	8	15	15	10	13	15	11	176
8	15	15	15	13	13	15	15	10	12	15	15	13	15	15	11	207
9	15	15	15	12	12	15	15	10	12	15	15	13	14	15	11	204
10	15	15	15	12	12	15	15	10	12	15	15	13	15	15	12	206
11	15	15	15	11	5	15	10	3	6	15	15	9	11	113	11	269
12	12	15	15	13	13	15	15	11	13	15	15	15	13	13	11	204
13	15	15	15	15	15	15	15	12	14	15	15	15	14	15	15	220
14	15	15	15	15	13	15	15	10	13	15	15	15	15	15	15	216
15	15	15	15	15	13	15	15	12	13	15	15	15	14	15	13	215
16	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	13	220
17	15	15	15	15	11	15	15	8	11	15	15	13	13	15	13	204
18	15	15	15	15	13	15	15	10	12	15	15	14	14	13	12	208

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
19	12	15	15	12	9	15	15	6	9	15	15	12	13	15	15	193
20	15	15	15	13	10	15	15	9	12	15	15	12	13	15	12	201
21	15	15	15	10	5	15	15	3	3	15	15	6	13	15	10	170
22	12	15	15	12	13	15	12	9	13	15	15	12	12	15	12	197
23	15	15	15	12	13	15	15	10	12	15	15	14	15	15	13	209
24	15	15	15	13	13	15	15	10	13	15	15	14	14	15	13	210
25	13	15	15	11	12	15	15	9	12	15	15	15	14	13	9	198
26	15	15	15	12	12	15	15	9	12	15	15	14	14	15	13	206
27	13	15	15	11	8	15	15	6	10	15	15	11	13	13	10	185
28	15	15	15	12	13	15	15	9	12	15	15	14	14	15	13	207
29	13	15	15	10	5	15	12	2	6	15	15	8	12	11	11	165
30	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	14	221
31	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	13	220
32	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	13	13	218
33	15	15	15	15	15	15	15	11	15	15	15	15	15	15	12	218
34	15	15	15	15	13	15	15	12	15	15	15	15	14	15	15	219
35	15	15	15	15	11	15	15	9	13	15	15	13	14	11	11	202
36	13	15	15	15	12	15	15	11	13	15	15	13	14	15	11	207

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่															รวม
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
37	15	15	15	15	15	15	15	11	15	15	15	13	14	15	15	218
38	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	14	15	15	15	221
39	15	15	15	15	13	15	15	9	13	15	15	12	15	13	13	208
40	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	15	15	13	220
41	15	15	15	15	15	15	15	12	15	15	15	15	14	15	14	220
42	15	15	15	15	11	15	15	10	12	15	15	15	13	15	15	211
43	15	15	15	15	15	15	15	12	14	15	15	15	14	13	13	216
44	15	15	15	15	15	15	15	11	13	15	15	14	15	15	15	218
45	15	15	15	15	15	15	15	11	13	15	15	14	15	15	12	215
46	15	15	15	15	13	15	15	9	13	15	15	15	15	13	11	209

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวมทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
1	12	15	12	11	10	60	480	13.71
2	12	15	12	11	11	61	470	13.43
3	13	15	12	12	13	65	471	13.46
4	15	13	10	10	10	58	469	13.40
5	11	10	10	7	7	45	384	10.97
6	11	15	13	13	13	65	503	14.37
7	12	12	9	5	8	46	363	10.37
8	10	15	13	15	12	65	487	13.91
9	15	13	10	15	12	65	455	13.00
10	12	15	12	13	12	64	467	13.34
11	13	9	7	10	5	44	439	12.54
12	15	15	12	13	11	66	474	13.54
13	15	15	12	13	12	67	501	14.31
14	13	15	12	11	11	62	479	13.69
15	15	13	10	9	10	57	457	13.06
16	12	15	13	13	12	65	497	14.20
17	15	15	10	10	10	60	442	12.63
18	15	15	13	10	11	64	469	13.40

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวม ทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
19	15	12	10	9	9	55	396	11.31
20	15	12	10	3	9	49	420	12.00
21	15	5	5	7	3	35	333	9.51
22	15	11	10	12	9	57	426	12.17
23	13	13	12	12	11	61	462	13.20
24	13	15	13	13	12	66	475	13.57
25	12	15	13	11	13	64	472	13.49
26	12	15	12	11	12	62	462	13.20
27	13	10	8	12	10	53	384	10.97
28	15	15	11	4	12	57	457	13.06
29	12	5	4	14	6	41	317	9.06
30	13	15	13	15	13	69	498	14.23
31	13	15	12	15	13	68	499	14.26
32	12	15	13	15	14	69	507	14.49
33	12	15	12	13	13	65	498	14.23
34	15	13	12	15	12	67	503	14.37
35	11	15	12	14	12	64	464	13.26
36	13	15	12	15	10	65	466	13.31

รวมคะแนนการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุม (ต่อ)

เลขที่	พฤติกรรมที่					รวม	รวม ทั้งหมด	เฉลี่ย
	31	32	33	34	35			
37	15	15	12	15	15	72	495	14.14
38	12	15	13	12	13	65	496	14.17
39	12	15	13	15	15	70	478	13.66
40	13	15	13	15	12	68	501	14.31
41	15	15	13	12	12	67	493	14.09
42	12	15	13	15	15	70	489	13.97
43	12	15	13	15	13	68	497	14.20
44	12	15	13	15	13	68	495	14.14
45	12	15	13	15	12	67	489	13.97
46	10	15	13	13	12	63	471	13.46
							รวม	607.14
							เฉลี่ย	13.20

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวผาณิต เย็นแซ่ เกิดเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2505 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการ -
ศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อปีการศึกษา 2527
และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 ปัจจุบัน รัับราชการตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียน
ประถมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย